

Økonomiske analyser

Nr. 6 – 1991

**Konjunkturtendensene for
Norge og utlandet**

Statistisk sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo 1 – Tlf. (02) 86 45 00

Økonomiske analyser

utgis av Forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå og utkommer med 9 nummer i året. Innholdet omfatter løpende publisering av nasjonalregnskapstall, kvartalsvise oversikter over konjunkturutviklingen i Norge og i utlandet og artikkelstoff med samfunnsøkonomisk innhold. Første nummer hvert år inneholder Økonomisk utsyn over året som gikk. Numrene med konjunkturstoff vil også foreligge i engelsk oversettelse.

Ved gjengivelse bes kilde oppgitt (også årgang/nummer). Synspunkter i artikler med navngitt forfatter kan ikke uten videre tas som uttrykk for Statistisk sentralbyrås oppfatning. Forfatternavn bør derfor framgå ved gjengivelse av artikkelinnhold.

Redaksjon: Olav Bjerkholt, Ådne Cappelen, Erling J. Fløttum, Olav Ljones, Lorents Lorentsen, Øystein Olsen.

Redaksjonssekretærer: Wenche Drzwi (artikkelstoff), Lisbeth Lerskau (konjunktur-oversikter mv.).

Forsknings- avdelingen

ble opprettet i 1950 og er i dag organisert i fire seksjoner:

- o Forskningsavdelingens ledelse (forskningsdirektør Olav Bjerkholt)
  - * Administrasjon (kontorsjef Hanne Finstad)
  - * EDB (kontorsjef Bjørn Helge Vatne)
- o Seksjon for offentlig økonomi og personmodeller (forskningssjef Olav Ljones)
  - * Offentlig økonomi, skatt
  - * Arbeidskraft og utdanning
  - * Regional analyse
- o Seksjon for ressurs- og miljøanalyser (forskningssjef Lorents Lorentsen)
  - * Miljøøkonomi
  - * Petroleumsøkonomi
  - * Energimarkeder
- o Seksjon for økonomisk analyse (forskningssjef Ådne Cappelen)
  - * Konjunktur- og makroøkonomiske analyser
  - * Makroøkonomiske modeller
  - * Likevektsmodeller
- o Seksjon for mikroøkonometri (forskningssjef John K. Dagsvik)
  - * Fordelingsanalyser, arbeidstilbud
  - * Konsumentatferd
  - * Bedrifiers produktivitetsutvikling

Økonomiske analyser

Nr. 6 – 1991

INNHold

Konjunkturtendensene i Norge og utlandet

	Side
SAMMENFATNING	3
KONJUNKTURUTVIKLINGEN I UTLANDET	11
INTERNASJONALE MARKEDSFORHOLD	
Internasjonale varemarkeder	21
Utviklingen i verdenshandelen	23
Det internasjonale penge- og valutamarkedet	24
KONJUNKTURUTVIKLINGEN I NORGE	
Bedriftene	27
Olje- og gassutvinning	27
Industri og bergverksdrift	30
Bygge- og anleggsvirksomhet	34
Elektrisitetsforsyning	36
Privat tjenesteyting	36
Offentlig forvaltning	38
Arbeidsmarkedet	40
Lønns- og prisutviklingen	43
Lønnsutviklingen	43
Konsumprisindeksen	43
Husholdningene	45
Privat konsum	46
Boliginvesteringene	48
Utenriksøkonomi og disponibel inntekt for Norge	50
UTSIKTENE FOR 1991 og 1992	51
ØKONOMISK-POLITISK KALENDER	55
TABELL- OG DIAGRAMVEDLEGG	57

Statistisk sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo 1 – Tlf. (02) 86 45 00

KONJUNKTURTENDENSENE

Datagrunnlaget for denne konjunkturoversikten er først og fremst det kvartalsvise nasjonalregnskapet. Kvartalsberegningene foretas på et mindre detaljert nivå enn de årlige nasjonalregnskapsberegningene og etter et mer summarisk opplegg.

Arbeidet med Konjunkturtendensene blir utført ved Økonomisk analysegruppe i Forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå. Spørsmål om konjunkturutviklingen i Norge og utlandet kan rettes til Knut Moum eller Øystein Olsen.

Arbeidet med denne rapporten ble avsluttet onsdag 4. september.

Publiseringsplan for Statistisk sentralbyrås økonomiske oversikter

Rapport-type	Regnskapsgrunnlag	Publiseringstidspunkt
Økonomisk utsyn	4. kvartal (anslag)	Begynnelsen av februar
Revidert nasjonalregnskap	4. kvartal (regnskap)	Begynnelsen av mai
Konjunkturtendensene	1. kvartal	Begynnelsen av juni
Konjunkturtendensene	2. kvartal	Begynnelsen av september
Konjunkturtendensene	3. kvartal	Begynnelsen av desember

Sammenfatning

Foreløpige tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR) viser at nedgangen i etterspørselen fra fastlands-Norge fortsatte i 2. kvartal i år. Privat konsum gikk ned for tredje kvartal på rad. Bruttoinvesteringene i fastlands-Norge er fortsatt i nedgang, men oppgaver for 2. kvartal bekrefter at industriinvesteringene har tatt seg opp. Eksporten av tradisjonelle varer utviklet seg også svakt, og sysselsettingen gikk ytterligere ned i 2. kvartal i år.

De fleste av Norges viktigste handelspartnere er fortsatt inne i en konjunkturedgang. Et konjunkturuomslag oppover er imidlertid trolig i ferd med å finne sted i USA. Dels som en følge av oppgang i amerikansk økonomi, ventes veksten gradvis å øke hos våre handelspartnere. Eksporten av tradisjonelle varer fra Norge vil derfor kunne ta seg noe opp mot slutten av inneværende år.

Prisstigningen, målt ved stigningstakten i konsumprisindeksen, har avtatt hittil i år, og ligger nå om lag 2 prosentpoeng under prisstigningen hos våre handelspartnere. Det er tegn til tiltakende lønnsglidning i enkelte sektorer, og den gjennomsnittlige timelønnsveksten i 1991 ligger an til å bli om lag på linje med lønnsveksten i 1990. På grunn av en klart lavere prisvekst, vil reallønningene i gjennomsnitt likevel øke sterkere i år enn i fjor.

Utviklingen i norsk økonomi i 2. kvartal tyder på at anslaget for innenlandsk etterspørsel i 1991 i forrige utgave av Konjunkturtendensene var for

optimistisk. Ajourførte framskrivninger på SSBs makroøkonomiske modell KVARTS indikerer likevel at etterspørselen fra fastlands-Norge vil ta seg opp i andre halvår i år. Kombinert med et moderat oppsving i eksporten av tradisjonelle varer, vil dette kunne gi en viss vekst i produksjonen i fastlands-Norge i 1991, om lag på linje med året før. En bedring på arbeidsmarkedet kan imidlertid først ventes mot slutten av neste år.

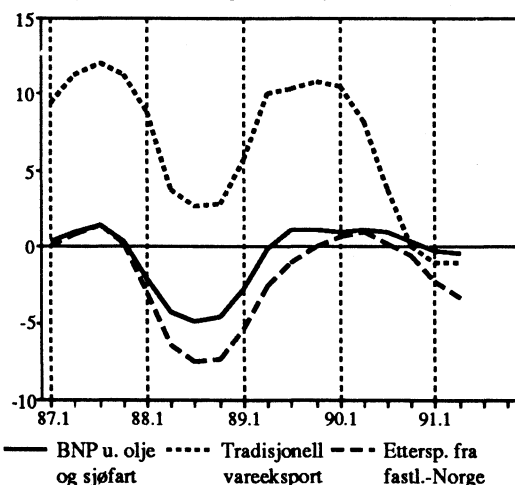
KONJUNKTURTENDENSENE I HOVEDTREKK

Underliggende veksttakt fra forrige kvartal.
Sesongkorrigert. Prosent, årlig rate 1)

	90.3	90.4	91.1	91.2
Realøkonomiske volumindikatorer				
Innenlandsk anvendelse	-2	-1	-2	-2
- etterspørsel fra fastlands-Norge	0	-1	-2	-3
- privat konsum	2	-1	-2	-3
- offentlig konsum	3	3	1	0
- bruttoinv. i fast kapital, fastlands-Norge	-8	-6	-8	-9
Eksport	6	6	7	9
- tradisjonelle varer	4	0	-1	-1
Import	-3	-2	-1	3
- tradisjonelle varer	3	2	1	4
BNP	2	2	2	1
- fastlands-Norge	1	0	0	-1
Arbidsmarkedet				
Utførte ukeverk	-1	-2	-2	-1
Sysselsatte personer	-1	-1	-2	-2
Arbeidsledighetsrate, nivå 2)	5,3	4,9	5,3	5,3
Priser				
Konsumprisindeksen 3)	3,8	4,5	3,8	3,7
Utenriksregnskap				
Driftsbalansen, milliarder kroner 4)	9,4	13,1	5,4	11,1

UNDERLIGGENDE TENDENS

(Prosentvis volumvekst fra foregående kvartal i glattet, sesongjustert serie, omregnet til årlig rate.)

1) Se teknisk merknad om kvartalsregnskapet

2) Arbeidsledighetstallene er gitt som sesongkorrigerte nivåttall i prosent.

3) Prosentvis vekst fra samme kvartal året før

4) Tallene for driftsbalansen er gitt som ujusterte nivåttall i mrd. kroner

Internasjonal økonomi: Svak vekst hos flere av Norges handelspartnere

Konjunktursituasjonen internasjonalt er fortsatt preget av svak utvikling i samlet produksjon og etterspørsel i mange av de store landene. Etter at Gulfkrigen ble avsluttet, har de fleste prognose-makerne likevel regnet med at det vil finne sted et oppsving i internasjonal økonomi i andre halvår i år.

Flere forhold vil nå kunne bidra til en bedre økonomisk utvikling i OECD-området. For det første har opphøret av krigshandlingene i Persiabukta ført til økt tillit til framtiden hos konsumenter og produsenter. For det andre har pengepolitikken blitt mindre stram og rentenivået gått ned i flere av de store landene. Høye rentesatser og en svak investeringsetterspørsel var viktige årsaker til konjunkturedgangen gjennom 1990 og inn i 1991. Tildels høye bedriftsoverskudd og lav konsumvekst har i den senere tid ført til en konsolidering av den finansielle situasjonen både i næringslivet og blant konsumenter, og dette øker mulighetene for en generell etterspørselsvekst i tiden framover. For det tredje har de siste års økonomiske utvikling redusert de store ubalansene i handelsstrømmene mellom de store OECD-landene. De tidligere betydelige overskuddene i utenriksøkonomien i Japan og i Tyskland er redusert. I sistnevnte land har den ekspansive politikken som en følge av gjenforeningen av de tidligere to tyske statene, ført til at driftsoverskuddet med utlandet nå er nær null. Motstykket til utviklingen i Japan og Tyskland er at USAs betalingsunderskudd overfor utlandet har gått ned. Dollarkursen har styrket seg og rentenivået i USA er lavere enn på mange år. En oppgang i innenlandsk etterspørsel i USA behøver derfor ikke føre til store eller uønskede balanseproblemer i utenriksøkonomien og i penge- og valutamarkedet.

En oppgang i amerikansk økonomi utgjør et sentralt element i den ventede internasjonale konjunkturoppgangen. Nedgangen i den økonomiske veksten i USA ser også ut til å ha stoppet opp, og utviklingen i sentrale korttidsindikatorer kan tyde på at oppgangen nå har startet. Fra 1. til 2. kvartal i år var BNP-veksten nær null ifølge foreløpige anslag. Det er i første rekke privat konsum som har tatt seg opp, men også boliginvesteringene er i ferd med å flate ut, etter å ha falt sterkt gjennom 1990. Rentenivået i USA er nå svært lavt, og den føderale fondsrenten ble satt ned til 5 1/2 prosent i begynnelsen av august. Formålet med denne rentepolitikken er blant annet å stimulere investeringene, som ventes å ta seg markert opp i 1992. Til tross for visse positive indikasjoner, er det fortsatt svært usikkert hvor sterkt oppsvinget i amerikansk økonomi blir. Dersom en mer markert oppgang

forsinkes ytterligere eller blir klart svakere enn forventet, vil dette i betydelig grad påvirke den økonomiske utviklingen i andre deler av OECD-området.

I Japan har BNP-veksten avtatt, men ligger fortsatt på et høyt nivå sammenlignet med de fleste øvrige OECD-land. Både i 1991 og 1992 ventes vekstrater på 3 1/2 - 4 prosent. Eksporten har skutt ny fart, og har igjen overtatt rollen som den viktigste vekstfaktoren. Et nytt trekk er at mens eksporten til USA avtok noe i første halvår i år, har eksporten til EF og nyindustrialiserte land i Asia økt kraftig.

I Tyskland er situasjonen som nevnt karakterisert ved sterk økning i offentlige utgifter som en følge av innlemmingen av de østlige delstatene. Så langt har dette bidratt til produksjonsvekst i vest, mens produksjonen har falt kraftig i øst. Mens de fleste økonomiske indikatorer fortsatt beregnes separat for henholdsvis de vestlige og østlige delstatene, gjelder anslagene på driftsbalansen for et samlet Tyskland. Den sterke ekspansjonen i innenlandsk etterspørsel har ført til at utenriksøkonomien er blitt svekket, og i de fem første månedene i år ble det registrert et underskudd på driftsregnskapet med utlandet. Dette er imidlertid ventet å bli snudd til overskudd allerede neste år, blant annet som en følge av dempet innenlandsk etterspørsel. Den tyske sentralbanken satte opp sine rentesatser midt i august i år. Finansieringen av offentlige underskudd ventes å holde rentenivået høyt i resten av 1991. Med mindre Tyskland opplever en ytterligere svekkelse av utenriksøkonomien, er det grunn til å regne med at det tyske rentenivået fortsatt vil være retningsgivende for rentesatser i øvrige europeiske land.

Storbritannia har hatt negativ BNP-vekst siden 3. kvartal i fjor. Hovedårsakene til denne nedgangen i aktivitetsnivået har vært et høyt rentenivå, svak likviditet i bedriftene og svekket konkurransevne overfor utlandet i form av høyere vekst i lønnskostnader pr. produsert enhet enn handelspartnere. Rentenivået har imidlertid gått betydelig ned hittil i år; diskontoen er senket flere ganger og penge-markedsrenten har fulgt med nedover. På grunn av høy inflasjonstakt og pundets svake stilling innenfor "the Exchange Rate Mechanism" (ERM), ligger imidlertid rentene i Storbritannia fortsatt høyt, med kortsiktige rentesatser opp mot 12 prosent. Dersom innenlandsk etterspørsel fortsetter å bli bremsset av et høyt rentenivå, vil et konjunkturoppsving i Storbritannia avhenge av et bredt konjunkturoppsving internasjonalt.

I Sverige blir konjunkturedgangen stadig klarere, med fall i BNP og en raskt økende arbeidsledighet. Store banktap har også kommet til syne. Den svake økonomiske utviklingen forventes å fortsette neste år, blant annet som en følge av den sterke

kostnadsveksten i svensk næringsliv gjennom flere år. I Danmark er derimot konkurranseevnen blitt styrket de siste årene gjennom lav pris- og kostnadsvekst. Produksjonsveksten er imidlertid forholdsvis svak og arbeidsløsheten har økt ytterligere i 1991. Basert på forsterket vekst internasjonalt, ventes BNP-veksten i 1992 å komme opp i 2 prosent.

Med unntak av Tyskland er det altså for tiden svak vekst eller nedgang i innenlandsk etterspørsel hos Norges viktigste handelspartnere. Prognosene for verdenshandelen peker i retning av en samlet vekst på henholdsvis 3,5 og 6 prosent i 1991 og 1992. Når en tar hensyn til at flere av de landene som veier tungt i vår eksport, har spesielt svak eller negativ vekst, vil veksten i Norges eksportmarkeder i 1991 kunne komme ned mot 1 prosent. For 1992 kan veksten i våre eksportmarkeder anslås til 5-6 prosent, som en følge av det forventede internasjonale konjunkturoppsvinget.

Forholdsvis stabile oljepriser i 2.kvartal i år har bidratt til at prisstigningstakten internasjonalt er på vei nedover. Inflasjonsraten hos våre handelspartnere ligger fortsatt nær 2 prosentpoeng over prisstigningstakten i Norge, men denne forskjellen vil kunne avta framover.

Sterk vekst i oljeeksporten, men nedgang i tradisjonell eksport.

Til tross for avtakende vekstrater i OECD-området fra andre halvår 1989, holdt eksporten av tradisjonelle varer seg godt oppe et stykke ut i 1990. Den underliggende veksttakten avtok imidlertid gjennom fjoråret. Justert for normale sesongvariasjoner viser foreløpige tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR) at eksporten av tradisjonelle varer falt med 0,5 prosent fra 1. til 2. kvartal 1991, etter en vekst på 1,1 prosent fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år.

Eksporten av skjermede varer vokste gjennom hele 1990, og veksten fortsatte gjennom første halvår 1991. Eksporten av hjemmekonkurrerende varer økte også fra 1. til 2. kvartal i år, etter nedgang gjennom de to foregående kvartalene.

Eksporten av utekonkurrerende varer viste god vekst gjennom første halvår 1990, men har deretter utviklet seg svakt. En sterk økning i eksporten av raffinerte oljeprodukter fra Mongstad er en medvirkende årsak til at den tradisjonelle vareeksporten har holdt seg godt oppe. På den annen side innebærer dette lavere nettoeksport av råolje enn det som ellers ville vært mulig. Dersom en holder raffineringsprodukter utenfor, har tradisjonell eksport nå vist nedgang tre kvartaler på rad. Eksporten av utekonkurrerende varer utenom raffinerte oljeprodukter har falt gjennom de to siste kvartalene, med en sesongjustert nedgang fra 1. kvartal til 2. kvartal på 3,2 prosent. Tjenesteeksporten økte med

3,5 prosent i 2. kvartal i år, etter en nedgang på 5,2 prosent kvartalet før. Veksten var særlig sterk for utlendingers konsum i Norge.

Eksporten av råolje- og naturgass økte med vel 8 prosent fra 1. til 2. kvartal i år, til et nivå nær 20 prosent over gjennomsnittet fra i fjor. Eksportverdien av råolje og naturgass utgjorde nær 30 prosent av samlet eksport i 2. kvartal. Som en følge av den sterke veksten i oljeeksporten og stor eksport av skip og plattformer, økte samlet eksportvolum med 6,5 prosent fra 1. til 2. kvartal.

Svak vekst internasjonalt og en utflating i eksporten av raffinerte oljeprodukter innebærer lav vekst i eksporten av tradisjonelle varer fra 1990 til 1991. Den tradisjonelle vareeksporten kan imidlertid ventes å ta seg opp gjennom andre halvår i år som en følge av tiltakende vekst i Norges eksportmarkeder. En fortsatt økning i eksporten av olje og gass i andre halvår i år vil likevel kunne gi en vekst i samlet eksport i 1991 som bare er litt svakere enn gjennomsnittet de siste fem årene.

Fortsatt svak innenlandsk etterspørsel.

Etterspørselen fra fastlands-Norge har vist avtagende underliggende vekst siden 3. kvartal 1990. Fra 1. til 2. kvartal i år var nedgangen på 1,2 prosent, i samme størrelsesorden som nedgangen fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Privat konsum viste tegn til å ta seg opp gjennom første halvår 1990, men har nå gått ned tre kvartaler på rad. Fra 1. til 2. kvartal var nedgangen på 1,7 prosent (sesongjustert). Varekonsumet falt med 1,1 prosent og konsumet av tjenester utenom boligjenester gikk ned med 1,3 prosent.

Vekst i husholdningenes realdisponible inntekter på 3,7 prosent i fjor, kombinert med en konsumvekst på 2,5 prosent, resulterte i en økning i sparegraden til 2 prosent av disponibele inntekt i 1990. Husholdningenes finansielle nettoformue er imidlertid fortsatt betydelig lavere enn fram til midt på 1980-tallet, mens realrenten etter skatt er markert høyere. Dette trekker i retning av fortsatt økende sparerate og et lavt nivå på boliginvesteringene. Sterk inntektsvekst og en moderat likviditetseffekt av frigivelsen av SMS-midler i 3. kvartal, vil likevel kunne gi en viss vekst i privat konsum fra 1990 til 1991.

Offentlig konsum lå i første halvår i år om lag 2 prosent over nivået fra første halvår i fjor. Dersom anslagene fra Revidert budsjett fra mai i år skal oppfylles, må offentlig konsum øke med vel 3 prosent fra første til andre halvår i år (sesongjustert).

Bruttoinvesteringene i fastlands-Norge gikk ned både i 1. og 2. kvartal i år, etter at en markert økning i investeringene i industri og privat tjenesteyting eksklusive boliger bidro til vekst i bruttoinveste-

ringene i fastlands-Norge i 4. kvartal i fjor. Det var det første kvartalet med vekst i fastlandsinvesteringene siden årsskiftet 1987-88. Industriinvesteringene økte ytterligere i 1. kvartal i år, men dette ble mer enn oppveid av et nytt kraftig fall i investeringene i privat tjenesteyting. Nedgangen i investeringene i de tjenesteytende sektorene fortsatte i 2. kvartal, om enn i langsommere tempo.

SSBs investeringsstilling for industri og bergverk i 2. kvartal indikerer at industriinvesteringene vil øke noe gjennom resten av 1991. Dersom Regjeringens målsettinger fra Revidert budsjett skal realiseres, må også investeringene i statlig sektor øke kraftig i 2. halvår i år. Samlet vil dette bidra til at nedgangen i investeringene i fastlands-Norge blir betydelig svakere i år enn i fjor, til tross for fortsatt sterk svikt i boliginvesteringene og fall i investeringene i innenlandsk samferdsel.

Ifølge SSBs investeringsstilling for oljevirksomheten i 2. kvartal vil påløpte investeringskostnader øke med over 9 milliarder kroner i løpende priser fra 1990 til 1991. Denne veksten representerer en direkte etterspørselsimpuls på om lag 1,3 prosent av BNP i fastlands-Norge.

Lav importvekst

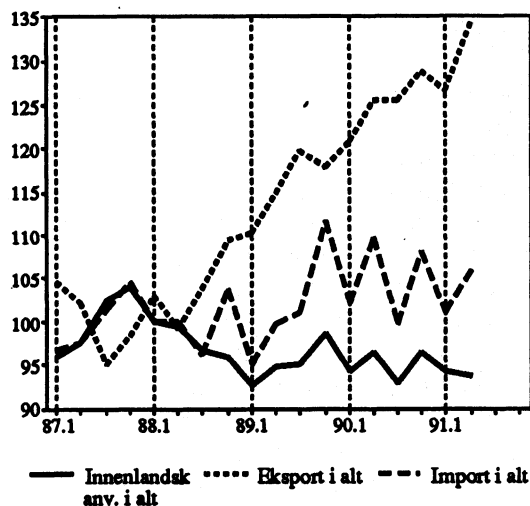
Justert for normale sesongvariasjoner økte importen av tradisjonelle varer med 5,6 prosent i 2. kvartal, etter en nedgang på 4,9 prosent i 1. kvartal i år. Gjennom 1990 og inn i 1991 har importen av tradisjonelle varer svingt ganske kraftig fra kvartal til kvartal. De store fluktuasjonene skyldes i hovedsak en kombinasjon av flykjøp og leveranser av ubåter. I 2. kvartal i år ble det også importert rør til Zeepipeledningen for nær en milliard kroner. Dersom en holder leveransene av fly, ubåter og rør til oljevirksomheten utenfor, har tradisjonell vareimport bare endret seg lite siden 1. kvartal 1990. Fortsatt svak utvikling i innenlandsk etterspørsel vil gi om lag uendret import av tradisjonelle varer fra i fjor til i år.

Moderat produksjonsvekst i fastlands-Norge i år.

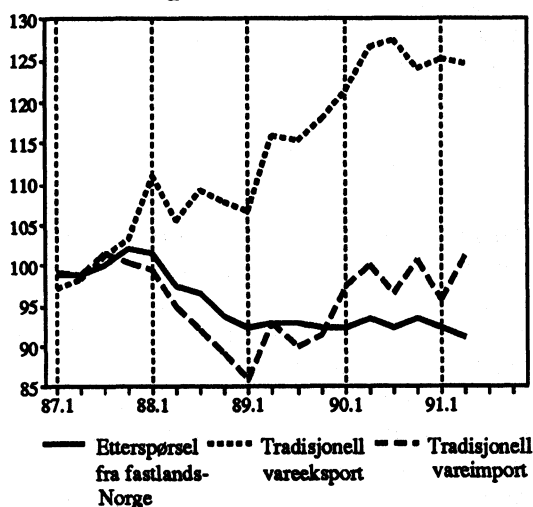
BNP for fastlands-Norge var uendret fra 1. til 2. kvartal i år ifølge foreløpige anslag, etter nedgang i 1. kvartal. Fastlands-Norge utenom offentlig sektor hadde imidlertid positiv vekst i 2. kvartal. Bruttoproduktet i industrien økte med 3,3 prosent (sesongjustert), etter en nedgang på 1,8 prosent i 1. kvartal. Bruttoproduktet gikk derimot ned i bygg og anlegg, varehandel, innenlandsk samferdsel og bank og forsikring i 2. kvartal.

Økende investeringer i petroleumsvirksomheten, en viss vekst i tradisjonell eksport og det forventede oppsvinget i konsumet vil stimulere fastlandsøkonomien i andre halvår i år. Sammen med

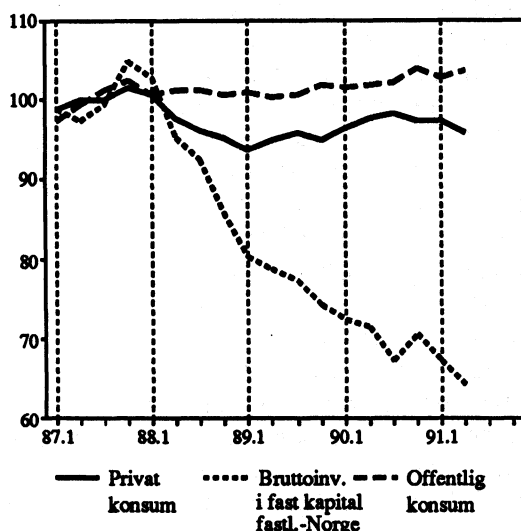
EKSPORT, IMPORT OG INNENLANDSK ANVENDELSE
1987=100. Sesongjusterte volumindekser

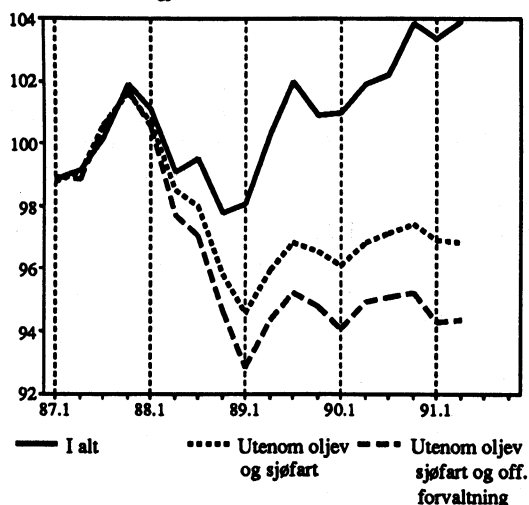
EKSPORT, IMPORT OG ETTERSPORSEL FRA
FASTLANDS-NORGE
1987=100. Sesongjusterte volumindekser

KONSUM OG INVESTERINGER
1987=100. Sesongjusterte volumindekser

BRUTTONASJONALPRODUKT
1987=100. Sesongjusterte volumindekser

høyere aktivitet i offentlig sektor i andre halvår, vil dette bidra til at veksten i BNP for fastlands-Norge i år blir om lag som i fjor, til tross for den svake utviklingen i første halvår.

Ny svekkelse av arbeidsmarkedet

Ifølge SSBs arbeidskraftsundersøkelse (AKU) har sysselsettingen falt gjennom de tre siste kvartalene (fram til og med 2. kvartal i år) etter en viss økning i 2. og 3. kvartal i fjor. Sesongjustert lå sysselsettingen i første halvår i år 1,8 prosent under nivået i andre halvår i fjor. Sysselsettingen er dermed tilbake på nivået fra 1984-85.

Tallet på arbeidsledige har ifølge AKU endret seg relativt lite gjennom 1990 og 1991, som en følge av at arbeidsstyrken har beveget seg noenlunde parallelt med sysselsettingen. Utviklingen i summen av registrerte ledige og personer på arbeidsmarkedstiltak (eksklusive attføring) har derimot vist vekst gjennom hele 1991. Fortsatt vekst i arbeidsproduktiviteten kan bidra til at arbeidsmarkedet vil svekkes i andre halvår, til tross for moderat vekst i produksjonen.

Avtakende vekst i konsumprisene og økte reallønninger

Målt fra samme måned året før falt konsumprisveksten fra 4 prosent i begynnelsen av 1991, til 3,5 prosent i juni og juli. Avtakende internasjonal prisvekst og sterk konkurranse i varehandelssektoren virker dempende på prisstigningstakten. Årsveksten i konsumprisindeksen fra 1990 til 1991 vil trolig komme ned i 3,5 prosent.

Sett under ett gir overhenget fra 1990 og tilleggene ved årets lønnsoppgjør et bidrag til årslønnsveksten fra 1990 til 1991 på vel 3 prosentpoeng. Lønnsindeksen for industri og bygge- og anleggsvirksomheten for 1. kvartal indikerer at lønnsglid-

ningen kan ha tiltatt noe i disse sektorene etter opphevingen av inntektsreguleringsloven i fjor. For økonomien under ett kan glidningen i 1991 gi et bidrag til årslønnsveksten på om lag 1,5 prosentpoeng, slik at gjennomsnittlig lønnsvekst fra 1990 til 1991 kan komme opp i 5 prosent. Dette vil gi en vekst i reallønn før skatt på om lag 1,5 prosent fra 1990 til 1991.

Olje- og gassseksperten bidrar til store overskudd på driftsbalansen

Foreløpige anslag viser et overskudd på driftsregnskapet overfor utlandet på 16,5 milliarder kroner i første halvår i år, mot et overskudd på vel 22 milliarder kroner for hele 1990. Den positive utviklingen for driftsbalansen i første halvår i år skyldes først og fremst en betydelig vekst i eksportverdien av råolje og naturgass. Oppsving i eksporten av tradisjonelle varer og et fortsatt høyt nivå på olje- og gassseksperten kan gi et overskudd på driftsregnskapet i andre halvår i år i samme størrelsesorden som i første halvår.

Sterkere vekst i fastlands-Norge i 1992

I dette nummer av Økonomiske analyser er det også presentert en modellbasert framskrivning av den makroøkonomiske utviklingen i Norge for andre halvår 1991 og ut 1992. Beregningene peker i retning av at oppsvinget i produksjon og etterspørsel i fastlands-Norge, som er beregnet å finne sted i andre halvår i år, fortsetter i 1992. Privat konsum får, ifølge framskrivningene, en volumvekst på vel 3 1/2 prosent, etter svært svak vekst i inneværende år. Fortsatt høy inntektsvekst, frigivelsen av SMS-midler og en bebudet skattelettelse på 2,5 milliarder kroner bidrar til den sterke konsumveksten. Omleggingen av skattesystemet vil imidlertid også bidra til at realrenten etter skatt blir høyere til neste år enn i år. Dersom husholdningene reagerer på dette med en ytterligere økning i sparetilbøyeligheten fra 1991 til 1992, kan konsumveksten bli lavere enn beregnet. Fastlands-Norges investeringer er i 1992 anslått å øke for første gang siden 1986.

Til tross for en beregnet produksjonsvekst i fastlandsøkonomien i 1992 på nær 3 prosent, øker sysselsettingen på årsbasis bare svakt, og arbeidsledigheten endrer seg lite fra året før. Arbeidsmarkedet styrkes imidlertid mot slutten av 1992.

Betinget av et oppsving i de internasjonale konjunktorene, tar veksten i den tradisjonelle vareeksporten seg opp igjen i 1992. I tillegg forventes fortsatt volumvekst for oljeeksporten både i 1991 og 1992. Under forutsetning av at råoljeprisen og dollarkursen er om lag uendret fra dagens nivåer, vil Norges driftsbalanse med utlandet vise store overskudd i beregningsperioden.

UTVIKLINGEN I NOEN MAKROØKONOMISKE HOVEDSTORRELSER
Prosentvis volumendring i 1989-priser ¹⁾

	Mrd. 1989- kr.	Vekst fra samme periode året før				Underliggende tendens. Årlig rate (regnet fra foregående kvartal) ⁵⁾			
	1990	90.3	90.4	91.1	91.2a	90.3	90.4	91.1	91.2
Privat konsum	320,2	2,7	2,4	0,4	-1,6	2	-1	-2	-3
Varer	201,6	3,1	2,3	0,0	-2,1	1	-1	-3	-3
Tjenester	107,9	1,5	2,8	2,6	2,6	3	3	3	1
Nordmenns konsum i utlandet	20,4	1,1	0,1	-16,6	-17,2	*	*	*	*
- Utlendingers konsum i Norge	9,8	-4,7	-0,9	-14,8	3,3	*	*	*	*
Offentlig konsum	134,2	1,6	3,7	3,5	0,6	*	*	*	*
Statlig konsum	53,8	1,6	5,6	7,4	-1,0	*	*	*	*
Sivilt konsum	32,8	0,7	5,4	4,8	-0,7	*	*	*	*
Militært konsum	21,0	3,3	5,8	12,9	-1,4	*	*	*	*
Kommunalt konsum	80,4	1,5	2,2	1,4	1,7	*	*	*	*
Bruttoinvestering i fast kapital	122,3	-32,8	-29,5	-8,0	-5,8	*	*	*	*
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	25,9	-66,5	-61,0	3,1	3,0	*	*	*	*
Fastlands-Norge	96,3	-12,8	-6,9	-10,6	-8,5	-8	-6	-8	-9
Industri og bergverksdrift	13,4	-7,7	14,6	14,9	14,0	18	25	19	3
Annen vareproduksjon	13,3	-13,4	-14,9	-12,2	-3,2	-11	-6	-2	1
Annen tjenesteyting	69,6	-13,7	-9,3	-14,2	-13,8	-11	-11	-14	-14
Lagerendring (BNP-vekstbidrag)	16,2	(5,3)	(4,1)	(-0,5)	(0,0)	*	*	*	*
Skip og plattform under arb.(BNP-vbd.)	11,7	(3,2)	(2,1)	(-0,4)	(0,4)	*	*	*	*
Varelagre (BNP-vekstbidrag) ³⁾	4,4	(2,0)	(2,0)	(-0,2)	(-0,4)	*	*	*	*
Innenlandsk anvendelse	592,8	-1,9	-2,8	-1,2	-2,0	-2	-1	-2	-2
- påløpte inv. oljevirks. og u. sjøfart ²⁾	37,7	-38,5	-47,5	-4,6	8,9	*	*	*	*
etterspørsel fra fastlands-Norge	550,7	-0,6	0,9	-0,8	-2,3	0	-1	-2	-3
Eksport	281,8	4,8	8,6	3,1	8,3	6	6	7	9
Tradisjonelle varer	119,6	10,8	4,1	-0,1	0,9	4	0	-1	-1
Råolje og naturgass	74,8	-4,7	11,9	15,4	24,5	14	22	22	19
Skip og oljeplattformer	10,8	11,2	69,2	-23,1	13,2	*	*	*	*
Tjenester	76,7	5,1	7,3	-0,8	4,1	4	2	0	1
Samlet anvendelse	874,6	0,2	0,6	0,2	1,4	1	1	1	2
Import	240,7	-1,9	-3,4	-2,8	-2,1	-3	-2	-1	3
Tradisjonelle varer	150,1	7,0	9,3	-4,0	2,8	3	2	1	4
Råolje	1,4	15,5	129,3	0,3	-1,5	*	*	*	*
Skip og oljeplattformer	18,7	-55,7	-51,9	-9,4	-44,6	*	*	*	*
Tjenester	70,5	1,2	1,6	1,7	2,3	1	2	3	6
Bruttonasjonalprodukt (BNP)	633,9	0,9	2,2	1,3	2,8	2	2	2	1
- fastlands-Norge	533,6	1,1	0,1	-0,6	0,9	1	0	0	-1
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	100,3	-0,1	14,1	10,9	12,9	11	14	12	9
Fastlands-næringer	493,5	1,0	-0,2	-0,5	1,0	1	0	0	0
Industri og bergverksdrift	92,4	1,7	-0,3	-3,0	3,2	1	1	1	3
Annen vareproduksjon	71,3	1,0	-7,1	-2,7	-8,5	-5	-6	-7	-7
Annen tjenesteyting	329,8	0,7	1,5	0,7	-2,1	2	2	1	0
Korr.post. (BNP-vekstbidrag) ⁴⁾	40,1	(0,2)	(0,2)	(-0,1)	(-0,1)	*	*	*	*

¹⁾ Fotnoter, se "Teknisk merknad".

PRISINDEKSER FOR MAKROØKONOMISKE HOVEDSTØRRELSER

	Prosentvis endring fra samme periode året før				Underliggende tendens. Årlig rate (regnet fra foregående kvartal)			
	90.3	90.4	91.1	91.2a	90.3	90.4	91.1	91.2
Privat konsum	4,3	4,7	4,4	4,0	5	5	4	2
Offentlig konsum	3,6	4,7	4,4	3,9	8	8	0	1
Bruttoinvesteringer i fast kapital	3,0	2,3	2,9	2,9	4	4	1	6
- fastlands-Norge	1,7	2,0	1,3	2,1	7	2	-4	3
Innenlandsk bruk av varer og tjenester	3,5	4,4	4,1	3,9	6	5	2	3
- etterspørsel fra fastlands-Norge	3,7	4,2	4,0	3,7	6	5	1	2
Eksport	1,7	14,2	0,7	7,3	28	64	-41	6
- tradisjonell vareeksport	-5,7	2,8	1,2	2,6	0	32	-14	-2
Samlet anvendelse	2,9	7,6	3,0	4,8	12	22	-15	4
Import	0,4	0,2	-1,9	-0,1	-1	4	-8	6
- tradisjonell vareimport	-0,5	-0,4	-3,6	-0,2	0	-1	-11	12
Bruttonasjonalprodukt (BNP)	3,8	10,4	4,7	6,8	18	29	-17	3
- fastlands-Norge	1,8	3,9	5,6	4,1	3	9	7	-3

TEKNISK MERKNAD OM KVARTALSTALLENE OG FOTNOTER TIL TABELLENE

Fotnoter: 2) Inkludert skip, oljeplattformer og plattform-moduler under arbeid. 3) Utenom skip, oljeplattformer under arbeid og plattform-moduler under arbeid. BNP-vekstbidragene er beregnet som differansen mellom lagerinvesteringene i kvartalet og samme kvartal året før, regnet i prosent av BNP samme kvartal året før. 4) Korreksjon for frie banktjenester og visse avgiftsberegninger. BNP-vekstbidragene er beregnet som økningen i posten fra samme kvartal året før, regnet i prosent av BNP samme kvartal året før. 5) Vekst fra foregående kvartal i glattet sesongkorrigert serie, omregnet til årlig rate. a) Anslag tildels basert på framskrivninger. *) Endringstall gir liten mening.

Kvartalsberegningene: Beregningene foretas på et mindre detaljert nivå enn de årlige nasjonalregnskapsberegningene og etter et mer summarisk opplegg. De kvartalsvise nasjonalregnskapstallene for årene til og med 1989 er avstemt mot de sist publiserte årlige regnskapstallene.

Basisår og kjeding: I det kvartalsvise nasjonalregnskapet beregnes alle størrelser i faste priser med basis i prisene to år tidligere. Volumtall for 1990 og 1991 er beregnet i 1989-priser, og det er brukt vektorer fra dette året. Valg av basisår påvirker fastpristallene og dermed de årlige volumendringsratene (vekstratene). For sammenligningsens skyld er det i alle tabeller gitt vekstrater med 1989 som basisår (felles omregningsår). Dette er gjort ved å prisomregne fastpristallene for årene før 1989 til 1989-priser. Prisomregningen er foretatt på kvartalsregnskapets sektornivå.

Bruttoinvesteringer: Bruttoinvesteringer i fast kapital i alt er sterkt påvirket av de store svingningene i investeringer i oljevirkosomhet. Disse svingningene skyldes blant annet at plattformer som har vært under arbeid i flere år, regnes som investert i det kvartal og med den kapitalverdi de har ved uttaging til feltet.

Sesongjusterte tall: Det kvartalsvise nasjonalregnskapet utarbeides som et ikke-sesongkorrigert regnskap, der en søker å registrere de faktiske transaksjoner i hvert kvartal. De fleste tallseriene på detaljert regnskapsnivå viser derfor klare sesongsvingninger. Disse seriene er sesongjustert og deretter summert sammen med de øvrige tallseriene til de totalstørrelsene som er presentert i teksttabellene og diagrammene. For offentlig sektors innkjøp av varer og tjenester, hvor en foreløpig ikke har tilstrekkelig informasjon til å fastlegge sesongmønsteret, er sesongjusteringen basert på skjønn.

Underliggende tendens: Norsk økonomi er så liten at tilfeldige eller enkeltstående, store hendelser kan gi store utslag i tallene. De sesongkorrigerte tallene gattes derfor, slik at en kan finne fram til den underliggende tendensen for hver av seriene. Ved glattingen forsøker en å skille mellom tilfeldige og systematiske variasjoner i serien.

REVISJONER AV BEREGET UNDERLIGGENDE TENDENS

(Vekst fra foregående kvartal i glattet, sesongjustert serie, omregnet til årlig rate)

Publ.	87.3	87.4	88.1	88.2	88.3	88.4	89.1	89.2	89.3	89.4	90.1	90.2	90.3	90.4	91.1	91.2

BNP fastlands-Norge

Jun. -88	1	0	-2													
Sep.-88	0	0	-1	-1												
Des.-88	1	1	0	-1	-2											
Feb.-89	1	1	0	-1	-1	-2										
Jun. -89	2	2	0	-2	-3	-4	-3									
Sep.-89	2	2	-1	-2	-4	-4	-2	1								
Des.-89	2	2	0	-2	-4	-4	-2	1	3							
Feb.-90	2	2	0	-2	-3	-3	-1	2	3	2						
Jun.-90	1	-1	-3	-4	-4	-3	-1	1	1	0	-2					
Sep.-90	1	-1	-3	-4	-4	-3	-2	1	1	1	1	3				
Des.-90	1	-1	-3	-4	-4	-3	-2	1	1	1	2	3	3			
Feb.-91	1	-1	-3	-4	-4	-3	-1	1	2	1	1	2	2	2		
Jun.-91	1	-1	-2	-4	-5	-5	-3	0	1	1	1	1	1	0	-1	
Sep.-91	1	-1	-2	-4	-5	-5	-3	0	1	1	1	1	1	0	0	-1

Etterspørsel fra fastlands-Norge

Jun. -88	1	1	-2													
Sep.-88	0	0	-2	-4												
Des.-88	0	0	-2	-4	-4											
Feb.-89	0	0	-3	-5	-4	-3										
Jun. -89	1	0	-3	-5	-5	-4	-3									
Sep.-89	1	0	-3	-6	-7	-6	-4	0								
Des.-89	1	0	-3	-5	-6	-6	-5	-2	0							
Feb.-90	1	0	-3	-5	-6	-6	-4	-2	0	1						
Jun.-90	1	0	-3	-6	-7	-7	-4	-2	-1	-1	-1					
Sep.-90	1	0	-3	-6	-7	-7	-5	-2	0	1	2	3				
Des.-90	1	0	-3	-6	-7	-7	-5	-2	-1	0	1	2	2			
Feb.-91	1	0	-3	-6	-7	-7	-5	-2	0	1	1	2	2	2		
Jun.-91	1	0	-3	-6	-8	-7	-5	-3	-1	0	1	1	0	0	-2	
Sep.-91	1	0	-3	-6	-8	-7	-5	-3	-1	0	1	1	0	-1	-2	-3

MERKNADER TIL REVISJONENE

Revisjoner kan enten skyldes nye/reviderte kvartalstall for inneværende år, nye/reviderte årlige nasjonalregnskap for tidligere år eller overgang til nytt prisbasis-år. Fordi vekstratene etter omregning til årlig rate er avrundet til nærmeste hele prosent, kan 1 prosentenhets endring i vekstraten først og fremst skyldes ulik avrunding.

Publisert:	Prisbasis:	Nytt årlig regnskap:	Andre merknader:
Jun. -88	1986	1985-87	Nytt sesongjusteringsprogram tatt i bruk.
Sep.-88	"		
Des.-88	"		
Feb.-89	"		
Jun. -89	1987	1986-87	Revidert sesongjusteringsprogram.
Sep.-89	"		
Des.-89	"		
Feb.-90	"		
Jun.-90	1988	1987-88	
Sep.-90	"		
Des.-90	"		
Feb.-91	"		
Jun.-91	1989	1988-89	
Sep.-91	"		

Konjunkturutviklingen i utlandet

USA: Svake tegn til oppgang

Nedgangen i den økonomiske veksten i USA siden juli i fjor ser nå ut til å ha stoppet opp. Etter reduksjon av BNP i 4.kvartal i fjor og 1.kvartal i år på henholdsvis 1,6 og 2,8 prosent (sesongjusterte årlige rater), viser foreløpige anslag en nedgang i BNP på 0,1 prosent (sesongjustert årlig rate) i 2.kvartal. Bedringen i konjunkturutviklingen skyldes først og fremst en økning i privat konsum. Nedgangen i investeringene fortsatte i 2.kvartal, og eksportveksten var moderat.

Det ser nå ut til at det økonomiske oppsvinget startet forsiktig i løpet av sommeren, men det er fortsatt usikkerhet knyttet til hvor sterk oppgangen vil bli utover i andre halvår i år. En del månedlige økonomiske indikatorer har svinget relativt sterkt de siste månedene, men i begynnelsen av september var de positive tegnene i overvekt: Nye ordrer for varige goder har økt siden april, bortsett fra en nedgang på 1 prosent fra mai til juni, og økte med hele 11,2 prosent fra juni til juli – den største økningen på 20 år. Utviklingen i privat konsum og industriproduksjon er også positiv, og den ledende indikatoren vokste med 1,2 prosent i juli – den 6. måneden med positiv vekst.

Inflasjonstakten har vært avtakende hittil i år. I juli var konsumprisene 4,4 prosent høyere enn i samme måned i fjor, en nedgang i konsumprisveksten på 1,2 prosentpoeng siden januar. Mye av nedgangen i prisstigningstakten skyldes lavere oljepriser, men den såkalte kjerneinflasjonen, som ekskluderer matvarer og energi, har også vist klar nedgang. Prognosene antyder nå en konsumprisvekst på om lag 4 prosent i år og 3 - 3 1/2 prosent neste år.

Veksten i pengemengden er nå bare 2 1/2 - 3 prosent. Den lave pengemengdevæksten, sammen med nedgangen i inflasjonstakten, var en viktig bakgrunn for nedsettelsen av den føderale fondsrenten (bankenes lånerente i sentralbanken) fra 5 3/4 til 5 1/2 prosent i begynnelsen av august. De siste ukenes økonomiske utvikling har redusert sannsynligheten for ytterligere rentenedgang.

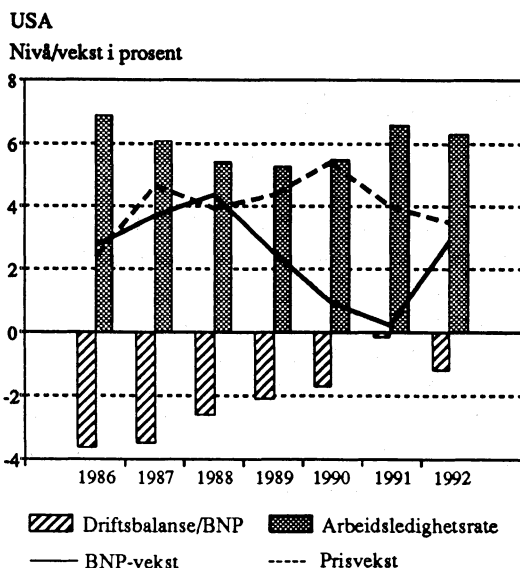
Privat konsum vokste med 3,6 prosent (sesongjustert årlig rate) i 2.kvartal, etter å ha vist nedgang i de to foregående kvartalene. Realdisponibel inntekt falt i siste halvdel av 1990 og i 1.kvartal i år, samtidig som Gulfkrisen førte til at en del innkjøp - særlig av biler - ble utsatt. I 2.kvartal steg realdisponibel inntekt med om lag 1,5 prosent, og konsumentene ble mer optimistiske med hensyn til den

USA: MAKROØKONOMISKE HOVEDTALL

Volumendring fra året før i prosent der ikke annet framgår

	1990	1991			1992		
	Regn- skap	LINK apr	OECD mai	DRI aug	LINK apr	OECD mai	DRI aug
Privat konsum	0,9	0,7	0,1	0,4	2,8	2,6	2,0
Offentlig konsum	2,8	1,4	1,1	1,1	-1,8	-0,6	-
Boliginvesteringer	-5,4	-10,2	-13,8	-11,3	14,2	9,0	8,8
Andre private investeringer	1,8	0,5	-4,7	-3,5	5,8	6,4	7,5
Eksport	6,4	4,6	4,5	3,2	5,4	6,9	4,6
Import	2,8	0,7	-0,4	0,2	5,4	7,8	7,6
Bruttonasjonalprodukt	1,0	0,9	-0,2	-0,1	3,1	3,1	2,6
Driftsbalanse (nivå, prosent av BNP)	-1,7	-0,3	-0,2	-0,1	-1,4	-1,0	-1,2
Konsumprisvekst	5,4	3,5	4,3	4,2	3,2	3,9	3,3
Arbeidsledighetsrate (nivå)	5,5	6,4	6,7	6,7	6,2	6,3	6,4
Kortsiktig rente (prosent)	7,5	6,2	5,9	5,7	6,5	5,9	6,4
Langsiktig rente (prosent)	8,6	-	8,0	8,3	-	8,0	8,6

Kilde: Data Resources Inc. (DRI), OECD og LINK-prosjektet (et internasjonalt prognosesamarbeid).

framtidige økonomiske utviklingen. Etter at bilfabrikantene kom med nye prisavslag tidlig i sommer begynte også bilsalget å ta seg opp. Veksten i detaljhandelen fortsatte i juli, med 0,5 prosent økning fra juni.

Veksten i privat konsum er imidlertid forventet å bli forholdsvis moderat i de nærmeste par årene. Mange arbeidsplasser er tapt det siste året, og signaler fra flere større bedrifter, særlig innen finans- og databransjen, peker mot forholdsvis lav vekst i sysselsettingen framover. Spareraten er allerede lavere enn den var i 1989 og 1990, og noen videre nedgang er ikke ventet. Prognosene antyder en vekst i privat konsum på i underkant av 1/2 prosent i år og 2 - 2 1/2 prosent neste år.

Private investeringer utenom bolig falt med 2,3 prosent i 2.kvartal, etter et fall på over 16 prosent i 1.kvartal. Investeringer i maskiner og utstyr vil trolig ta seg opp sammen med den ventede økningen i aktivitetsnivået innenlands, mens svært mye ledig kapasitet i næringsbygg ventes å resultere i nedgang i bygningsinvesteringene inn i 1992. Samlet peker prognosene mot en investeringsnedgang på rundt 4 prosent i år og en vekst på 6 - 8 1/2 prosent neste år.

Etter en kraftig nedgang i boliginvesteringene gjennom 1990 og i 1.kvartal i år, ser det nå ut til at nedgangen er iferd med å flate ut. Igangsettingen av nye boliger nådde bunnen i januar, og var i juli nesten 13 prosent høyere enn bunnpunktet. Ifølge prognosene vil boliginvesteringene likevel reduseres med over 10 prosent i år, mens det neste år vil komme en nesten like stor vekst. Lavere priser og rentenivå sammen med større tiltro til framtidig økonomisk utvikling er bakgrunnen for det antatte oppsvinget i boliginvesteringene.

Eksportveksten har vært svak hittil i år. Den svake utviklingen internasjonalt har redusert etter-

spørselen etter amerikanske eksportvarer, samtidig som styrkingen av dollarkursen siden februar har redusert konkurranseevnen. Prognosene antyder en eksportvekst på rundt 3 prosent i år og 5 - 7 prosent neste år. Prognosene for 1991 impliserer en relativt sterk vekst i andre halvår, basert på økt vekst internasjonalt.

Etter en nedgang i importen i 1.kvartal viser foreløpige tall en sterk importvekst i 2.kvartal. Den registrerte økningen på hele 21,2 prosent har sammenheng med en omlegging av Handelsdepartementets rutiner for sesongjustering. For 1991 som helhet ventes tilnærmet uendret importvolum i forhold til året før, men det ventes vekst i andre halvår når produksjon og innenlandsk etterspørsel tar seg opp igjen. I 1992 vil importveksten ifølge prognosene komme opp i 5 - 8 prosent.

Underskuddet på varebalansen gikk kraftig ned i første halvår i år - til om lag 47 mrd. dollar (sesongjustert på årsbasis) ifølge foreløpige anslag. Tilsvarende underskudd i 1990 var nesten 80 mrd. dollar. Bedringen i utenrikshandelen skyldes først og fremst den svake utviklingen innenlands, men styrkingen av dollarkursen siden februar har også spilt en rolle. Underskuddet på driftsbalansen i år vil bli påvirket av overføringene i forbindelse med Gulfkrigen, slik at underskuddet for 1991 kan komme ned mot 10 mrd. dollar.

Det føderale budsjettunderskuddet for budsjettåret 1991 er foreløpig beregnet til mellom 240 og 280 mrd. dollar. Dette er det største underskuddet noensinne, og det ventes å øke ytterligere i budsjettåret 1992 til 330 - 350 mrd. dollar. Dette vil i så fall utgjøre over 5 prosent av BNP. Økningene i underskuddet henger først og fremst sammen med utgifter til Gulfkrigen og redningsoperasjonen for sparebankene.

Japan: Avtakende vekst, men sterk utenriksøkonomi

Bruttonasjonalproduktet (BNP) i Japan økte med 11,2 prosent i 1.kvartal i år, regnet som sesongjustert årlig rate. Kortidsstatistikk peker imidlertid mot en betydelig reduksjon i veksten i 2.kvartal, og veksten i BNP i 1991 og 1992 vil trolig komme ned på 3 1/2 - 4 prosent.

Japan er nå inne i den lengste ekspansjonen siden krigen, med nær 5 års sammenhengende vekst. Den sterke og langvarige veksten har først og fremst hatt sammenheng med sterk økning i innenlandsk etterspørsel. Betydelig vekst i husholdningenes realdisponible inntekt la grunnlaget for en solid oppgang i privat konsum. Samtidig ble det ført en lavrentepolitikk, og en opplevde betydelige prisøkninger både i eiendoms- og aksjemarkedet. Sammen med sterk vekst i bedriftsoverskuddene bidro dette til betydelig vekst i investeringene. Bruttoinvestering-

JAPAN: MAKROØKONOMISKE HOVEDTALL

Volumendring fra året før i prosent der ikke annet framgår

	1990	1991			1992		
	Regn- skap	LINK apr	OECD mai	DRI juni	LINK apr	OECD mai	DRI juni
Privat konsum	4,0	3,9	2,8	2,8	4,5	3,7	3,6
Offentlig konsum	1,4	2,2	2,4	2,7	3,8	1,5	3,1
Boliginvesteringer	8,8	-2,3	0,7	-1,4	2,2	1,9	1,4
Andre private investeringer	13,8	8,9	6,9	6,8	4,2	4,4	3,5
Eksport	10,7	-1,8	4,5	6,5	6,5	6,5	8,1
Import	11,7	4,1	5,0	4,2	9,0	7,0	9,5
Bruttonasjonalprodukt	5,6	3,4	3,5	3,8	3,8	3,5	3,6
Driftsbalanse (nivå, prosent av BNP)	1,2	1,5	1,2	1,3	1,4	1,5	1,6
Konsumprisvekst	2,4	2,1	2,5	2,9	1,5	2,1	1,7
Arbeidsledighetsrate (nivå)	2,1	2,2	2,2	2,2	2,2	2,3	2,2
Kortsiktig rente (prosent)	7,2	-	-	7,5	-	-	6,5
Langsiktig rente (prosent)	7,4	-	-	6,7	-	-	6,8

Kilde: Data Resources Inc. (DRI), OECD og LINK-prosjektet (et internasjonalt prognosesamarbeid).

enes andel av BNP var i 1990 over 32 prosent. For å hindre overoppheting av økonomien ble pengepolitikken gradvis strammet til fra høsten 1989, og dette vil trolig bidra vesentlig til å dempe veksten de nærmeste årene.

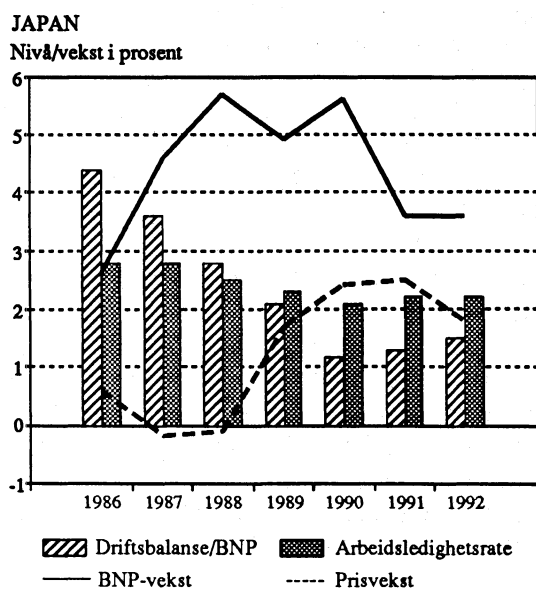
I begynnelsen av juli i år ble diskontoen redusert fra 6 til 5 1/2 prosent, den første reduksjonen siden 1986. Hovedårsaken til den lenge forventede rentereduksjonen var problemer i den finansielle sektoren. En stor del av japanske bankers aktiva består av aksjer og eiendommer, og med dagens lave nivå på aksjekursene er kravene til egenkapital bare såvidt oppfylt. Nivået på Nikkei-indeksen er nå rundt 22000-23000, et betydelig fall fra gjennomsnittsnivået på vel 34000 i 1989. Dersom kursnivået

holder seg på sitt nåværende lave nivå må bankene trolig redusere utlånsveksten, og det er ikke ønskelig i en situasjon der veksten i kredittilførselen allerede er svært lav. Med en fortsatt synkende prisvekst og klare tegn til lavere etterspørselsvekst er det imidlertid mulighet for nok et rentekutt i høst. Lavere rentenivå vil trolig slå ut i en moderat økning i eiendoms- og aksjeprisene, samtidig som bankenes innlånskostnader reduseres. Japanske myndigheter ønsker imidlertid ikke en ny runde med sterk prisstigning i eiendoms- og aksjemarkedet, og vil eventuelt øke rentenivået igjen i 1992 for å unngå at utviklingen på slutten av 1980-tallet gjentar seg.

Prisveksten i Japan er nå avtakende. Importprisveksten har avtatt siden januar, mest på grunn av lavere oljepriser, men også andre råvarepriser viser en svakere tendens. Kursen på yen i forhold til dollar har vært sterkere hittil i år enn i samme periode i 1990. Dertil ga lønnsoppgjøret i vår lavere tillegg enn i fjor. I 2.kvartal var konsumprisene 3,6 prosent høyere enn i samme periode i fjor, mot 4,2 prosent i 1.kvartal. Med antakelser om fortsatt lav importprisvekst og mindre stramt arbeidsmarked på grunn av lavere økonomisk vekst, peker prognosene mot en prisvekst på 2 1/2 - 3 prosent i år og rundt 2 prosent neste år.

Industriproduksjonen gikk ned med 0,6 prosent fra 1.kvartal til 2.kvartal i år, etter en svak nedgang også i 1.kvartal (sesongjustert). Dette skyldes i stor grad lavere produksjon av biler, som også gir betydelige negative impulser til andre sektorer.

Privat konsum vokste med 3,1 prosent i 1.kvartal (sesongjustert årlig rate), etter en nedgang på 1

prosent i 4.kvartal 1990. Foreløpige tall for 2.kvartal peker mot en noe svakere vekst. Blant de enkelte varegruppene utvikler kjøpene av biler og andre varige goder seg svakt, mens forbruket av ikke-varige goder fortsatt er høyt. Konsumveksten for året 1991 ser ut til å bli om lag 3 prosent. I 1992 ventes det noe høyere vekst.

Private investeringer utenom bolig vokste sterkt i 1.kvartal med 11 prosent (sesongjustert årlig rate), men utviklingen i nye ordrer peker mot lavere vekst resten av året og inn i 1992. Økningen i investeringskostnadene som følge av relativt høyt rentenivå og lave aksjekurser ser ikke ut til å ha virket dempende på investeringene før et godt stykke ut i inneværende år. Når investeringsveksten likevel ventes å bli om lag 7 prosent i år og 4 prosent neste år, henger dette sammen med at investeringer i arbeidsbesparende teknologi antas å fortsette. Nedgangen i boliginvesteringene forsterket seg i 1.kvartal, med en reduksjon på 10,9 prosent (sesongjustert årlig rate). Igangsettingen av nye boliger har falt siden 4.kvartal i fjor. I 2.kvartal ble igangsettingene redusert med 21 prosent sammenliknet med samme periode året før, mot en nedgang på 11,5 prosent i 1.kvartal. Utbedring av eksisterende boliger vil imidlertid opprettholde boliginvesteringene i år på omtrent det samme nivået som i 1990, eller noe lavere. I 1992 ventes en svak vekst i investeringer i bolig.

Økt eksport var den dominerende vekstkomponenten i 1.kvartal i år, med en vekst på hele 24,8 prosent (sesongjustert årlig rate). Mens eksporten til USA avtok, økte eksporten til Asia og EF (spesielt Tyskland) kraftig. Eksportveksten til de nyindustrialiserte landene i Asia skyldes først og fremst at japanske kapitalvarer er et viktig ledd i oppbyggingen av eksportindustrien i disse landene. Lavere vekst i Tyskland og svakere veksttakt i Asia i andre halvår i 1991 vil virke dempende på eksportveksten til disse områdene i tiden fremover, mens det regnes med en viss økning i eksporten til USA når det blir mer fart i oppgangen der. For 1991 peker prognosene mot en samlet eksportøkning på 4 1/2 - 6 1/2 prosent, mens veksten i 1992 ventes å bli om lag 1 1/2 prosentpoeng høyere.

Importen har utviklet seg svakt siden andre halvår i fjor. I 1.kvartal i år ble importen redusert med 9 prosent (sesongjustert årlig rate). Importveksten for hele 1991 ventes å bli mer enn halvert i forhold til 1990, da veksten var 11,7 prosent. I 1992 ventes importveksten å ta seg opp igjen, til 7 - 9 prosent.

Utviklingen i varebalansen, sammen med en sterkere valutakurs fra august i fjor, har bidratt til økt overskudd på driftsbalansen med utlandet. Samtidig er underskuddet på tjenestebalansen redusert. I første halvdel av 1991 var overskuddet på driftsbalansen 29,1 mrd. dollar, mot 20,7 mrd. dol-

lar i samme periode i fjor, inkludert bidrag til USA på 9 mrd. dollar i forbindelse med utgifter til Gulfkrigen. I perioden januar - juli i år var overskuddet på varebalansen 50 mrd. dollar, mot 33,7 mrd. dollar i samme periode i 1990. I 1992 vil trolig overskuddet på både drifts- og varebalansen fortsette å øke.

Tyskland: Fortsatt vekst i vest og nedgang i øst

Statistikkssituasjonen gjør det vanskelig å kommentere den økonomiske utviklingen i Tyskland under ett, og hovedvekten i vurderingene må i noen tid framover fortsatt ligge på den vestlige delen. Utviklingen i Tyskland(vest) vil imidlertid dominere markbildet i et samlet Tyskland.

Nasjonalregnskapstall for 1. kvartal i år viser fortsatt kraftig vekst i Tyskland(vest). Regnet fra samme kvartal i fjor økte BNP med hele 5,2 prosent i volum. Prognosene indikerer imidlertid avtakende BNP-vekst framover, som følge av en avmatning i både innenlandsk etterspørsel og eksport. Tall for ordreinngang og produksjon kan tyde på at en slik avmatning er underveis, men bildet er ikke entydig. På grunn av svært høye ordreserver i vest-tysk industri, kan det også være at en svakere etterspørselsvekst bare i liten grad vil påvirke produksjonen, i hvert fall på kort sikt. For 1991 under ett ventes BNP-veksten fortsatt å holde seg på et relativt høyt nivå sammenlignet med gjennomsnittet i OECD-området.

Den kraftige veksten i investeringene de siste par årene vil trolig avta framover. Tall for 1. kvartal viser imidlertid fortsatt betydelig vekst, særlig for investeringer i maskiner og utstyr. Det økte rentenivået er på sikt ventet å slå negativt ut, spesielt for bygge- og anleggsinvesteringene, trass i et vedvarende press i boligmarkedet med økende boligpriser som følge av immigrasjonsbølgen fra øst. Dersom prognosene for inneværende og neste år realiseres, vil likevel investeringene som andel av bruttonasjonalproduktet øke. Et unntak er DRIs prognoser for 1992. Det høye investeringsnivået må ses på bakgrunn av den høye kapasitetsutnyttningen i store deler av næringslivet og høye profittmarginer de senere år.

Ifølge prognosene vil privat konsum øke betydelig også i inneværende og neste år, men veksttaket er klart avtakende. Befolkningsveksten, som er en følge av immigrasjonsbølgen, samt økte privatdisponible inntekter stimulerer konsumet. Fortsatt vekst i sysselsetting og lønn bidrar til økningen i realdisponible inntekter, til tross for betydelige økninger i direkte og indirekte skatter. Inngåtte lønnsavtaler gir lønnsøkninger på hele 7 prosent i store deler av næringslivet for inneværen-

TYSKLAND(VEST): MAKROØKONOMISKE HOVEDTALL

Volumendring fra året før i prosent der ikke annet framgår

	1990	1991			1992		
	Regn- skap	5TI ¹⁾ juni	OECD juni	DRI aug	5TI ¹⁾ juni	OECD juni	DRI aug
Privat konsum	4,2	2,7	2,6	3,4	1,8	2,2	2,3
Offentlig konsum	2,9	1,5	1,9	0,3	1,3	1,6	2,6
Investering i fast realkapital	9,0	6,0	5,3	7,7	3,1	4,0	2,4
Eksport	9,6	10,6	11,2	11,8	5,2	5,1	1,3
Import	11,5	11,8	12,9	14,4	5,2	5,9	3,3
Bruttonasjonalprodukt	4,5	2,7	2,8	2,8	2,1	2,2	3,0
Driftsbalanse (nivå, prosent av BNP) ²⁾	3,2	..	0,0	..	..	0,7	..
Konsumprisvekst	2,7	3,5	3,3	3,4	3,8	4,0	3,4
Arbeidsledighetsrate (nivå) ³⁾	5,1	4,5	5,0	4,4	5,0	5,1	4,2
Kortsiktig rente (prosent)	7,9	..	..	8,7	..	..	8,5
Langsiktig rente (prosent)	8,4	..	..	8,4	..	..	8,3

1) Basert på individuelle prognoser fra 5TI, enkelte av størrelsene er gitt på et noe tidligere tidspunkt.

2) Gjelder hele Tyskland fra og med annet halvår 1990.

3) Justert i forhold til standardiserte rater.

Kilde: Data Resources Inc. (DRI), fem tyske forskningsinstitutter (5TI) og OECD.

de år, og reflekterer at arbeidsmarkedet er relativt stramt til tross for den betydelige tilstrømmingen av arbeidskraft fra øst. Veksten i både sysselsetting og lønn er imidlertid ventet å avta framover.

Den vedtatte skattepakken ble satt ut i livet den 1. juli i år. Inntektsskattene ble økt med hele 7,5 prosent. Dette er en midlertidig ekstraskatt som skal gjelde for ett år. I tillegg ble avgiftene på blant annet bensin, diesel, fyringsolje og tobakk økt. Fra og med 1993 vil den generelle momssatsen bli hevet. En betydelig del av disse skatteinntektene vil bli brukt til å finansiere nye økonomiske tiltak i de østlige delstatene.

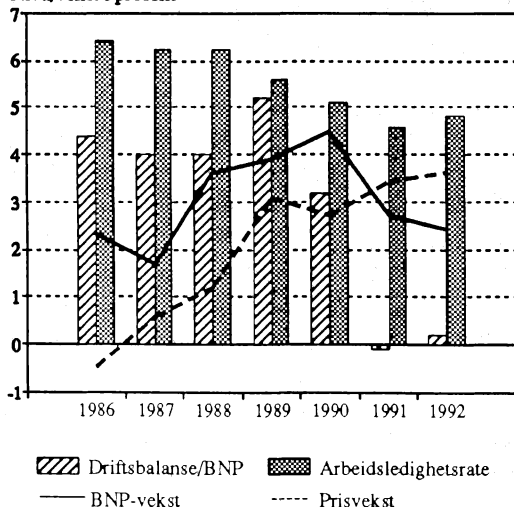
Med ett unntak viser prognosene at også offentlig konsum vil fortsette å øke i 1991 og 1992, men med avtakende veksttakt. DRI legger til grunn en svært lav vekst i offentlig konsum i 1991, men et oppsving igjen i 1992. Ekspansjonen i offentlig konsum reflekterer vekst i lønningene og en viss økning i offentlig sysselsetting.

En svært stor del av eksportveksten skyldes økt eksport til Tyskland(øst). Veksten i eksporten til andre markeder er redusert som en følge av redusert vekst internasjonalt, tap av konkurranseevne blant annet overfor amerikanske varer og kapasitetsproblemer i industrien. Den senere tids svekkelse av tyske mark (DM) bidrar imidlertid til en viss styrking av konkurranseevnen igjen. Eksporten til de østlige delstatene har så langt vært dominert av konsumvarer, mens eksporten til andre markeder i hovedsak består av investeringsvarer. Dette betyr at den tradisjonelle eksportindustrien har erfart svært lav vekst i eksporten av sine produkter, men den sterke investeringsveksten i Tyskland(vest) har bidratt til økte leveranser på hjemmemarkedet. Det er imidlertid ventet at handelsmønsteret mellom de østlige og vestlige delstatene vil vris i retning av investeringsvarer, etterhvert som etterspørselen etter kapitalvarer i øst øker.

Fra og med annet halvår 1990 gjelder tall for driftsbalansen hele Tyskland. Kraftig ekspansjon i innenlandsk etterspørsel siden i fjor sommer har ført til en høy importvekst, og dette sammen med svak eksportvekst fra Tyskland under ett har ført til en betydelig reduksjon i overskuddet på drifts-

TYSKLAND (VEST)

Nivå/vekst i prosent

balansen regnet som prosent av BNP. Over de fem første månedene i år var det et samlet underskudd på driftsbalansen overfor utlandet på 16 milliarder DM. Både den forventede svekkelsen av veksten i innenlandsk etterspørsel og bortfall av særskilte betalingsforpliktelser i forbindelse med Gulfkrigen og overføringer til Øst-Europa og Sovjetunionen vil imidlertid bidra til å styrke driftsbalansen. Alle prognosene indikerer en bedring av driftsbalansen fra innværende til neste år.

Ifølge prognosene vil inflasjonen tilta noe i innværende år, men stabilisere seg i løpet av 1992. Regnet som gjennomsnittlig vekst fra året før ventes likevel både 5TI og OECD en noe høyere inflasjon i 1992 enn i 1991. Allerede i juni i år, dvs. før de vedtatte avgiftsøkningene ble innført, var inflasjonen, målt ved økningen i konsumprisindeksen fra samme måned året før, steget til 3,5 prosent. Tall for juli viser en prisstigning på 4,4 prosent. En betydelig del av økningen fra juni til juli skyldes imidlertid avgiftsøkninger og en midlertidig økning i prisene på frukt og grønnsaker, og indikerer derfor ikke en dramatisk vekst i den underliggende prisstigningstakten. Økningen i diskontosatsen i den tyske sentralbanken med 1 prosentpoeng og Lombard-renten (den renten bankene må betale for ekstra likviditetsslån i sentralbanken) med 1/4 prosentpoeng i midten av august ses likevel i sammenheng med det relativt høye inflasjonstallet i juli og sentralbankens frykt for en pris-lønns spiral. En økning i diskontosatsen var imidlertid ventet av mange på grunn av at forskjellen mellom denne og Lombard-renten var relativt stor. Finansieringen av offentlige underskudd som følge av kostnadene ved gjenforeningen ventes å bidra til å holde rentenivået oppe, også inn i 1992.

Tyskland(øst): Nedtrapping av sysselsettings-tiltak

Produksjonen har falt betydelig i Tyskland(øst) siden gjenforeningen sist sommer, og et oppsving er ikke ventet før tidligst mot slutten av innværende eller begynnelsen av neste år. HWWA, som er et av de fem ledende tyske forskningsinstituttene, anslår en nedgang i BNP på rundt 20 prosent i 1991 og en vekst på rundt 5 prosent i 1992 regnet som årsgjennomsnitt. Den nylig annonserte tiltakspakken, som innebærer økt satsing på investeringer i infrastruktur, er ventet å slå positivt ut for bygge- og anleggssektoren. I de tjenesteytende sektorene har det vært et betydelig antall nyetableringer i løpet av det siste året. Et generelt oppsving i industrisektorene antas imidlertid å ligge lenger fram i tid, selv om ordretallene for industrien viser en oppgang i mars i år. En stor del av ordreøkningen skyldes bestillinger fra Sovjetunionen.

Dereguleringen av økonomien og fjerning av subsidieordninger og garantisystemer har avslørt at store deler av næringslivet i den østlige delen av Tyskland ikke er konkurransedyktig. I tillegg er eksporten fra Tyskland(øst) blitt kraftig redusert etter sammenbruddet i handelen mellom COMECON-landene. Produksjonsnedgangen som følge av dette har ført til en dramatisk økning i arbeidsledigheten og også i antall personer med redusert arbeidstid. Særlig julistatistikken viser en kraftig økning i arbeidsledigheten; antall registrert ledige økte med over 0,2 millioner til vel 1 million. Samtidig falt imidlertid antall personer med redusert arbeidstid med om lag 0,3 millioner til vel 1,6 millioner. Denne utviklingen kan i stor grad forklares med en betydelig nedtrapping av sysselsettings-tiltakene som bidro til å opprettholde et stort antall stillinger med redusert arbeidstid.

Til tross for den høye arbeidsledigheten, er det inngått lønnsavtaler som innebærer kraftig vekst i lønningene i innværende år; 60 prosent lønnsvekst er ikke usannsynlig. Sammen med fortsatt fall i produktiviteten bidrar dette til å svekke konkurranseevnen ytterligere. Prisveksten, som var relativt moderat mot slutten av 1990, økte betydelig i januar i år på grunn av en økning i regulerte priser. Blant annet ble energi- og transportprisene satt opp.

Selv om den kraftige lønnsveksten vil bidra til å gjøre investeringer i Tyskland(øst) mindre attraktive, er det ventet at de gunstige avskrivnings- og skatteordningene samt andre støttetiltak vil virke stimulerende på investeringslysten. Det er også fattet vedtak vedrørende eiendomsrettighetene som bidrar til å redusere og fjerne formelle hindre for investeringer i de østlige delstatene.

Storbritannia: Ingen sikre tegn til oppgang

BNP har falt kraftig siden 3. kvartal i fjor. Nedgangen i 1. kvartal i år var 0,6 prosent regnet fra kvartalet før eller 2,1 prosent fra 1. kvartal 1990. Utviklingen i industriproduksjonen i april og mai tyder på at nedgangen vil bli betydelig også i 2. kvartal. Mens DRI legger til grunn en nedgang i BNP gjennom hele 1991, viser prognoser fra både OECD og NIESR en positiv BNP-vekst allerede i løpet av annet halvår. Regnet som årsgjennomsnitt indikerer imidlertid alle prognosene en nedgang i BNP fra 1990 til 1991 på rundt 2 prosent.

Konjunkturedgangen må ses i sammenheng med et høyt rentenivå, som har påvirket både investeringer og privat konsum negativt. Store deler av næringslivet sliter også med svak likviditet. Det er ventet at investeringene vil fortsette å falle gjennom hele 1991, for så å ta seg noe opp igjen neste år som følge av lavere renter og det forventede konjunkturoppsvinget.

STORBRITANNIA: MAKROØKONOMISKE HOVEDTALL
 Volumendring fra året før i prosent der ikke annet framgår

	1990	1991			1992		
	Regn- skap	OECD juni	NIESR aug	DRI aug	OECD juni	NIESR aug	DRI aug
Privat konsum	0,8	-1,0	-0,7	-1,7	1,6	0,6	2,3
Offentlig konsum	2,5	0,6	0,2	0,7	1,5	1,3	1,8
Investering i fast realkapital	-2,4	-9,4	-8,2	-7,1	1,0	0,0	1,1
Eksport	4,9	-0,2	0,5	-0,2	4,9	6,0	3,8
Import	1,7	-3,2	-2,3	-1,5	4,7	3,7	4,7
Bruttonasjonalprodukt	0,7	-1,8	-1,9	-2,0	1,6	1,7	2,0
Driftsbalanse (nivå, prosent av BNP)	-2,4	-1,0	-1,3	..	-1,2	-1,5	..
Konsumprisvekst ¹⁾	9,5	6,0	5,9	5,8	4,5	3,1	3,7
Arbeidsledighetsrate (nivå) ²⁾	6,9	10,3	9,6	9,8	12,0	11,2	11,7
Kortsiktig rente (prosent)	14,3	..	..	11,9	..	..	10,4
Langsiktig rente (prosent)	11,6	..	..	10,2	..	..	10,0

1) Prisindeksen for detaljomsetningen bortsett fra OECD.

2) Justert i forhold til standardiserte rater.

Kilde: Data Resources Inc. (DRI), National Institute of Economic and Social Research (NIESR) og OECD.

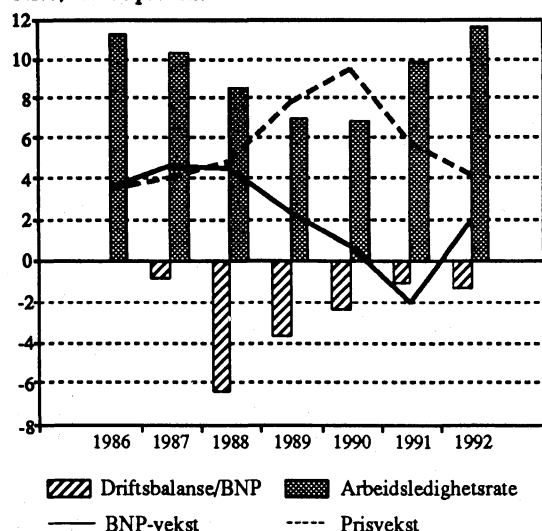
Diskontoen i sentralbanken er satt ned med flere prosentpoeng i løpet av siste halvår, og er nå 11 prosent. Ytterligere rentesenkninger framover vil avhenge av pundets stilling innenfor "the Exchange Rate Mechanism" (ERM), og om regjeringen skriver ut nyvalg allerede i løpet av inneværende år. Det forventes en rentesenkning i forkant av neste valg.

Nedgangen i privat konsum ser ut til å ha fortsatt gjennom første halvår i år. Over perioden januar-mai lå omsetningen i detaljhandelen regnet i volum 3 prosent lavere og salget av nye biler 30 prosent lavere enn i samme periode i fjor. Den månedlige utviklingen i detaljhandelsindeksen er vanskelig å tolke på grunn av at høyere momssats fra og med april i år har ført til framskyvninger i husholdningenes kjøp av varer. Økningen i detaljhandelsindeksen fra mai til juni kan derfor skyldes uvanlig lav omsetning i mai snarere enn at konsumet nå er i ferd med å styrke seg. På den positive siden er signalene om at bilsalget i juli og august er bedre enn ventet, men dette kan skyldes en pågående priskrig i bransjen.

Konsumutviklingen, som ifølge prognosene skal være en viktig drivkraft bak det forventede konjunkturuomslaget i Storbritannia, utgjør et betydelig usikkerhetsmoment. Konsumentenes forventninger og tiltro til framtiden er klart svekket igjen, etter en midlertidig bedring i kjølvannet av Gulfkrisen. Den lave tilliten blant konsumenter, som blant annet forklares med den høye og økende arbeidsledigheten, antas å være en viktig faktor bak den fortsatt økende spareraten blant husholdningene. Dersom det forventede oppsvinget i privat konsum ikke

kommer, betyr det at britisk økonomi må vente på et oppsving internasjonalt og en økning i eksporten før den negative trenden i innenlandsk produksjon vil snu.

Den kraftige økningen i arbeidsledigheten gjenspeiler den svake produksjonsutviklingen. Sesongjusterte tall for juni i år viser at 2,3 millioner personer var arbeidsledige mot 1,6 millioner samme måned i fjor. Veksten i antall arbeidsledige er imidlertid avtakende. Økningen i arbeidsledigheten ifølge prognosene, selv etter et forventet oppsving i produksjonen innenlands, forklares med tregheter i tilpasningen på produksjonssiden. Til tross for den

 STORBRITANNIA
 Nivå/vekst i prosent

negative utviklingen på arbeidsmarkedet er lønnsveksten fortsatt svært høy. Det forventes imidlertid at økningen i arbeidsledigheten, lavere prisvekst og renter, samt reduserte fortjenestemarginer i næringslivet vil bidra til å dempe lønnsveksten framover. Den underliggende veksttakten i lønningene har falt fra 9 3/4 prosent ved utgangen av 1990 til 8 1/2 prosent i juni i år. Mye av nedgangen skyldes lavere lønnsglidning, som omfatter bonus, overtidsbetaling o.l. Inngåtte lønnsavtaler den senere tid tyder på fortsatt nedgang i lønnsveksten framover.

Inflasjonen, som kulminerte med en 12-måneders vekstrate på nesten 11 prosent i oktober 1990 målt ved detaljprisindeksen, var i juni i år falt til 5,8 prosent. De sterke svingningene i prisstigningstakten skyldes i stor grad effekten av innføringen av koppskatten i fjor, som nå er uttømt, samt en tidligere økning og nå nedgang i rentene på boliglån. Den underliggende prisstigningstakten ventes å gå betydelig ned framover, noe som støttes av utviklingen i produsentprisindeksen.

Det er ventet en nedgang i eksportveksten fra 1990 til 1991 regnet som årsgjennomsnitt, som følge av konjunkturavmatningen internasjonalt. Britisk industri sliter fortsatt med en vesentlig høyere vekst i lønnskostnader pr. produsert enhet enn handelspartnene. Det er imidlertid en viss uenighet om i hvilken grad dette vil virke dempende på eksportveksten. NIESR legger for eksempel til grunn kutt i eksportmarginene, og at britiske varer ikke vil stige vesentlig mer i pris framover enn varer produsert i viktige konkurrentland. Tall for juni og juli kan tyde på en moderat oppgang i eksportvolumet igjen. Særlig eksporten av biler, nærings- og nytelsesmidler og kjemiske produkter bidrar til

dette. Et forventet konjunkturoppsving internasjonalt mot slutten av 1991 vil stimulere britisk eksport igjen, samtidig som også økt oljeproduksjon i annet halvår vil bidra positivt.

Storbritannia har de senere år hatt betydelige underskudd på driftsbalansen. Regnet som prosent av bruttonasjonalproduktet gikk imidlertid underskuddet ned fra 1989 til 1990, som følge av en styrking av handelsbalansen for varer. Denne utviklingen er antatt å fortsette i inneværende år. Trenden med bedret driftsbalanse er ventet å snu etterhvert som innenlandsk etterspørsel tar seg opp og bidrar til økt import. Det er tegn som tyder på at importnedgangen nå har flatet ut.

Etter flere år med overskudd på offentlige budsjetter, viser prognosene underskudd både for 1991 og 1992. Svekkelsen skyldes særlig reduserte skatteinntekter og økte utbetalinger til arbeidsledige. Selv om aktivitetsnivået skulle ta seg noe opp allerede i løpet av inneværende år, vil en fortsatt økning i arbeidsledigheten bidra til svekket budsjettbalanse.

Sverige: Økende ledighet

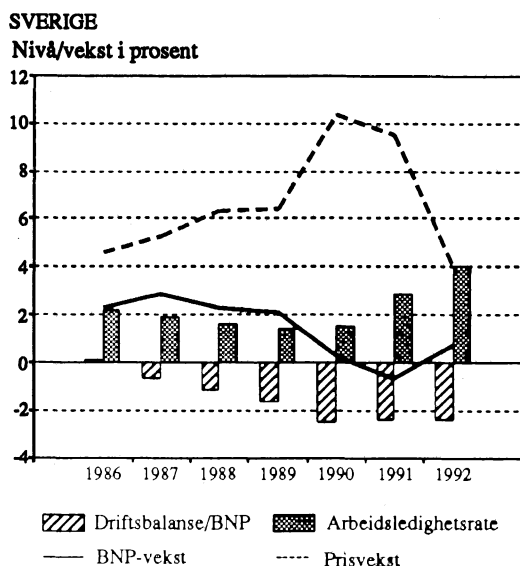
Svensk økonomi er inne i en klar nedgangskonjunktur, og bruttonasjonalproduktet (BNP) i faste priser har falt siden 4.kvartal 1990. I 1991 er BNP forventet å falle med om lag 1 prosent. Bedrede internasjonale konjunkturer ventes imidlertid å bidra til at veksten tar seg noe opp i 1992, til rundt 1 prosent.

Svensk konkurranseutsatt industri har i de siste årene opplevd sterkt økte kostnader og har tapt markedsandeler på flere viktige markeder. I 1990 var lønnsveksten i industrien på om lag 10 prosent

SVERIGE: MAKROØKONOMISKE HOVEDTALL
Volumendring fra året før der ikke annet framgår

	1990	1991			1992		
	Regn- skap	HB juni	OECD mai	DRI juni	HB juni	OECD mai	DRI juni
Privat konsum	-0,3	0,8	0,8	0,7	0,9	1,0	1,1
Offentlig konsum	1,9	0,5	1,0	0,5	0,5	1,0	0,4
Bruttoinvesteringer	-1,8	-3,9	-6,6	-5,0	-1,3	-4,5	1,1
Eksport	1,2	-2,0	0,0	-0,4	2,0	3,7	4,1
Import	0,5	-2,8	1,0	-1,6	0,9	2,2	1,2
Bruttonasjonalprodukt	0,3	-0,3	-0,9	-0,8	0,7	0,4	1,2
Driftsbalanse (nivå, prosent av BNP)	-2,5	-3,0	-2,6	-1,7	-2,8	-2,4	-2,0
Konsumprisvekst	10,4	9,5	9,5	9,5	4,0	3,7	4,0
Arbeidsledighetsrate (nivå)	1,5	3,0	2,8	3,0	5,0	3,6	3,4
Kortsiktig rente (prosent)	13,4	-	-	11,1	-	-	9,7
Langsiktig rente (prosent)	13,6	-	-	10,1	-	-	9,9

Kilde: Handelsbanken (HB), OECD og Data Resources Inc. (DRI).

samtidig som produktiviteten falt. Svak produktjonsvekst kombinert med rasjonaliseringer i industrien har ført til sterk vekst i arbeidsledigheten.

Arbeidsledigheten var ved utgangen av juli kommet opp i 2,8 prosent og ser ut til å øke ytterligere i tiden framover. I første halvår i år fikk over 70000 personer varsel om oppsigelse. I juli fikk ytterligere 6000 slik beskjed. Veksten i ledigheten er særlig stor blant unge under 25 år. Her har ledigheten økt fra 2,5 prosent i juli 1990 til 6,2 prosent i samme måned i år. En ny tiltakspakke mot ledigheten ble lagt fram 16. august. Ved å framskynde offentlige investeringer og opprette flere skoleplasser håper regjeringen å kunne oppnå minst 12000 flere arbeids- eller studieplasser.

Investeringsvilligheten blant svenske industriforetak er liten og planene fremover tyder på at dette bildet ikke vil endres med det første. Samtidig opplever Sverige en betydelig kapitalflukt til utlandet, særlig til land i EF. Aksjemarkedet er tregt som følge av at investorer forventer at det kan ta tid for svensk industri å få redusert kostnadene og vinne tilbake tapte markedsandeler. Nedgangskonjunktoren har ført til sterk vekst i antall konkurser. Dette har igjen slått ut i økte banktap. Tapene for 1990 ble på 12 mrd. og forventes å øke ytterligere i 1991.

Driftsbalansen ble svakt bedret de første månedene av 1991 som en følge av redusert innenlandsk etterspørsel og dermed redusert import. Eksporten falt med 4 prosent i 1.kvartal, og antas å falle med om lag 1/2 prosent på årsbasis. Utenriksøkonomien vil trolig bli noe bedret i 1991.

Ecu-tilknytningen fikk raskt det svenske rentenivået betydelig ned. Forskjellen mellom 3 måneders eurokrone renten og ecu-renten falt fra om lag 2 prosent i april til 0,7 prosent i juli. Fremdeles er de lange rentene lavere enn de korte slik at markedet ser ut til å tro på en videre rentenedgang.

Prisstigningen forventes å avta ytterligere mot slutten av året, slik at den gjennomsnittlige prisveksten blir om lag 9 1/2 prosent i 1991. Det svenske statistiske sentralbyrået (SCB) har beregnet at 4 prosentpoeng av prisveksten i 1991 skyldes skattereformen.

Lønnsveksten er på rask vei nedover. Rehnbergskommisjonens forslag til rammer for lønnsveksten for 1991 og 1992 er nå godtatt for over 90 prosent av ansatte i LO-SAF området. For offentlig sektor er det full tilslutning til dette opplegget. Lønnsveksten for 1991 er anslått til 5-6 prosent mens den for 1992 kan komme ned mot 4 prosent.

Konjunkturbildet for 1991 er fortsatt mørkt. Det forventede omslaget i internasjonal økonomi mot slutten av året vil neppe kunne forhindre negativ BNP-vekst for 1991.

Det forventes fall i privat konsum i 1991 til tross for vekst i husholdningenes realdisponible inntekter. De siste opplysninger om detaljomsetningen og nybilregistreringen kan tyde på at nedgangen er stoppet opp, men en betydelig vekst i ledigheten kan bidra til fortsatt forsiktighet blant svenske konsumenter.

For 1992 vil en fortsatt svak innenlandsk etterspørsel trolig begrense effektene av den forventede bedringen i de internasjonale konjunkturer. Arbeidsledigheten er derfor antatt å øke også neste år, men anslagene for ledighetsraten varierer mellom prognosemakerne (3,5-5 prosent). Den økte ledigheten er ventet å bidra til å presse lønnsveksten ytterligere ned slik at det blir mulig å komme ned på en prisvekst for 1992 på rundt 4 prosent. Lavere moms og reduserte effekter fra skattereformen bidrar også til lavere prisstigningstakt.

Det er lite trolig at valgresultatet vil ha stor betydning for innretningen av den økonomiske politikken i Sverige. Den relativt stramme finanspolitikken som føres av dagens sosialdemokratiske regjering, må ventes å bli videreført av en eventuell borgerlig koalisjonsregjering. Arbeidet med å tilpasse svensk økonomi til EFs indre marked vil nok også bli høyt prioritert, uansett hvem som sitter i regjeringssposisjon.

Danmark: Venter på oppsvinget internasjonalt

Reviderte nasjonalregnskapstall innebærer en oppjustering av BNP-veksten for 1990 med 0,5 prosentpoeng til 2,1 prosent. Tall for 1.kvartal i år viser en nedgang i BNP på 0,3 prosent sammenlignet med 4.kvartal (sesongjustert). Den viktigste årsaken til dette fallet i BNP er svekket eksport, noe som må ses i sammenheng med den sterke eksportveksten i 1.kvartal 1990. Innenlandsk etterspørsel ut-

DANMARK: MAKROØKONOMISKE HOVEDTALL
 Volumendring fra året før der ikke annet framgår

	1990	1991			1992		
	Regnskap	FM jun	NEO jun	ØM aug	FM jun	NEO jun	ØM aug
Privat konsum	1,0	1,2	1,5	1,3	2,5	2,0	2,5
Offentlig konsum	-0,3	-0,6	-0,7	-1,3	-0,1	0,5	-0,3
Boliginvesteringer	-10,9	-5,0	-9,0	-12,0	4,0	0,0	-2,0
Andre private investeringer	2,6	0,7	-0,5	1,5	5,1	3,0	1,3
Eksport	8,6	3,4	3,5	2,8	4,0	5,0	5,3
Import	2,1	2,6	2,0	2,3	4,2	3,5	3,5
Bruttonasjonalprodukt	2,1	1,1	1,5	1,0	2,5	2,0	2,3
Driftsbalanse (nivå, prosent av BNP)	1,2	1,0	-	0,8	1,0	-	1,2
Konsumprisvekst	2,6	2,5	2,0	2,8	1,8	2,0	3,0
Arbeidsledighetsrate (nivå)	9,5	10,0	9,8	10,3	9,9	9,6	10,0

Kilde: Finansministeriet (FM), Nordic Economic Outlook (NEO), Økonomiministeriet (ØM).

viklet seg imidlertid også svakt i første halvår i år, og dette bidro til at ledigheten steg fra 9,8 prosent i februar til 10,4 prosent i juni.

Årsveksten i konsumprisene økte fra 2,5 prosent i mai til 2,9 prosent i juli, men ligger fremdeles godt i underkant av prisveksten for Danmarks viktigste handelspartnere. Timelønnsveksten for LO/DNA området lå i 2.kvartal på 4 3/4 prosent.

Utsiktene for 1991 og 1992 er preget av det forventede omslaget i internasjonal økonomi. Innenlandsk etterspørsel vil bare i svært beskjeden utstrekning bygge opp under vekstimpulsene fra den økte eksporten, slik at BNP er antatt å vokse med bare 1 prosent i 1991. For 1992 er det antatt at investeringsveksten vil ta seg noe opp. Sammen med en økning i privat konsum på om lag 2 prosent, vil dette kunne bringe BNP-veksten opp i 2-2,5 prosent.

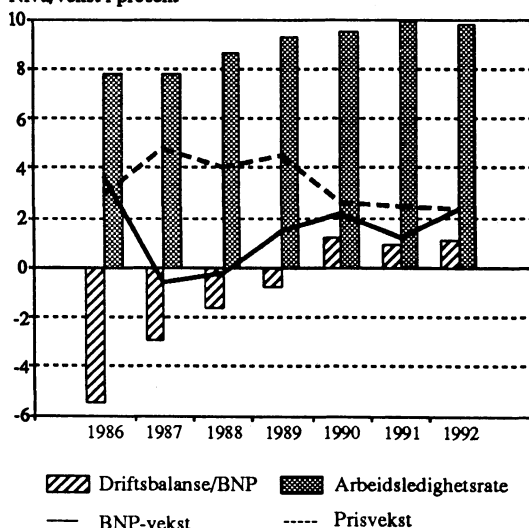
I Finansredgjørelsen for 1991 som ble lagt fram i juni, er det lagt størst vekt på hva som må til for å løse de viktigste strukturelle problemene i dansk økonomi. Det varsles ikke noen omlegging av penge- og finanspolitikken i årene framover. Effektivisering av offentlig sektor, omlegging av skattesystemet og tiltak for å gjøre arbeidsmarkedet mer fleksibelt er viktige stikkord for dansk økonomisk politikk. Problemene på arbeidsmarkedet søkes løst gjennom strukturpolitiske tiltak og ved generell økonomisk vekst. Finanspolitikken er planlagt stram både for 1991 og 1992 med redusert offentlig konsum målt i faste priser. Nye tall viser at statens gjeld likevel fortsetter å øke. Dette skyldes delvis reduserte skatteinntekter som følge av at danskene tilpasser skatte- og avgiftssystemet til EFs indre marked. En avgiftsreduksjon gjeldene fra 1.juli på "grensefølsomme" varer utgjør om lag 2 mrd. i tapte skatteinntekter. Økning i andre indirekte skatter gjør at nettotapet blir noe mindre.

En styrking av den internasjonale konjunktursituasjonen i 1992 vil gi muligheter for ytterligere vekst i dansk eksportindustri etter flere år med bedret konkurranseevne. Økt sysselsetting og en viss reallønnsvekst ventes å bidra til økt vekst i privat konsum. Også investeringsveksten er antatt å ta seg opp i 1992 som et resultat av at lønnsomheten i dansk næringsliv bedres. I tillegg ventes det at fallet i boliginvesteringene vil avta. BNP-veksten i 1992 kan dermed bli på rundt 2 prosent.

Utover i 1991 og 1992 ventes økt innenlandsk etterspørsel å gi økt import og det ligger derfor ikke an til noen ytterligere vesentlig forbedring av driftsbalansen i innværende år og i 1992. Målt som andel av BNP ble driftsbalansen bedret fra om lag -6 prosent i 1986 til +1 prosent i 1990.

DANMARK

Nivå/vekst i prosent

Internasjonale markedsforhold

Internasjonale varemarkeder

Oljemarkedet

Prisen på råolje viste bare mindre svingninger gjennom 2. og inn i 3. kvartal 1991. Spotprisen på Brent Blend økte med om lag 2 dollar pr. fat fra begynnelsen av april til begynnelsen av mai, for så å falle tilbake til noe under 18 dollar pr. fat i midten av juni. Deretter har prisen økt igjen til nær 20 dollar pr. fat mot utgangen av august. I juni lå prisene for fremtidig levering av Brent Blend gjennomgående under spotprisen. Mot slutten av juli og inn i august har imidlertid avviket mellom spot- og terminpriser i gjennomsnitt vært lite.

Prisoppgangen i juli var gjennomgående sterkere enn det de fleste markedsanalytikere hadde forventet. Blant årsakene til dette er produksjonsbortfallet på Brent-feltet i Nordsjøen og mindre leveranser av sovjetisk råolje til Europa i 1991 enn i 1990.

Nedgangen i etterspørselen etter råolje i OECD-området under Gulfkrisen ble i 2. kvartal 1991 avløst av en økning på rundt 1/2 prosent, målt fra samme periode året før. Forbruket fortsatte å gå ned i Nord-Amerika, men økte i Europa og i Japan.

Etterspørselsøkningen i Europa skyldtes i hovedsak lageroppbygging i Tyskland i påvente av økte skatter på oljeprodukter fra 1. juli 1991. I flere av

de andre store europeiske forbrukslandene avtok forbruket av råolje. Som for Nord-Amerika var dette en følge av den lave økonomiske veksten.

På grunn av Gulf-krisen har hverken tilbud eller etterspørsel av råolje fulgt tidligere års sesongmønstre. Prognoser på forbruksendringer, målt som endring fra samme periode året før, vil for 3. og 4. kvartal 1991 derfor ikke gi en dekkende beskrivelse av den underliggende forbruksutviklingen. Prognoser fra IEA for inneværende år tyder likevel på en reduksjon i råoljeforbruket på rundt 1/2 prosent fra i fjor til 37,7 millioner fat pr. dag i OECD-området. Beregningene er basert på en oljepris på 20 dollar pr. fat ut året, og en årlig BNP-vekst for OECD-området i siste halvår av 1991 på 2 1/2 prosent. For land utenfor OECD-området forventes råoljeforbruket i 1991 å bli nær uendret sammenlignet med 1990, dvs. vel 28 millioner fat pr. dag. En nedgang i oljeforbruket i Sovjet og andre europeiske land utenfor OECD ventes å bli mer enn oppveid av forbruksøkningen i Asia.

OPECs produksjon av råolje har stort sett holdt seg mellom 22 og 23 millioner fat pr. dag fra april i år. Produksjonen av råolje i Saudi-Arabia økte uventet sterkt til 8,2 millioner fat pr. dag mot slutten av juni. Sammen med en svak økning i produksjonen i andre OPEC-land brakte dette OPECs samlede

ETTERSPØRSEL ETTER OG TILBUD AV OLJE¹⁾
Millioner fat pr. dag

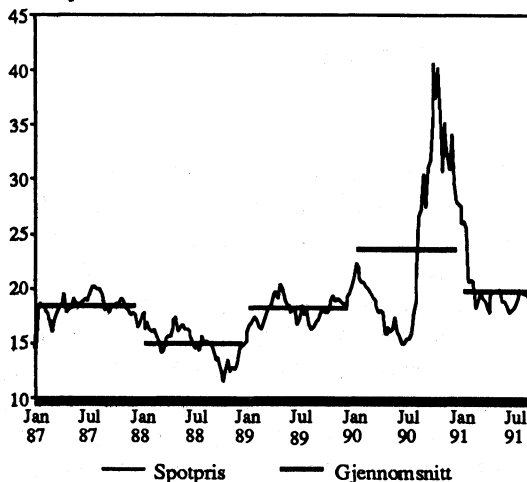
	Prognoser								
	90.1	90.2	90.3	90.4	91.1	91.2	91.3	91.4	92.1
Etterspørsel	67,3	64,6	65,5	65,4	67,7	64,8	64,2	67,1	68,4
OECD	38,6	36,8	38,1	37,8	38,6	36,9	36,7	38,8	39,1
Europa	13,2	12,6	13,0	12,9	13,6	13,1	12,6	13,5	13,5
Nord-Amerika	18,9	18,7	19,1	18,6	18,2	18,1	18,5	19,0	19,0
Stillehavsområdet	6,5	5,5	6,0	6,2	6,7	5,7	5,6	6,3	6,6
Resten av verden	28,7	27,8	27,4	27,9	29,2	27,9	27,6	28,3	29,3
Tilbud	68,1	67,4	65,0	66,9	67	65,9	..	..	..
OPEC	25,8	25,6	23,9	25,1	25,1	24,6	..	..	..
OECD	16,2	15,8	15,4	16,3	16,5	15,9	16,1	16,4	16,5
Resten av verden	26,1	26,0	25,7	25,5	25,4	25,4	25,1	25,0	24,9
Lagerendring og statistisk avvik	0,8	2,8	-0,5	1,2	-0,7	1,1	..	..	..

Kilde: Oil Market Report (IEA) august 1991

1) Inklusive NGL

SPOTPRISEN PÅ BRENT BLEND

Dollar pr. fat

Kilde: Petroleum Intelligence Weekly

produksjon opp i 23,2 millioner fat pr. dag, den høyeste OPEC-produksjon siden februar i år. I juli lå OPECs produksjon bare marginalt lavere enn måneden før. Olje-eksporten fra Kuwait startet opp igjen i månedsskiftet juli/august. Det ventes at Kuwaits produksjonskapasitet vil komme opp i drøyt 300.000 fat pr. dag ved kommende årsskifte. Det vil imidlertid drøye et stykke ut i 1992 før man kan vente noe eksport av betydning fra Kuwait.

Produksjonen av råolje utenfor OPEC synes å ha avtatt i andre kvartal 1991. Ifølge anslag fra det offisielle statistiske byrået, Goskomstat, lå den totale produksjonen av olje og gass i Sovjet i første halvår av 1991 9,5 prosent under nivået i første halvår 1990. Eksporten fra Sovjet de fem første månedene av inneværende år er beregnet å ha falt med 30 prosent sammenlignet med samme periode i fjor. Eksporten tok seg imidlertid noe opp utover

sommeren, men ligger fortsatt 0,5 millioner fat pr. dag under fjorårets nivå.

Produksjonen i OECD-området i 2. kvartal er beregnet å ha falt med 4 prosent fra 1. kvartal 1991, til 15,8 millioner fat pr. dag. IEA regner imidlertid med at produksjonsnivået fra 1. kvartal igjen nås mot slutten av året. De relativt lave oljeprisene antas fortsatt å dempe produksjonen i Nord-Amerika, men denne blir trolig mer enn oppveid av produksjonsøkninger i norsk og britisk sektor.

De totale produsenteide lagrene på kjøll var mot slutten av juli 30 millioner fat lavere enn toppnivået i april, hovedsaklig som en følge av en sterk nedbygging av de saudi-arabiske lagrene i mai og juni. Det antas at nedbyggingen vil fortsette utover høsten slik at lagervolumet vil nærme seg et nivå tilpasset kommersielle operative hensyn.

Utsiktene for et mulig strammere oljemarked mot slutten av året er, med salg av 500.000 fat irakisk olje pr. dag under FN-administrasjon, sterkt redusert. Det FN-sanksjonerte salget av irakisk olje antas å vare fem til seks måneder. Tatt i betraktning de store erstatningskravene som er reist mot Irak må man imidlertid regne med at salget av irakisk olje under FN-administrasjon kan bli forlenget og muligens utvidet innenfor irakernes kapasitet, som for tiden anslås til 800.000 - 900.000 fat pr. dag.

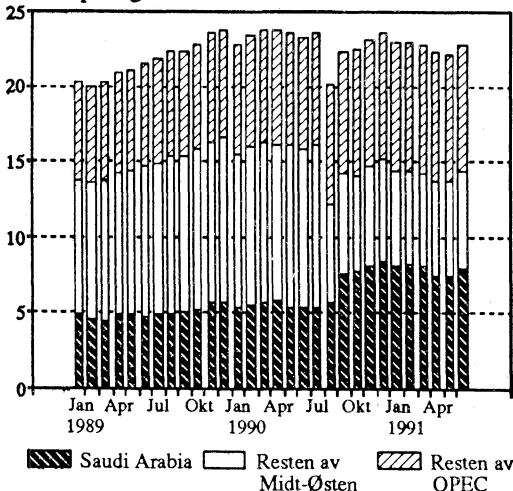
Infasingen av irakisk og kuwaitisk produksjon vil i tiden som kommer representere en vedvarende belastning for OPEC. Den algeriske oljeministeren har signalisert at OPEC på sitt planlagte møte i september vil ta opp hvordan Irak og Kuwait skal bringes inn i kvotesystemet igjen. Økt tilførsel av olje fra Irak og Kuwait vil i tiden fremover igjen gjøre prisutviklingen avhengig av hvor effektivt OPEC kan begrense medlemslandenes produksjon. Bortfallet av oljeproduksjonen i Kuwait og Irak under Gulf-krisen førte til at OPEC-produsentene måtte utnytte sin kapasitet fullt ut. Dermed ble produsentlandenes produksjonskapasitet klarlagt. Dette kan bety at tidligere tiders uenighet innen OPEC om enkeltlandenes kapasitet kan være ryddet av veien foran OPEC-møtet i september. Dersom OPEC ikke enes om produksjonsbegrensninger, kan vi erfare en moderat svekkelse av råolje-prisen utover i 3. og 4. kvartal.

Andre råvaremarkeder

Nedgangen i den dollarbaserte prisindeksen for råvarer utenom energivarer til HWWA-Institut für Wirtschaftsforschung, som startet opp i 4. kvartal i fjor, fortsatte gjennom de to første kvartalene i år. Ifølge prognoser fra sammenslutningen av europeiske prognoseinstitutter, AIECE, utarbeidet i mai i år, vil prisutviklingen stabilisere seg noe i 3. kvartal. Prognosene peker mot en moderat prisoppgang fra slutten av 1991 og gjennom 1992. Pris-

OLJEPRODUKSJON I OPEC 1989-1991

Mill. fat pr. dag

Kilde: Petroleum Intelligence Weekly

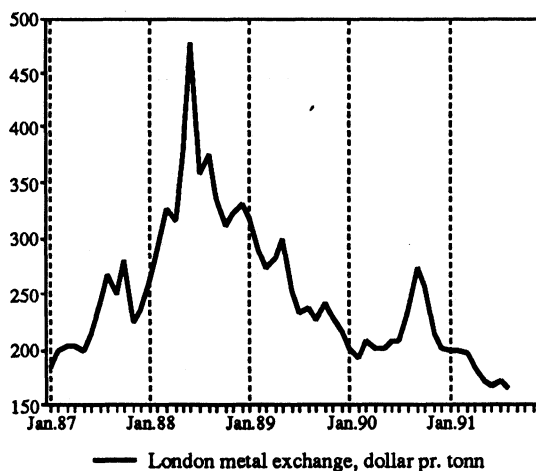
oppgangen er basert på en forutsetning om et konjunkturoppsving internasjonalt i løpet av annet halvår 1991, som vil bidra til økt etterspørsel i industrilandene.

Prisindeksen for nærings- og nytelsesmidler tok til å falle i 3. kvartal i fjor. Prognosene indikerer et vendepunkt i prisutviklingen for disse varene allerede i 3. kvartal i år, men tall for juli viser fortsatt prisnedgang. Nedgangen i prisindeksen for industriråstoffer kom først i 4. kvartal 1990, og et vendepunkt er ikke ventet før mot slutten av 1991.

Blant industriråstoffene har prisnedgangen vært særlig kraftig for ikke-jernholdige metaller. Etter en nedgang på 10 prosent i 1990 regnet som årsgjennomsnitt, har prisene falt ytterligere med 8,6 prosent første halvår i år regnet fra samme periode i fjor. Prognosene indikerer fortsatt nedgang i prisene på ikke-jernholdige metaller i 3. kvartal. Den svake prisutviklingen skyldes både redusert etterspørselsvekst som følge av den konjunkturrelle avmatningen i industrilandene, men også kapasitetsoppbygging på produksjonssiden for enkelte av disse råvarene. Som for de fleste andre industriråstoffene ventes det en noe mer positiv prisutvikling allerede mot slutten av inneværende år, og for 1992 ventes det en vekst på rundt 5 prosent.

Aluminiumsprisene, som gjennomgående har vært i nedgang siden 1989, har fortsatt å falle så langt i inneværende år. Ifølge prognosene ventes aluminiumsprisene å ta seg betydelig opp i løpet av annet halvår 1991. Prisoppgangen kan imidlertid bli noe forsinket på grunn av gjenoppstarting av ledig kapasitet og oppstarting av nye anlegg. Videre vil også et senere konjunkturoppsving i USA enn lagt til grunn i prognosene kunne ha stor betydning for prisutviklingen på aluminium. Det er fortsatt relativt store aluminiumslagre ved metallbørsene. Andre metaller som bly, sink og kopper ventes å få betydelige prisfall i inneværende år som følge av

INDEKS FOR ALUMINIUMSPRISER
1979 = 100

Kilde: World Metal Statistics, t.o.m. juli 1991, august 1991, Financial Times.

overskuddstilbud. Dette støttes av prisutviklingen gjennom de syv første månedene i år.

Når det gjelder jernholdige metaller, er prisene på ferrolegeringer presset langt ned, blant annet på grunn av at Sovjetiske eksportører selger til svært lave priser. Lagrene i Sovjetunionen er betydelige, og Sovjets behov for vestlig valuta gjør at mange venter fortsatt eksport av ferroprodukter til lave priser.

Redusert etterspørselsvekst i industrilandene har ført til nedgang også i stålprisene, til tross for en betydelig reduksjon i produksjonen. Som aluminiumsprisene, er prisene på stål svært avhengige av utviklingen i bilindustrien og bygge- og anleggssektoren i industrilandene. Det er antatt at stålprisene vil ta seg noe opp allerede fra 3. kvartal i år.

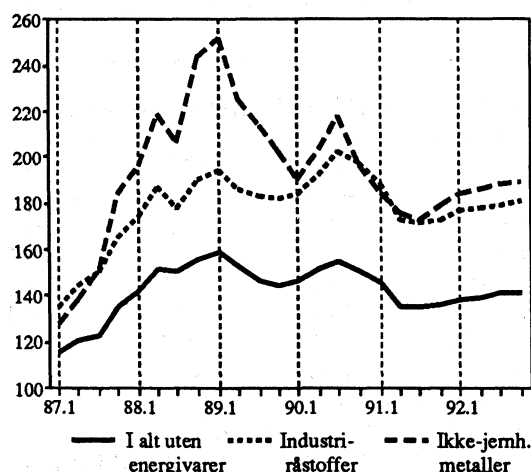
Det er ventet fortsatt relativt svak prisutvikling på korn. En restriktiv politikk for å begrense produksjonen av hvete i USA, sammen med EFs forsøk på å redusere eksportkvotene, bidrar imidlertid til å holde tilbudsveksten nede.

Prisfallet på kaffe etter sammenbruddet i eksportkvotesystemet ICO, førte til en betydelig lageroppbygging i mange importland. Disse lagrene er med på å forklare at etterspørselen etter kaffe for tiden er lav. De lave kaffeprisene har imidlertid ført til produksjonskutt i ledende produsentland, og produksjonen er ventet å falle under importetterspørselen i industrialiserte land i 1991/92. Dette vil gi grunnlag for en styrking av kaffeprisene, og etter et prisfall på 22 prosent i 1990 ventes prisene å øke med 3 og 11 prosent i henholdsvis 1991 og 1992, ifølge prognosene.

Utviklingen i verdenshandelen

Ifølge foreløpige anslag var veksten i verdenshandelen rundt 4-6 prosent i 1990 (regnet som gjennomsnitt fra året før), dvs. en nedgang på vel 2

INDEKSER FOR RÅVAREPRISER PÅ VERDENS-
MARKEDET. På dollarbasis. 1975 = 100.

Kilde: HWWA-Institut für Wirtschaftsforschung (historiske tall) og AIECE (prognoser).

ANSLAG FOR VEKSTEN I VERDENSHANDELLEN

Volumvekst i prosent

Institutt	Dato	1990	1991	1992	1993
LINK	apr	5,6	4,1	5,2	5,4
IMF	mai	3,9	2,4	5,5	..
AIECE	mai				
gj.snitt		5,2	4,2	5,6	6,0
arb.gruppen		4,9	3,9	5,5	..
OECD	juni	5,0	3,1	5,8	..
DRI	juli	6,4	3,2	6,4	7,4
NIESR	aug	4,3	2,6	6,0	..
Uveid gj.snitt		5,0	3,4	5,7	6,3

prosentpoeng fra 1989. De store forskjellene i anslagene for veksten i verdenshandelen skyldes delvis at ulike indikatorer legges til grunn ved beregningene; både samlet eksport, samlet import og en veiet sum av samlet eksport og import benyttes. Det bør derfor legges mer vekt på utviklingen i vekstene enn på nivåene.

Prognosene viser en ytterligere nedgang i veksttakten med rundt 1 1/2 prosentpoeng fra 1990 til 1991. Det ventes derimot sterkere vekst igjen i 1992 og 1993, som følge av det forventede konjunktur-omslaget internasjonalt.

Det internasjonale penge- og valuta-markedet

Nedgangen i det kortsiktige europeiske rentenivået - målt med ecu-renten - fra begynnelsen av året, stoppet opp i løpet av sommeren. Et svakt stigende rentenivå i Tyskland oppveide videre fall i rentenivået i Storbritannia. Rentenedgangen fortsatte derimot i USA og Japan. I valutamarkedene har dollaroppgangen som startet etter Gulfkrigen stoppet opp, og tyske mark og yen er styrket.

Den forventede renteoppgangen i Tyskland kom i midten av august, men økningen var mindre enn de fleste hadde regnet med. Lombard-renten økte fra 9 til 9 1/4 prosent, mens diskontoen økte fra 6 1/2 til 7 1/2 prosent. Siden det kortsiktige rentenivået gikk svakt ned etter økningen i de politisk bestemte rentesatsene, er det grunn til å tro at en større økning allerede var diskontert i markedet. Det kortsiktige eurorentenivået var i august 9,3 prosent, det samme som i januar.

Høy inflasjon framover og store offentlige underskudd vil trolig medføre fortsatt stram pengepolitikk i Tyskland ut inneværende år og inn i 1992. Prognoser fra DRI (Data Resources Inc.) antyder en gjennomsnittlig renteoppgang fra 7,9 prosent i 1990 til 8,7 prosent i år, og en svak nedgang i 1992.

SENTRALE RENTE- OG VALUTA-BEGREPER

ECU (European Currency Unit): En konstruert valutaenhet sammensatt av valutaene i EF, med vektor som gjenspeiler de ulike landenes økonomiske betydning.

Teoretisk ECU-rente: Gjennomsnittlig rente i EF-landene, med samme vektgrunnlag som valutaenheten.

ERM (Exchange Rate Mechanism): EFs valuta-samarbeid med fastsatte kurser og svingemarginer for de enkelte valutaene.

Eurorente: Rentesats på det europeiske interbankmarked.

Sentralbankrenter: Rentesatser for bankenes finansiering i sentralbanken.

Diskonto: Rentesats for bestemmelse av kursen ved bankenes innløsning av kortsiktige statspapiere i sentralbanken. Retningsgivende for nivået på andre sentralbankrenter.

Lombard-rente: Den rentesatsen bankene betaler for kortsiktige lån i sentralbanken.

Føderal fondsrente: Det amerikanske begrepet for Lombard-rente.

I Storbritannia fortsatte rentenedgangen gjennom sommermånedene. I august var det kortsiktige eurorentenivået 10,8 prosent, ned fra 13,95 prosent i januar. Sentralbankrentene i Storbritannia ble sist satt ned midt i juli, fra 11 1/2 til 11 prosent. Den svake konjunkturutviklingen i Storbritannia innebærer muligheter for ytterligere rentenedgang i løpet av høsten. Inflasjonen er nå avtakende, slik at realrentenivået er relativt høyt. DRIs prognoser for det kortsiktige innenlandske rentenivået peker mot en reduksjon fra 14,3 prosent i 1990 til 11,9 prosent i gjennomsnitt i 1991, og en videre nedgang til 10,4 prosent i 1992.

Frankrike har nå lavere inflasjonstakt enn Tyskland, mens det kortsiktige rentenivået er om lag 1/2

KORTSIKTIGE INNENLANDSKE RENTER

	1990	1991	1992
USA	7,5	5,7	6,4
Japan	7,2	7,5	6,5
Tyskland	7,9	8,7	8,5
Storbritannia	14,3	11,9	10,4
Frankrike	10,0	9,5	9,0
Sverige	13,4	11,1	9,7

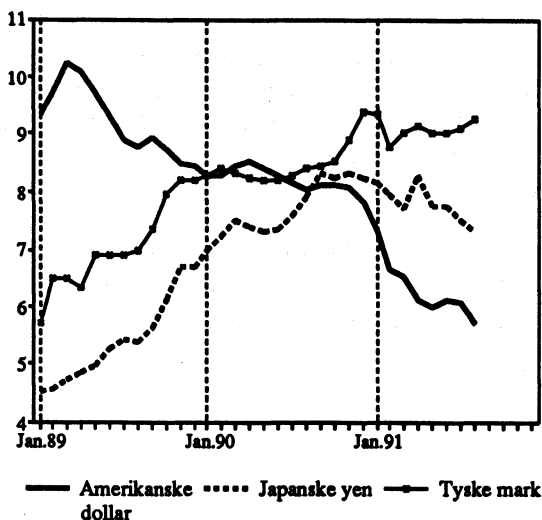
Kilde: DRI (Data Resources Inc.)

For USA: Rente på 3 måneders statssertifikater

For de øvrige: Interbankrente

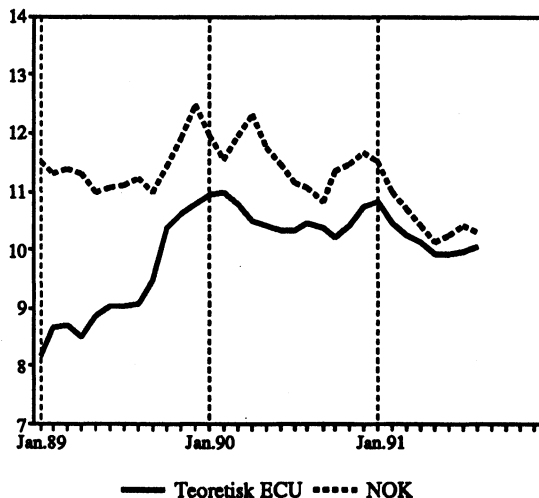
KORTSIKTIGE EURORENTER

Prosent

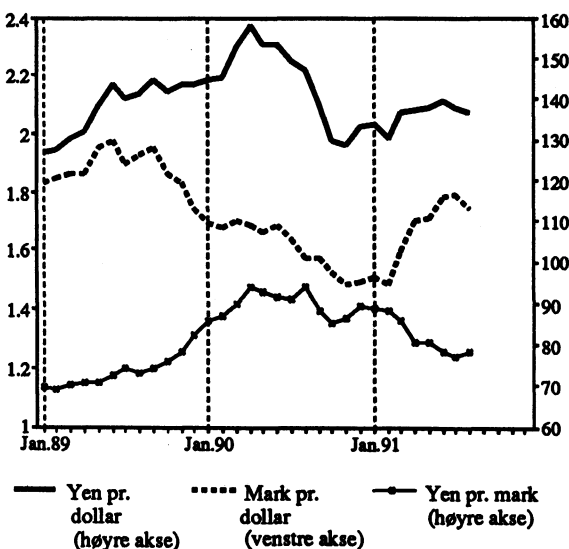

KORTSIKTIGE EURORENTER

Prosent

VALUTAKURSER

prosentpoeng høyere. Den svake økonomiske utviklingen i Frankrike trekker isolert sett i retning av et lavere rentenivå. Den franske valutaen er imidlertid blant de svakeste i ERM, og handlefriheten i pengepolitikken er for tiden begrenset. Rentenivået i Frankrike vil derfor trolig fortsatt holde seg høyt utover høsten, for så å kunne reduseres mot slutten av året i takt med en reduksjon i rentenivået i Tyskland. Ifølge DRI vil det kortsiktige rentenivået i Frankrike reduseres fra 10 prosent i 1990 til 9,5 i 1991 og 9,0 prosent i 1992.

Ellers i Europa har flere ERM-land fulgt opp hevingen av sentralbankrentene i Tyskland. Dette gjelder først og fremst de landene som har de næreste handelsforbindelsene med Tyskland, som Nederland, Belgia og Danmark.

I Japan ble diskontoen satt ned fra 6 til 5 1/2 prosent i begynnelsen av juli, den første rentenedsettelsen siden 1986. Problemer i finansmarkedene og lavere inflasjon, omtalt i avsnittet om Japan, var hovedbegrunnelsen for nedsettelsen. Det kortsiktige eurorentenivået var i august 7,3 prosent, mot 8,2 prosent i januar. Rentenivået vil trolig fortsette å gå svakt ned, med en mulig nedsettelse av diskontoen til 5 prosent senere i år. DRIs prognoser for det kortsiktige innenlandske rentenivået antyder en økning fra 1990 til 1991 på 0,3 prosentpoeng til 7,5 prosent, og en reduksjon til 6,5 prosent i 1992.

I USA ble den føderale fondsrenten satt ned fra 5 3/4 prosent til 5 1/2 prosent i begynnelsen av august. Den kortsiktige eurorenten var i august 5,7 prosent, mot 7,3 prosent i januar. Renteutviklingen i resten av 1991 og i 1992 vil avhenge av om det kommer nye, mer håndfaste tegn på styrken i oppsvinget i amerikansk økonomi. En liten rentenedsettelse i høst kan ikke utelukkes, hvis indikatorer for den økonomiske utviklingen gjennom de neste par månedene fortsatt gir grunn til å tvile på oppgangens styrke. DRIs prognoser peker mot en svak renteoppgang utover i andre halvår i år. For året 1991 ventes en nedgang i det kortsiktige rentenivået fra 8,3 prosent til 6,4. Rentenivået ventes deretter å øke når den økonomiske veksten tiltar, til rundt 7 prosent i 1992.

Utviklingen på valutamarkedene i sommer har reversert utviklingen i første halvår, når en ser bort fra de sterke svingningene rundt hendelsene i Sovjetunionen midt i august. Ifølge DRI er den effektive valutakursen på tyske mark økt med 1,5 prosent fra juli til august, mens den effektive valutakursen på yen og dollar er redusert med henholdsvis 1 og 3 prosent. Den viktigste årsaken til at tyske mark nå er styrket, er at rentedifferansen overfor Japan og USA har økt. Rentenivået i Tyskland er nå 3,6 prosentpoeng høyere enn i USA og 2 prosentpoeng høyere enn i Japan. Tilsvarende rentedifferanser var i januar henholdsvis 2 og 1,1 prosentpoeng.

Utviklingen i valutakursene framover vil være sterkt knyttet til utviklingen i rentedifferansene. Tyske mark vil trolig styrkes i forhold til dollar i de nærmeste månedene, men denne utviklingen kan snu når rentenivået i USA øker, sannsynligvis mot slutten av året eller tidlig i 1992. I august var kursforholdet om lag 1,75 mark pr. dollar, ned fra 1,79 i juni - da kursforholdet nådde en topp. I forhold til yen er tyske mark svekket hittil i år, fra 88,6 yen per mark i januar til 78,4 i august. Dersom renteprognosene slår til, vil trolig den tyske valutaen styrkes noe i forhold til yen utover høsten.

Kursen på yen i forhold til amerikanske dollar vil trolig være relativt stabil i resten av inneværende år. Kursforholdet var om lag 136,8 i yen pr. dollar i august, ned fra 139,78 i juni. Det er grunn til å anta at yen vil utvikle seg relativt svakt i forhold til dollar utover i 1992, dersom rentenivået i USA øker mens rentenivået i Japan avtar.

Det norske rentenivået har stort sett fulgt ecu-renten hittil i år, med en viss tendens til redusert rentedifferanse. Differansen var 0,6 prosentpoeng i januar, og gikk ned til 0,13 i august, da det kort-siktige norske eurorentenivået var 10,18 prosent.

Konjunkturutviklingen i Norge

BEDRIFTENE

Olje- og gassutvinning

Produksjon og markedsforhold

Etter en kraftig økning i bruttoproduksjonen i utvinning og rørtransport de siste årene, har økningen hittil i 1991 vært mer moderat. Mens produksjonen var omtrent uendret fra 4. kvartal 1990 til 1. kvartal 1991, økte den med 4,3 prosent fra 1. til 2. kvartal i år ifølge sesongjusterte tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR).

I 2. kvartal i år ble det totalt produsert 30,2 millioner tonn oljeekvivalenter (mtoe) olje og gass. Dette er en økning på 15 prosent fra tilsvarende periode i fjor. Av dette utgjorde oljeproduksjonen 23,2 mtoe og gassproduksjonen 7 mtoe. Både olje- og gassproduksjonen økte fra 2. kvartal 1990 til 2. kvartal 1991, med hhv. 14 og 18 prosent. Økningen i gassproduksjonen skyldes i hovedsak svært lav produksjon i 2. kvartal 1990. I løpet av første halvår av 1991 er det produsert 46,2 mtoe olje og 14,9 mtoe gass. Gassproduksjonen ventes å avta noe fram mot 1993, da gassleveransene avtalt i Trollavtalen skal starte opp. Etter dette vil gassen trolig spille en stadig viktigere rolle i den norske petroleumsvirksomheten.

Den gjennomsnittlige dagsproduksjonen av olje i juni 1991 var på 1,8 millioner fat. Produksjonen

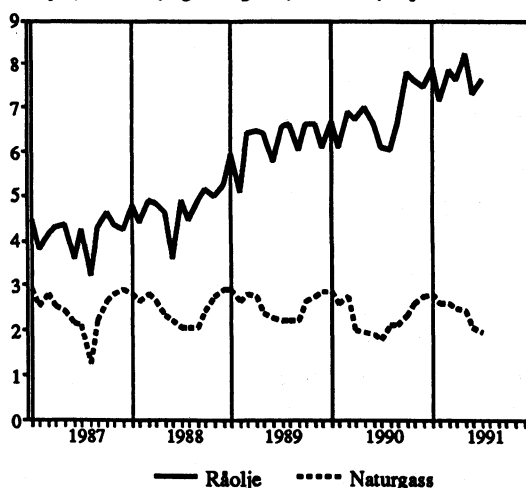
har ligget rundt dette nivået siden oktober i fjor. I første halvår 1990 var norsk oljeproduksjon pålagt et produksjonstak på 1,7 millioner fat pr. dag for å bidra til å stabilisere oljeprisen. Produksjonen nådde imidlertid ikke dette taket i løpet av perioden.

Bidragene til økningen i oljeproduksjonen kommer dels fra felt som er startet opp i løpet av 1990 og 1991 (Veslefrikk, Gyda, Hod, Mime), og dels fra de eldre feltene Gullfaks, Oseberg og Ula. På Gyda har det oppstått problemer med reservoaret, og produksjonen har så langt i år vært lavere enn forventet. Samtidig produserer Hod bedre enn planlagt. I mai ble det satt i gang testproduksjon på Balder, som ligger sør for Friggområdet. Testproduksjonen skal foregå fram til neste sommer.

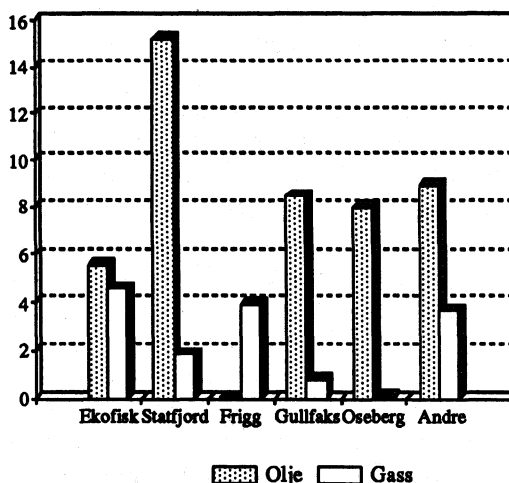
Statfjord er det feltet som bidrar mest til norsk oljeproduksjon. I 2. kvartal 1991 var feltets andel av den totale norske oljeproduksjonen nær 32 prosent. Produksjonen var omtrent uendret fra 2. kvartal 1990 til 2. kvartal 1991. I juni 1991 ble det i gjennomsnitt produsert 502 000 fat pr. dag. Statfjordfeltet er delt mellom Norge og Storbritannia. Som følge av ny reservoarkunnskap er det nå avgjort at Norges andel skal økes med over ett prosentpoeng fra opprinnelige 84,09 prosent til 85,24 prosent. Avgjørelsen har tilbakevirkende kraft for hele den perioden feltet har vært i produksjon. Dette medfører en tilbakeføring av olje til Norge på

OLJE- OG GASSPRODUKSJON

Råolje (mill. tonn) og naturgass (mrd. S m3). Ujusterte tall

OLJE- OG GASSPRODUKSJONEN FRA DE STØRSTE FELTENE I 1. HALVÅR 1991

MARKEDSUTVIKLINGEN FOR VARER FRA OLJE- OG GASSEKTOREN
 Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående kvartal¹⁾

	Mrd. kr. ²⁾ 1990	Volum				Priser			
		90.3	90.4	91.1	91.2	90.3	90.4	91.1	91.2
Produksjon	103,0	-4,9	18,3	-0,4	2,7	30,1	31,4	-32,3	-0,1
- olje	89,0	-7,8	22,1	-0,0	1,1	36,7	37,0	-36,0	-1,0
- gass ³⁾	14,0	13,8	-2,1	-2,8	13,2	-1,8	-7,4	4,7	4,1
Eksport	88,5	2,8	11,1	0,7	8,2	28,9	30,4	-31,7	-0,1
- olje	74,5	0,8	13,9	1,4	7,4	36,7	37,0	-36,0	-1,0
Hjemmeleveranser ⁴⁾	14,5	-45,8	90,0	-6,9	-32,6	36,7	36,9	-36,0	-1,0
Import ⁴⁾	1,7	-46,6	2,5	-30,4	158,8	27,4	40,3	-40,1	9,8
Innenl. anvendelse ⁴⁾	16,2	-45,9	77,6	-8,8	-20,7	35,3	37,2	-36,3	0,5
Lagerendring ^{4) 5)}	3,2	-42,4	79,5	-16,0	-14,4	..	..	..	..
Innenlandsk etterspørsel ⁴⁾	13,1	-4,9	-1,4	10,1	-7,3	34,8	37,3	-36,3	0,5

1) Tilnærmet i basisverdi, dvs. regnet uten avgifter og handelsavanse.

2) Anslag.

3) Produksjon og eksport av gass er identiske størrelser i Nasjonalregnskapet.

4) Disse størrelsene omfatter kun olje.

5) Endring i lagerendring i prosent av innenlandsk anvendelse i foregående kvartal.

33 000 fat pr. dag over en to-års periode, med start 1. september i år. Til gjengjeld må de norske Statfjordeierne tilbakebetale 538 millioner kroner i investeringskostnader til britene.

Produksjonen på Gullfaks-feltet var svært lav i de tre første kvartalene av fjoråret som følge av reservoarproblemer som oppsto ved oppstartingen av C-plattformen. Disse problemene er nå overvunnet og produksjonen på feltet var 29 prosent høyere i 2. kvartal 1991 enn i tilsvarende periode i fjor. Feltet, som i 2. kvartal bidro med 19 prosent av den totale oljeproduksjonen, hadde i juni en gjennomsnittlig dagsproduksjon på 366 000 fat.

Også på Oseberg-feltet økte produksjonen kraftig fra 2. kvartal 1990 til 2. kvartal 1991, med 15 prosent. Produksjonen av olje fra feltet utgjorde 17 prosent av totalproduksjonen i 2. kvartal og var i gjennomsnitt på 328 000 fat pr. dag i juni. I oktober i år starter produksjonen fra feltets fase II opp, men dette vil gi liten effekt på produksjonen i 1991.

Ekofisk-feltet (12 prosent av totalproduksjonen) hadde en produksjonsøkning på 5 prosent fra 2. kvartal 1990 til 2. kvartal 1991. I juni ble det i gjennomsnitt produsert 227 000 fat pr. dag. Produksjonen på feltet har holdt seg relativt stabil siden begynnelsen av 1990, etter en økning som følge av vanninjeksjon og bedre reservoarkunnskap.

I 2. kvartal i år gikk nær 90 prosent av oljeproduksjonen til eksport. Ifølge sesongjusterte tall fra KNR økte eksporten (7,4 prosent) mer enn produksjonen (1,1 prosent) fra 1. til 2. kvartal i år. Dette

førte til et fall i leveransene til hjemmemarkedet på nær 33 prosent. Samtidig sank den innenlandske etterspørselen med 7,3 prosent. Til tross for nullvekst i lagrene var fallet i innenlandsk etterspørsel ikke stort nok til å forhindre at importen av råolje økte kraftig. Denne var imidlertid lav i utgangspunktet, og utgjorde i 2. kvartal mindre enn 3 prosent av egen produksjon. Økningen i innenlandsk etterspørsel fra 1989 til 1990 og inn i 1. kvartal 1991, som følge av økt produksjon ved raffineriet på Mongstad, ser nå ut til å ha stoppet opp.

Etter et fall i eksportprisindeksen for olje fra 4. kvartal 1990 til 1. kvartal 1991 på nær 36 prosent, viste prisindeksen kun en svak nedgang fra 1. til 2. kvartal ifølge sesongjusterte KNR-tall. Prisindeksen ligger nå nær gjennomsnittet fra 1989. Verdien av oljeeksporten steg med 6,3 prosent fra 1. til 2. kvartal som følge av produksjonsøkningen.

Økningen i gassproduksjonen fra 2. kvartal 1990 til 2. kvartal 1991 skyldes for en stor del økt gassproduksjon på Frigg-området. Området, som hadde svært lav produksjon våren 1990, er imidlertid i ferd med å tømmes. Produksjonen skjer nå i hovedsak fra mindre felt i området. Ved inngangen av 1991 gjensto om lag 10 prosent av områdets antatt utvinnbare reserver. I 2. kvartal 1991 utgjorde områdets produksjon vel 26 prosent av den totale gassproduksjonen på kontinentalsokkelen.

Det største bidraget til gassproduksjonen kommer nå fra Ekofisk-feltet, som hadde en andel på vel 30 prosent i 2. kvartal. Produksjon var i denne

perioden 4 prosent høyere enn i samme periode i fjor. Økt gassproduksjon på Heimdal og Gullfaks og på det nylig oppstartede Gyda bidro også positivt, mens det var nedgang i gassproduksjonen på Tømmeliten.

Med unntak av forbruk av gass på plattformene, er det foreløpig ingen innenlandsk anvendelse av norsk gass. Forbruket på plattformene regnes ikke med i produksjonen i KNR, slik at gasseksporten pr. definisjon er lik produksjonen. Denne økte med over 13 prosent fra 1. til 2. kvartal ifølge sesongjusterte tall. Samtidig økte prisindeksen med vel 4 prosent, slik at verdien av norsk gasseksport økte med 17,9 prosent fra 1. til 2. kvartal 1991.

Investeringer

Foreløpige anslag fra SSBs investeringstelling for 2. kvartal 1991 viser økt investeringsaktivitet i oljesektoren fra 1990 til 1991. Påløpte investeringskostnader i utvinningssektoren for inneværende år er anslått til 36,7 mrd. kroner, som er en nominell økning på 25 prosent. Medregnet investeringene i rørtransportsektoren vil det ifølge investeringstelingen bli investert for 41,6 mrd. kroner i oljesektoren i år, mens det i 1990 ble investert for 32,2 mrd. kroner. Til sammenlikning var de totale bruttoinvesteringene for fastlands-Norge i 1990 i underkant av 100 mrd. kroner.

Anslaget for påløpte investeringer i feltutbygging i 1991 er 22,4 mrd. kroner. Både i 1990 og i

1991 er vareandelen i disse investeringene høy, som følge av at de feltutbyggingene som veier tyngst, Snorre, Draugen og Sleipner, er i fabrikkasjonsfasen. Det er i denne fasen av en utbygging at de store kostnadene til kjøp av varer påløper, mens prosjekterings- og oppkoblingsfasene har et større innslag av tjenesteleveranser. Troll-utbyggingen er også i ferd med å gå over i fabrikkasjonsfasen. Oseberg C-plattformen vil bli satt i produksjon i løpet av høsten.

Påløpte investeringskostnader til felt i drift økte kraftig fra 1989 til 1990, og er foreløpig anslått å øke med ytterligere 35 prosent fra 1990 til 1991, til 5,4 mrd. kroner. Anslaget for felt i drift har imidlertid ofte vist seg å bli nedjustert i løpet av året.

Det høye anslaget for investeringer i landvirksomhet på 2,4 mrd. kroner skyldes at det i tilknytning til Troll/Sleipner-utbyggingen vil bli bygd prosesseringsanlegg på land, i Øygarden i Hordaland.

Letekostnadene er, ifølge investeringstelingen i 2. kvartal, anslått å øke med vel 26 prosent til 6,5 mrd. kroner i 1991. Leteaktiviteten i 1991, målt i nominelle verdier, ligger dermed foreløpig an til å bli den høyeste siden oljeprisfallet i 1986. Stigende riggrater i løpet av våren avspeiler også økningen i letaktiviteten.

Investeringsaktiviteten i rørtransportsektoren vil også øke kraftig i 1991 ifølge investeringstelingen. Anslaget på 4,9 mrd. kroner innebærer en økning på over 70 prosent fra 1990. Dette er hovedsakelig kostnader i tilknytning til leggingen av Zeepipe-rørledningen fra Sleipner til Zeebrugge. Dette arbeidet startet i april i år. Prosjektet gir imidlertid små virkninger på aktiviteten innenlands, da mesteparten av varene og tjenestene kjøpes i utlandet.

Anslag for 1992

Det er ventet at investeringene på kontinentalsokkelen fortsatt vil holde seg på et høyt nivå fram mot midten av 1990-tallet. I tilknytning til investeringsstelingen i 2. kvartal ble de første investeringsanslagene for 1992 hentet inn. Disse anslagene bekrefter tendensen til økt investeringsaktivitet i oljesektoren. Det har aldri tidligere vært registrert så høye nominelle investeringsanslag i første registrering. Anslaget for investeringer i utvinning og rørtransport i 1992 er ifølge investeringstelingen 40,1 mrd. kroner. Dette er 17 prosent høyere enn det første anslaget som ble hentet inn for 1991. Anslag gitt på et så tidlig tidspunkt er imidlertid svært usikre, både fordi kostnadsanslagene på vedtatte prosjekter kan endres og fordi flere felt og satelitter kan bli vedtatt utbygd. Bygging av nytt understell til Sleipner A-plattformen vil isolert sett bidra til å øke investeringsanslagene for 1992.

UTFØRTE OG ANTATT PÅLØPTE INVESTERINGSKOSTNADER I OLJEUTVINNING OG RØRTRANSPORT

Milliarder kroner, løpende priser

	1990	1991	1992
Utvinning av olje og gass	29,3	36,7	37,2
Leting	5,1	6,5	6,3
Feltutbygging	19,5	22,4	23,4
Varer	12,6	13,8	14,7
Tjenester	5,6	7,3	6,9
Produksjonsboring	1,4	1,3	1,8
Felt i drift	4,0	5,4	5,5
Varer	0,8	0,6	0,7
Tjenester	0,8	1,1	1,5
Produksjonsboring	2,4	3,7	3,4
Landvirksomhet ¹⁾	0,7	2,4	2,1
Rørtransport	2,9	4,9	2,9
Oljesektoren totalt	32,2	41,6	40,1

Anslag ifølge SSBs investeringsstatistikk innhentet i 2. kvartal 1991.

1) Omfatter kontorbygg, baser og terminalbygg på land.

Investeringene i utvinningssektoren er anslått til 37,2 mrd. kroner. Det regnes med økt aktivitet i alle underpostene. Den største økningen er anslått for investeringer i feltutbygging, med en økning på vel 4 prosent i forhold til det siste anslaget for 1991 til 23,4 mrd. kroner. Også i 1992 er vareandelen anslått å bli høy. Store prosjekter som Sleipner, Draugen, Troll og Brage vil være i fabrikkasjonsfasen i 1992. På Snorre vil oppkoblingsarbeider pågå utover våren, mens Heidrun ventelig vil begynne seg i prosjekteringsfasen hele 1992.

Regjeringen tildelte 22 nye letelisenser i februar i år. Tildelingene bidrar til å opprettholde leteaktiviteten i årene framover. Investeringsanslaget for leting, som er svært usikkert på et så tidlig tidspunkt, indikerer at leteaktiviteten fortsatt vil holde seg høy. Disse investeringene er anslått til 6,3 mrd. kroner i 1992. Interessen fra selskapene for nye lisenser har i den senere tid vært stor, og viser at norsk sokkel fortsatt betraktes som et interessant leteområde.

De siste årenes tendens til økende investeringer på felt i drift ser ut til å fortsette; investeringsanslaget for 1992 er på 5,5 mrd. kroner. Økningen i disse investeringene skyldes dels at det er stadig flere felt i drift på kontinentalsokkelen, og dels at man har utviklet metoder som gjør det mulig å bedre utnyttingsgraden i eksisterende felt.

Som følge av at hovedtyngden av Zeepipe-prosjektet kommer i 1991 er anslaget for investeringer i rørtransport for 1992 redusert i forhold til 1991, til 2,9 mrd. kroner.

Industri og bergverksdrift

Produksjons- og markedsforhold

Bruttoproduktet i industri og bergverksdrift i faste priser økte med 3,3 prosent (sesongkorrigert) i 2. kvartal i år, etter å ha falt med 1,8 prosent i 1. kvartal. Etter flere år med god produksjonsvekst i utekonkurrerende industri, viser denne industrigruppen nå tegn til stagnasjon eller svak nedgang. Dette henger nøye sammen med den internasjonale konjunkturedgangen og spesielt den svake utviklingen i Norges eksportmarkeder. Produksjonsnedgangen gjennom første halvår i år var særlig markert for produksjon av kjemiske råvarer. I metallindustrien var bruttoproduktet om lag uendret, mens treforedlingsindustrien hadde positiv produksjonsvekst. I gruppen hjemmekonkurrerende industri er verkstedsindustrien den viktigste målt ved verdiskapningen. Bruttoproduktet i denne næringen har hittil i år vist betydelige svingninger, trolig med en underliggende tendens til svak vekst. Produksjonsutviklingen i skjermet industri har også vært svært positiv hittil i år. I 2. kvartal økte bruttoproduktet i denne industrigruppen med 1,5 prosent.

Vridningen av industriproduksjonen bort fra hjemmeleveranser til eksport avtok gjennom 1990. Eksportveksten flatet ut etter at konjunkturtoppen i utlandet ble nådd i 1989, og denne utviklingen har fortsatt i 1991. Industriens leveranser til hjemmemarkedet har falt de siste årene, men det ser nå ut til at denne nedgangen har stoppet opp. Utviklingen gjennom første halvår i år gir imidlertid ikke noe klart signal om at tendensen til tap av markedsandeler på hjemmemarkedet har stanset. Den innenlandske etterspørselen etter industriprodukter økte med 0,5 prosent (sesongkorrigert volumvekst) i 2. kvartal i år. Denne økningen i etterspørselen ble imidlertid i hovedsak dekket opp av økt import av industriprodukter og bare i liten grad av økte hjemmeleveranser fra den norske industrien. Mens importen av industriprodukter justert for normale sesongvariasjoner økte med 1,2 prosent, falt hjemmeleveransene i alt med 0,1 prosent i 2. kvartal. Nedgangen i hjemmeleveransene fra hjemmekonkurrerende industri ser imidlertid ut til å ha stoppet opp, og for varer fra skjermet industri indikerer de siste kvartalsoppgavene positiv vekst i leveransene til hjemmemarkedet. Både i 1. og 2. kvartal var det særlig vekst i leveransene fra næringsmiddelindustrien som bidro til oppgangen for skjermet industri. Dette har sammenheng med at forbruket av ikke-varige konsumgoder i den senere tid har vist god vekst.

Utsiktene for industriproduksjonen er sterkt avhengig av konjunktursituasjonen internasjonalt, men også etterspørselsutviklingen i Norge og situasjonen i andre deler av norsk næringsliv er av stor betydning. For hjemmekonkurrerende industri vil blant annet utviklingen i bygge- og anleggsvirksomheten være avgjørende for vekstmulighetene. Foreløpig er det få tegn til at nedgangen i aktiviteten i bygge- og anleggssektoren har stoppet opp. For næringsmiddelindustrien og andre deler av skjermet industri vil et oppsving i privat konsum kunne forsterke tendensene til produksjonsvekst.

Statistisk sentralbyrås konjunkturbarometer for 2. kvartal preges av mer pessimistiske oppfatninger om framtidsutsiktene for industrien blant industriledere enn i tidligere undersøkelser. Spesielt har lederne i utekonkurrerende industri blitt mer forsiktige i sine vurderinger. Ved utgangen av 3. kvartal 1990 bedømte f.eks. 59 prosent av lederne i metallindustrien utsiktene for neste kvartal som bedre i forhold til situasjonen i det inneværende kvartalet. Denne andelen var falt til 4 prosent i 2. kvartal 1991. En tilsvarende utvikling har funnet sted i kjemisk råvareproduksjon ifølge konjunkturbarometeret. I treforedlingsindustrien venter derimot et flertall av bedriftslederne fortsatt økning i produksjonen i de nærmeste kvartalene. Det er grunn til å understreke usikkerheten knyttet til resultatene i konjunkturbarometeret. Spesielt kan det pekes på at selv om

MARKEDSUTVIKLINGEN FOR VARER FRA INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT
 Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående kvartal¹⁾

	Mrd. kr. ²⁾ 1990	Volum				Pris			
		90.3	90.4	91.1	91.2	90.3	90.4	91.1	91.2
Bruttoproduksjonen i alt	255,7	1,4	-0,9	1,4	-0,2	1,1	4,6	-1,8	-0,4
-Skjernet	87,8	1,9	-0,6	3,8	1,0	2,4	1,3	0,4	0,5
-Utekonkurrerende	82,9	0,2	-0,1	0,8	-2,9	1,3	7,5	-5,2	-2,2
-Hjemmekonkurrerende	85,1	2,2	-2,0	-0,4	1,5	-0,6	5,3	-0,8	-0,1
Eksport i alt	103,9	1,2	-1,4	1,6	-0,3	0,2	7,3	-4,0	-0,4
-Skjernet	10,5	10,7	2,6	7,3	0,8	2,0	0,9	1,6	1,9
-Utekonkurrerende	58,7	-1,4	-0,8	2,0	-1,8	1,1	7,2	-6,6	-1,1
-Hjemmekonkurrerende	34,7	3,1	-3,8	-1,1	1,9	-2,6	9,8	-1,6	-0,7
Hjemmeleveranser i alt	151,8	1,6	-0,5	1,3	-0,1	1,9	2,6	-0,3	-0,4
-Skjernet	77,3	0,6	-1,1	3,2	1,0	2,5	1,4	0,2	0,2
-Utekonkurrerende	24,2	4,8	1,7	-2,3	-6,2	0,8	8,1	-1,5	-4,0
-Hjemmekonkurrerende	50,4	1,6	-0,7	0,0	1,2	1,4	1,5	-0,3	0,5
Import i alt	135,2	0,9	2,7	-0,1	1,2	-0,2	0,0	-3,1	3,2
-Skjernet	8,8	-1,0	1,8	-1,6	7,6	-0,1	0,9	1,1	-0,8
-Utekonkurrerende	33,5	3,5	-2,1	0,1	-1,5	-1,1	3,2	-10,1	7,7
-Hjemmekonkurrerende	92,9	0,1	4,6	0,0	1,6	0,2	-1,4	-1,0	2,0
Innenl. anvendelse i alt	286,9	1,3	1,0	0,6	0,5	0,9	1,3	-1,6	1,2
-Skjernet	86,1	0,4	-0,8	2,7	1,6	2,2	1,4	0,3	0,1
-Utekonkurrerende	57,6	4,0	-0,6	-0,8	-3,4	-0,3	5,4	-6,4	2,1
-Hjemmekonkurrerende	143,2	0,6	2,8	0,0	1,5	0,6	-0,4	-0,7	1,5
Lagerendring i alt ³⁾	-4,1	1,8	1,5	-0,6	0,0				
-Skjernet	-3,5	1,4	-1,0	1,3	2,4				
-Utekonkurrerende	-2,1	2,4	1,9	-0,2	-5,7				
-Hjemmekonkurrerende	1,4	1,7	2,9	-1,9	1,0				
Innenl. etterspørsel i alt	291,1	-0,5	-0,5	1,2	0,5	1,1	1,1	-1,9	1,9
-Skjernet	89,6	-0,9	0,2	1,4	-0,7	2,5	1,7	-0,3	0,3
-Utekonkurrerende	59,7	1,5	-2,4	-0,7	2,3	0,4	3,9	-6,9	6,0
-Hjemmekonkurrerende	141,8	-1,0	-0,1	2,0	0,5	0,6	-0,4	-0,8	1,5

1) Basisverdi, dvs. markedsverdi fratrasket avgifter og handelsavanse.

2) Anslag

3) Endring i lagerendring i prosent av innenlandsk anvendelse i foregående kvartal

industriens ledere i konjunkturbarometeret blir bedt om å komme med vurderinger av utsiktene korrigert for normale sesongvariasjoner, tyder erfaringer fra tidligere år på at en slik korreksjon ikke foretas i tilstrekkelig grad. Det kan være verdt å nevne at svarene i undersøkelsen for 2. kvartal i fjor også var preget av forholdsvis pessimistiske vurderinger blant industrilederne, mens vurderingene for 3. kvartal var mer optimistiske.

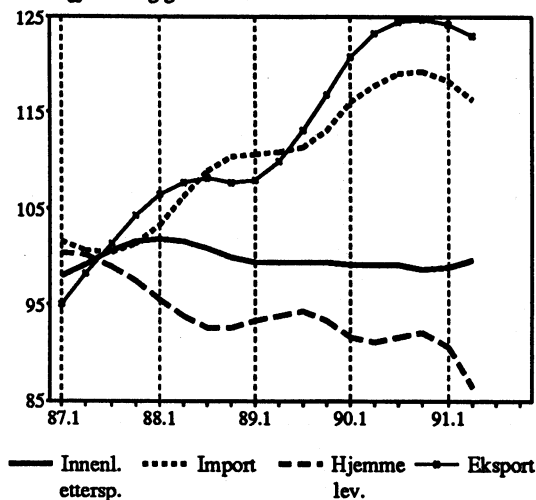
Sysselsettingen

Ifølge Statistisk sentralbyrås arbeidskraftsundersøkelser (AKU) ble antall sysselsatte i industrien re-

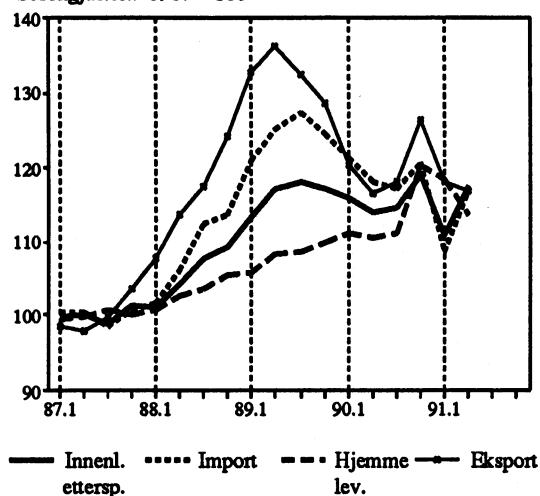
dusert med 19.000 fra 2. kvartal 1990 til 2. kvartal 1991, en nedgang på 6,0 prosent. Timeverkene falt med 8,1 prosent i samme tidsrom. Tallene for utførte timeverk i 2. kvartal 1991 er imidlertid ikke direkte sammenlignbare med tallene for 2. kvartal 1990 på grunn av virkningen av bevegelige helligdager. Reduksjonen i antall sysselsatte var særlig stor i trevareindustrien og i tekstil- og bekledningsvareindustrien. Usikkerheten ved de detaljerte næringsstallene er imidlertid stor.

Ifølge konjunkturbarometeret for 2. kvartal 1991 venter 25 prosent av foretakene lavere sysselsetting i 3. kvartal enn i 2. kvartal, mens 8 prosent venter en økning i sysselsettingen. I undersøkelsen for 1.

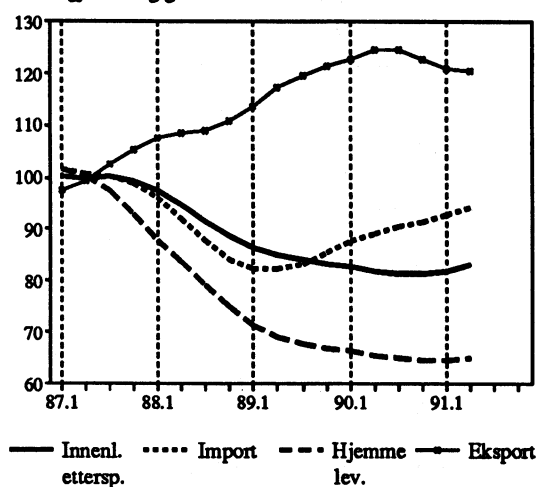
VOLUMUTVIKLINGEN FOR VARER FRA
UTEKONKURRERENDE INDUSTRI
Sesongjustert og glattet. 1987 = 100

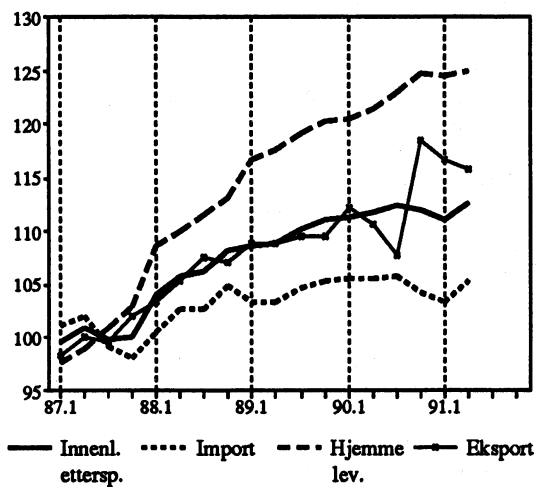
PRISUTVIKLINGEN FOR VARER FRA
UTEKONKURRERENDE INDUSTRI
Sesongjustert. 1987 = 100

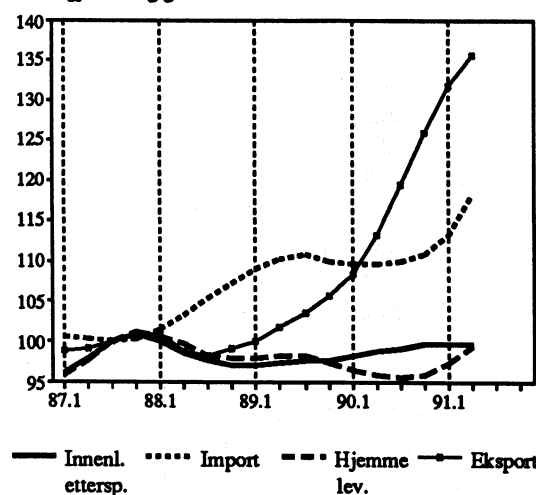
VOLUMUTVIKLINGEN FOR VARER FRA HJEMMEKON-
KURRERENDE IND. (EKSKL. SKIP OG PLATTFORMER)
Sesongjustert og glattet. 1987 = 100

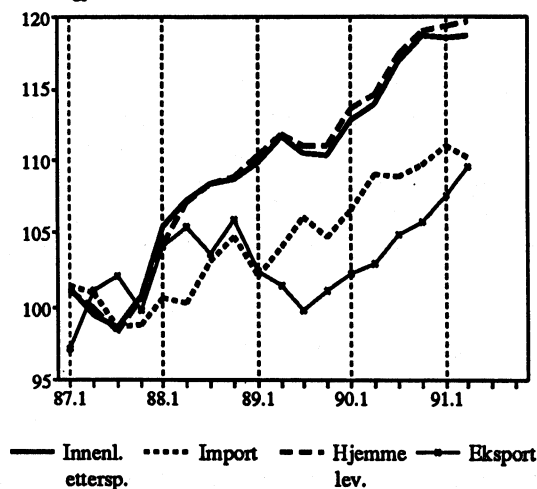
PRISUTVIKLINGEN FOR VARER FRA HJEMMEKON-
KURRERENDE IND. (EKSKL. SKIP OG PLATTFORMER)
Sesongjustert. 1987 = 100

VOLUMUTVIKLINGEN FOR VARER FRA
SKJERMET INDUSTRI
Sesongjustert og glattet. 1987 = 100

PRISUTVIKLINGEN FOR VARER FRA
SKJERMET INDUSTRI
Sesongjustert. 1987 = 100

INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT. PRODUKSJON OG FAKTORETTERSØRSEL

Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Mrd. kr. 1990	Volum				Pris			
		90.3	90.4	91.1	91.2	90.3	90.4	91.1	91.2
Bruttoproduksjonen i alt	324.0	1.7	-0.4	-0.9	3.1	1.6	3.7	-1.1	-0.5
-Skjermet	95.8	1.1	1.6	1.4	2.3	2.5	0.7	0.5	0.8
-Utekonkurrerende	87.8	0.9	-2.0	1.2	-0.3	0.9	8.5	-4.1	-3.4
-Hjemmekonkurrerende	140.4	2.6	-0.6	-3.9	6.1	1.5	2.8	-0.2	0.1
Vareinnsats i alt	232.2	1.7	-0.5	-0.6	3.0	2.7	2.7	-3.3	1.3
-Skjermet	67.1	1.1	1.8	1.7	2.6	1.1	0.2	2.2	0.0
-Utekonkurrerende	69.2	0.6	-2.1	1.8	-0.8	6.2	8.3	-11.2	1.6
-Hjemmekonkurrerende	95.9	2.9	-0.9	-3.9	6.1	1.4	0.5	-1.3	2.0
Bruttoprodukt i alt	91.9	1.6	-0.1	-1.8	3.3	-0.9	6.4	4.4	-4.7
-Skjermet	28.7	1.0	1.4	0.7	1.5	6.0	2.0	-3.4	3.0
-Utekonkurrerende	18.6	1.8	-1.9	-0.5	0.9	-16.2	9.1	24.7	-18.1
-Hjemmekonkurrerende	44.6	1.8	0.1	-4.1	5.9	1.7	7.8	2.0	-3.6
Sysselsetting ²⁾	310	1.6	-1.6	-1.0	-2.6				
Bruttoinvesteringer i alt	13.5	-2.5	12.4	10.8	-7.1	1.2	-0.7	-0.9	1.6
-Skjermet	3.1	-1.7	7.5	4.9	0.8	1.5	-1.2	-1.0	1.8
-Utekonkurrerende	4.8	-6.5	15.0	29.8	-15.5	1.0	-0.5	-0.5	1.4
-Hjemmekonkurrerende	5.6	0.7	12.9	-2.2	-2.0	1.2	-0.5	-1.3	1.7
Bruttoinvesteringer i bygninger og anlegg	4.2	-1.2	2.3	6.6	-7.5	1.7	1.4	0.1	0.2
-Skjermet	0.8	2.1	-12.4	-17.2	18.6	1.7	1.4	0.1	0.2
-Utekonkurrerende	1.7	-2.8	-4.0	61.9	-18.7	1.7	1.4	0.1	0.2
-Hjemmekonkurrerende	1.7	-1.0	16.4	-34.1	4.7	1.7	1.4	0.1	0.2
Bruttoinvesteringer i maskiner og transportmidler	9.3	-3.1	17.0	12.6	-6.9	1.0	-1.4	-1.2	2.1
-Skjermet	2.3	-3.0	14.6	10.8	-2.7	1.4	-1.8	-1.0	2.0
-Utekonkurrerende	3.1	-8.6	26.2	15.3	-13.5	0.6	-1.2	-1.4	2.2
-Hjemmekonkurrerende	3.9	1.5	11.5	11.4	-3.7	1.0	-1.4	-1.2	2.0

1) Anslag.

2) Sysselsatte i industrien (1000) og prosentvis endring fra samme kvartal foregående år. Tallene er basert på utvalg og inneholder en viss usikkerhet.

Kilde: AKU.

kvartal ventet til sammenligning 12 prosent av industrilederne økt sysselsetting i neste kvartal. Nedgangen i denne andelen i konjunkturbarometeret for 2. kvartal var særlig klar for verkstedsindustrien, som sysselsetter om lag en tredjedel av industriansatte. I treforedlingsindustrien, hvor industrilederne i det siste konjunkturbarometeret var relativt optimistiske med hensyn til produksjonsutsiktene, var det nær en fordobling i andelen ledere som trodde på lavere sysselsetting i forhold til undersøkelsen i 1. kvartal. I enkelte andre næringer indikerer konjunkturbarometeret økende sysselsetting. I trevareindustrien har det ifølge konjunkturbarometeret vært et økende antall ledere som tror på vekst i sysselsettingen i påfølgende kvartal.

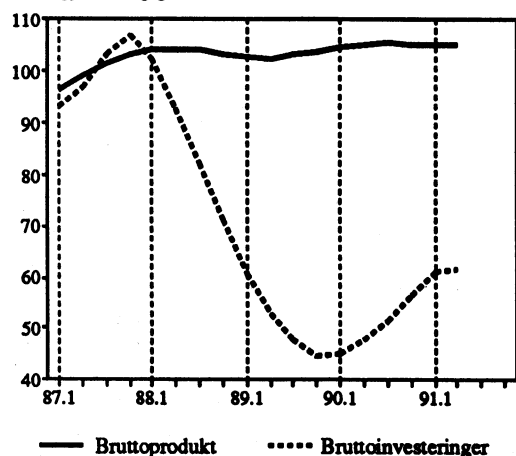
Optimismen i trevareindustrien er trolig basert på en forventning om at etterspørselen etter varige konsumgoder snart vil ta seg opp.

Investeringene

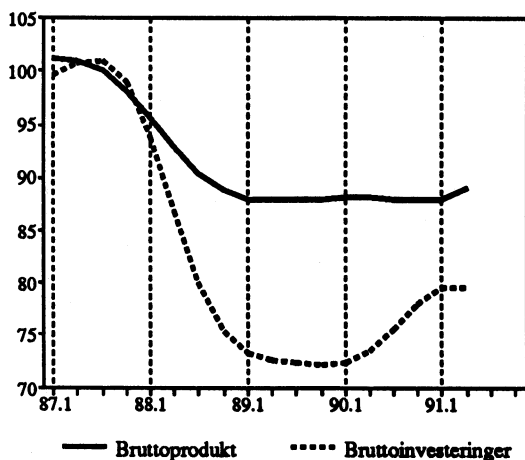
Industriinvesteringene er i vekst. Oppgangen er markert for investeringene i maskiner og transportmidler. For investeringene i bygninger og anlegg er trolig nedgangen i ferd med stoppe opp.

Justert for normale sesongvariasjoner falt industriens samlede bygg- og anleggsinvesteringer med 7,5 prosent fra 1. kvartal til 2. kvartal i år etter en økning på 6,6 prosent fra 4. kvartal 1990 til 1. kvartal 1991. Denne utviklingen henger sammen

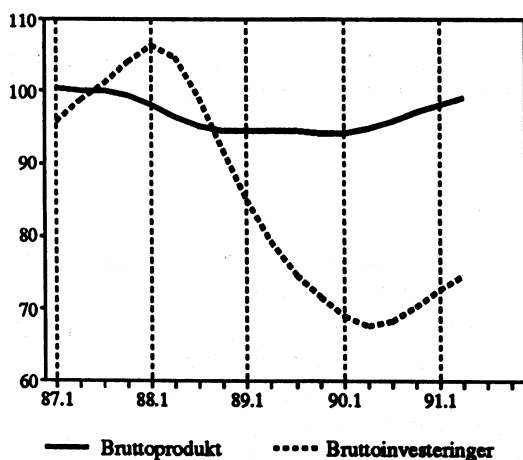
PRODUKSJON OG INVESTERING I
UTEKONKURRERENDE INDUSTRI
Sesongjustert og glattet. 1987 = 100

PRODUKSJON OG INVESTERING I
HJEMMEKONKURRERENDE INDUSTRI
Sesongjustert og glattet. 1987 = 100

PRODUKSJON OG INVESTERING I
SKJERMET INDUSTRI
Sesongjustert og glattet. 1987 = 100

med den spesielle utviklingen i bygg- og anleggsinvesteringene i treforedlingsindustrien som var uvanlig høye i 1. kvartal. Holdes disse utenfor, økte industriens bygg- og anleggsinvesteringer med 5,4 prosent fra 1. kvartal til 2. kvartal i år. I produksjonen av kjemiske og mineralske produkter og i metallindustrien falt bygg- og anleggsinvesteringene i 2. kvartal i år.

Industriens investeringer i maskiner og transportmidler tok seg betydelig opp i 4. kvartal 1990 og oppgangen fortsatte i 1. kvartal 1991. Disse investeringene falt noe tilbake i 2. kvartal, men lå fortsatt klart over nivået fra 4. kvartal i fjor (sesongkorrigert). Investeringsveksten for maskiner og transportmidler har særlig funnet sted i grafisk industri, kjemisk råvareproduksjon og i sektoren for kjemiske og mineralske produkter.

Blant de ulike industrigruppene har oppsvinget i utførte investeringer vært sterkest for utekonkurrerende industri. Dette har muligens sammenheng med at industrien forbereder seg på et nytt internasjonalt konjunkturoppsving.

Statistisk sentralbyrås investeringsstatistikk for 2. kvartal 1991 bekrefter tendensen til oppgang for industriinvesteringene sett under ett. Utførte og antatte investeringer i 1991 registrert i 2. kvartal 1991 var 6 prosent høyere enn tilsvarende oppgaver for 1990 registrert på samme tidspunkt i fjor. Investeringsoppgangen forventes å bli særlig sterk i treforedlingsindustrien og i produksjonen av ikke-jernholdige metaller, men også i deler av verkstedsindustrien ventes en betydelig oppgang i investeringene. I næringsmiddelindustrien og i produksjonen av mineralske produkter forventes derimot klar nedgang i investeringene i 1991.

Investeringsundersøkelsen for 2. kvartal ble utført i en situasjon hvor hovedtrekkene i den framtidige bedrifts- og kapitalbeskatningen var i ferd med å bli avklart. Samtidig var Gulfkrigen avsluttet. Den generelle usikkerheten som krigen skapte, var dermed borte. Dette har trolig vært medvirkende til at investeringsstatistikken for 2. kvartal 1991 viste større optimisme og et større omfang av konkrete investeringsplaner enn undersøkelsen fra 1. kvartal.

Bygge- og anleggsvirksomhet

Produksjon og sysselsetting

Nedgangen i aktiviteten i bygge- og anleggssektoren, som tok til i begynnelsen av 1988, fortsatte gjennom 1. halvår 1991. Ifølge tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR), falt bruttoproduksjonen fra 1. til 2. kvartal 1991 med 4 prosent justert for normale sesongvariasjoner. Nedgangen var

BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHET. MARKEDSUTVIKLING OG PRODUKSJON

Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående kvartal ¹⁾

	Mrd. kr. ²⁾ 1990	Volum				Priser			
		90.3	90.4	91.1	91.2	90.3	90.4	91.1	91.2
Bygge- og anleggsinvesteringer totalt ³⁾	60,0	-5,4	-2,3	0,6	-6,6	1,7	1,4	0,1	0,2
Boliger	20,6	-12,0	-4,5	-5,7	-7,9	1,7	1,4	0,1	0,2
Offentlig forvaltning	17,0	-4,9	6,1	7,4	-7,6	1,7	1,4	0,1	0,2
Kraftforsyning	3,1	16,6	-25,8	3,7	8,6	1,6	1,3	0,3	0,1
Fastlands-Norge ellers	19,2	-2,0	-2,7	0,0	-6,5	1,7	1,4	0,1	0,2
Bruttoproduksjon	78,8	-4,7	0,7	-1,7	-4,0	1,7	1,3	0,2	0,1
Vareinnsats	51,2	-4,7	0,7	-1,7	-4,0	1,3	1,1	0,1	0,3
Bruttoprodukt	27,6	-4,7	0,7	-1,9	-3,9	2,5	1,8	0,3	-0,1

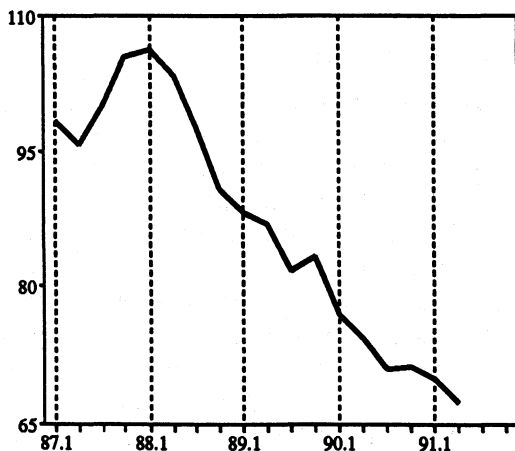
1) Markedspriser.

2) Anslag.

3) Utenom oljevirksomhet og utenriks sjøfart.

kraftigere enn i forrige kvartal, og det ser ikke ut til at bunnen er nådd for aktiviteten i bygge- og anleggssektoren. Fallet i bruttoinvesteringene i bygninger og anlegg i fastlands-Norge avtok gjennom 1990, og ifølge sesongjusterte KNR-tall økte disse investeringene med 0,6 prosent fra 4. kvartal 1990 til 1. kvartal 1991. Fra 1. til 2. kvartal 1991 falt imidlertid investeringene igjen med 6,6 prosent. Bygg- og anleggsinvesteringene i offentlig forvaltning og industrien falt fra 1. til 2. kvartal 1991 etter en økning i de to foregående kvartalene. Investeringene i forretningsbygg og boligsektoren fortsetter å falle, mens investeringene i kraftforsyning øker.

BRUTTOPRODUKT I BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHET
Sesongjustert. 1987 = 100

I perioden januar-juli i år lå igangsatt byggeareal 22,5 prosent lavere enn i samme periode i fjor. Det var imidlertid en markert økning i igangsatt areal fra juni til juli, mens det normalt er klar nedgang. Fullført byggeareal lå 25 prosent lavere i årets syv første måneder enn i samme periode i fjor. Siden igangsatt byggeareal fortsatt er lavere enn fullført areal, vil byggeareal under arbeid fortsette å avta.

Fallet i sysselsettingen i bygge- og anleggsvirksomhet fortsetter. Ifølge arbeidskraftundersøkelsene (AKU) falt sysselsettingen med 4,4 prosent i 2. kvartal 1991 sammenliknet med samme periode året før. Timeverksanslagene er beheftet med stor usikkerhet, men tallene indikerer en nedgang i samme periode på 5-7 prosent. Foreløpige KNR-tall viser en nedgang i bruttoproduksjonen i 2. kvartal i år på 9,5 prosent fra året før. Dette tyder på et fortsatt fall i produktiviteten i sektoren.

Selv om igangsatt byggeareal sesongjustert viste vekst fra juni til juli, er det svært usikkert om aktiviteten i bygge- og anleggssektoren vil ta seg opp utover høsten. Ordretilgangen for byggevirk-somheten lå 16 prosent lavere i 1. kvartal 1991 enn ett år tidligere. For anleggsvirksomheten var det en økning i ordretilgangen på 3 prosent i forhold til samme periode året før. Ordreserven i byggevirksomheten lå 32 prosent under nivået fra 1. kvartal 1990, mens for anleggsvirksomheten var ordreserven 14 prosent lavere. Samlet bruksareal i bygg godkjent av kommunale bygningsmyndigheter har falt gjennom de siste fire årene, og nedgangen har fortsatt i 1991. Målt som prosentvis endring fra samme kvartal året før har imidlertid

fallet bremsset kraftig opp gjennom de siste kvartalene. Som følge av fortsatt høye realrenter, lavere fradrag for gjeldsrenter og en vedvarende høy arbeidsledighet er det heller ingen grunn til å regne med noen vesentlig stimulans fra økt aktivitet i boligmarkedet de nærmeste par årene. Det er videre fortsatt overkapasitet av forretningsbygg.

Økt ordretilgang for anleggsvirksomheten skyldes i stor grad vekst i ordretilgangen innenfor kraftanlegg. Økte offentlige bevilgninger til blant annet veiprosjekter og offentlig vedlikeholdsarbeid, som ble vedtatt i forbindelse med behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett, kan bidra til økt aktivitet i bygge- og anleggssektoren i 2. halvår 1991, men denne impulsen blir neppe sterk nok til å gi positiv produksjonsvekst for sektoren under ett.

Pris- og kostnadsutvikling

Den store overkapasiteten i bygge- og anleggsvirksomheten har ført til prisfall på sektorens produkter. Byggekostnadsindeksene registrerer kun endringer i prisene på de produksjonsfaktorene sektoren anvender. SSB utgir i tillegg en prisindeks for eneboliger som også påvirkes av produktivitetseendringer og endringer i fortjenestemarginene til byggmester/entreprenør og underentreprenør. Prisindeksen for eneboliger falt med 1,3 prosent fra 4. kvartal 1990 til 1. kvartal 1991 til et nivå 3,7 prosent under nivået i 1. kvartal 1990. Fra 1. kvartal 1990 til 1. kvartal 1991 steg byggekostnadsindeksen for eneboliger av tre med 3,2 prosent.

Elektrisitetsforsyning

Etter en oppgang i kraftproduksjonen i de første månedene i 1991, var produksjonen i mai-juli hele 3,5 TWh lavere enn i samme periode året før. For de syv første månedene i 1991 ble det dermed produsert 2,5 TWh mindre elektrisitet enn i tilsvarende periode i 1990. Den kraftige nedgangen i kraftproduksjonen gjennom 1991 skyldes svært

små tilsig til magasinene gjennom første halvår. Ved begynnelsen av året var magasinbeholdningen 10 prosent over normalen, mens magasinfyllingen medio august var 10-15 prosent under det normale og hele 20 prosent under magasinfyllingen på tilsvarende tidspunkt i 1990. I østlandsregionen er magasinfyllingen nå lavere enn noen gang de siste 10 årene, mens vestlandsregionen ligger noe under gjennomsnittet.

Krafteksporten de første syv månedene i 1991 gikk ned med om lag 4,5 TWh sammenlignet med samme periode i fjor. Importen gikk opp med om lag 1 TWh. Prisen på eksportkraft var i 1990 i gjennomsnitt 6 øre/kWh. Hittil i år har prisen i gjennomsnitt vært betydelig høyere, mellom 9 og 10 øre/kWh. Dette betyr at eksportverdien av kraften hittil i 1991 er 15-20 prosent lavere enn eksportverdien for samme periode i 1990, mens nedgangen i eksportvolumet er på rundt 50 prosent. Verdien av nettoeksporten var imidlertid om lag 40 prosent lavere enn for tilsvarende periode i 1990.

Elektrisitetsforbruket i kraftintensiv industri de syv første månedene i 1991 gikk ned med 0,8 TWh fra samme periode året før. Alminnelig forsyning brukte derimot hele 2,8 TWh eller 8 prosent mer enn i 1990. Til sammenligning økte salget av oljeprodukter til boliger, forretningsbygg og kontorer i samme periode med 4,7 prosent. Den sterke veksten i forbruket av elektrisitet i alminnelig forsyning skyldes et økt oppvarmingsbehov på grunn av lavere temperaturer i 1991 i forhold til året før og en overgang fra bruk av olje til bruk av elektrisitet. Denne overgangen til elektrisitet kan henge sammen med at flere elektrisitetsverk nå har innført fleksitariffer overfor sine kunder, som for 1991 har medført fallende priser. Tendensen til økt bruk av elektrisitet i forhold til olje kan også skyldes at investeringskostnader og vedlikeholdskostnader er høyere for oljebaserte enn for elektrisitetsbaserte anlegg.

Privat tjenesteyting

Ifølge sesongjusterte KNR-tall falt bruttoproduksjonen i privat tjenesteyting i årets to første kvartaler etter en svak oppgang gjennom 1990. Utviklingen i 1991 henger sammen med nedgangen i privat konsum som har ført til redusert aktivitet i varehandelen. I hotell- og restaurantbransjen og deler av samferdselssektoren er det tegn til produksjonsoppgang, noe som delvis kan skyldes en kraftig økning i utlendingers konsum i Norge fra 1. kvartal til 2. kvartal 1991. Produksjonen faller fortsatt i bank og forsikringsvirksomhet, mens det innen forretningsmessig tjenesteyting ikke er vesentlige endringer i produksjonen gjennom de siste kvartalene.

Kraftbalansen januar-juli, TWh

	1990	1991
Kraftproduksjon	69,7	67,3
+ Import	0,2	1,3
- Eksport	9,5	4,8
- Krafttap etc.	6,1	6,3
Netto innlenlandsk forbruk	54,3	57,5
- Elektrokjeler	2,6	3,8
- Kraftintensiv industri	17,4	16,6
- Alminnelig forsyning	34,3	37,1

PRIVAT TJENESTEYTING FASTLANDS-NORGE, PRODUKSJON OG INVESTERINGER
 Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående kvartal¹⁾

	Mrd. kr. ²⁾ 1990	Volum				Pris			
		90.3	90.4	91.1	91.2	90.3	90.4	91.1	91.2
Bruttoproduksjon	304,5	0,0	1,2	-1,1	-0,1	0,5	1,6	1,4	-0,2
Vareinnsats	120,5	-0,5	1,2	-1,5	0,0	2,3	1,6	0,2	0,0
Bruttoprodukt	184,0	0,2	1,2	-0,8	-0,2	-0,5	1,6	2,1	-0,3
Bruttoinvesteringer	27,8	-5,4	10,9	-20,3	-0,8	2,5	1,0	-2,7	1,2
- bygn. og anlegg	11,0	-1,7	-5,7	-2,5	-7,2	1,6	1,4	0,1	0,3
- mask. og transportmidler	16,8	-7,9	23,2	-30,4	4,3	3,2	0,6	-4,8	2,0

1) Markedspriser.

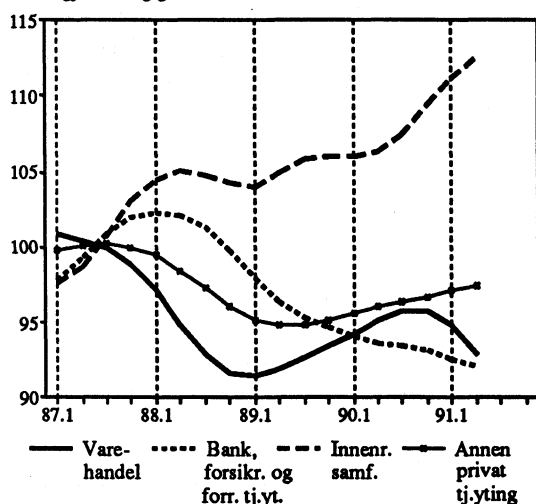
2) Anslag.

Bruttoinvesteringene i privat tjenesteyting viste svak nedgang fra 1. kvartal til 2. kvartal i 1991 etter en betydelig sterkere nedgang i 1. kvartal. Fallet i investeringene i 1. kvartal skyldes i stor grad at nivået på investeringer i fly i samferdselssektoren var spesielt høyt i 1990. Overkapasiteten av forretningsbygg gjør at investeringene i slike bygg fortsatt falt markert i 2. kvartal. Dette gjør at investeringene i bygninger og anlegg, som har falt siden 1988, fortsatt er i nedgang. Investeringene i maskiner og transportmidler, som viste tegn til vekst i

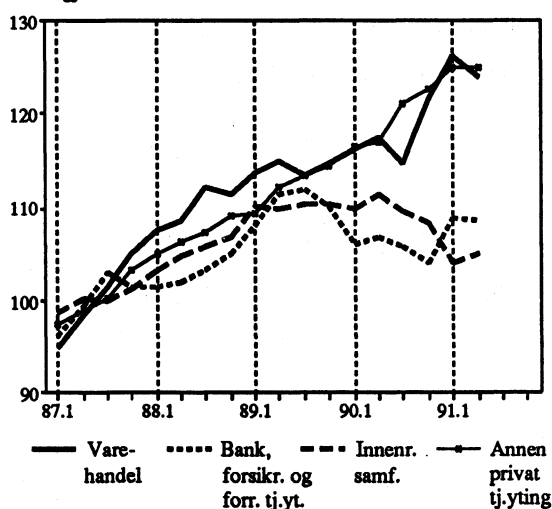
1990, flater nå ut som følge av utviklingen i samferdselssektoren.

Ifølge Arbeidskraftundersøkelsen for 2. kvartal 1991 avtar fortsatt sysselsettingen i privat tjenesteyting. Utviklingen preges av varehandelen, som står for den klart største delen av sysselsettingen i sektoren. Antall sysselsatte i hotell- og restaurantbransjen lå noe høyere i 1. halvår 1991 enn i samme periode året før. I andre deler av privat tjenesteyting var sysselsettingen om lag uendret.

VOLUMUTVIKLINGEN FOR PRIVAT TJENESTEYTING,
FASTLANDS-NORGE
Sesongjustert og glattet. 1987 = 100

PRISUTVIKLINGEN FOR PRIVAT TJENESTEYTING,
FASTLANDS-NORGE
Sesongjustert. 1987 = 100

OFFENTLIG FORVALTNING

Offentlig konsum

Samlet offentlig konsum målt i faste priser lå i 2. kvartal 1991 0,6 prosent høyere enn i 2. kvartal 1990. Veksten i konsumet for første halvår av 1991 ble 2,0 prosent.

Det kommunale konsumet viste en volumvekst på 1,7 prosent fra 2. kvartal 1990 til 2. kvartal 1991. Halvårsveksten i forhold til 1. halvår av 1990 var 1,5 prosent. Dette var om lag samme veksttakt som den gjennomsnittlige volumveksten i kommunalt konsum i perioden 1987-1990.

Det statlige konsumet lå i 2. kvartal 1,0 prosent lavere enn i 2. kvartal i fjor. Det sivile statlige konsumet sank med 0,7 prosent, mens det militære konsumet viste en nedgang på 1,4 prosent. Den negative konsumveksten kan i hovedsak forklares med at det har vært en nedgang i sivil og militær vareinnsats i perioden. Halvårsveksten i forhold til 1. halvår 1990 for sivilt og militært statlig konsum var på henholdsvis 1,9 og 4,2 prosent. Om lag halvparten av veksten i det militære konsumet forklares av en nedgang i militære gebyrer. Det sivile statlige konsumet må i 2. halvår ligge 4,3 prosent over nivået fra 2. halvår av 1990 dersom målsettingen fra revidert nasjonalbudsjett om en vekst på 3,1 prosent skal nås.

Produksjon og sysselsetting

Bruttoproduksjonen i offentlig forvaltning viste en volumøkning på 1,0 prosent fra 2. kvartal 1990 til 2. kvartal 1991. I statsforvaltningen var det en

nedgang i bruttoproduksjonen på 1,4 prosent mens bruttoproduksjonen i kommuneforvaltningen viste en økning med 2,6 prosent i denne perioden. For første halvår 1991 lå bruttoproduksjonen i offentlig forvaltning 2,1 prosent over nivået i 1. halvår 1990.

En vekst i gebyrene med 8,6 prosent gjør at bruttoproduksjonen vokser langt sterkere enn konsumet i kommuneforvaltningen. De statlige gebyrene sank med 6,9 prosent fra 2. kvartal 1990 til 2. kvartal 1991. Nedgangen kan i hovedsak forklares med at militære innbetalinger viste en sterk vekst i denne perioden. Det var imidlertid også en svak nedgang i de sivile gebyrene.

Sysselsettingsveksten i offentlig forvaltning, målt i utførte timeverk, var på 2,8 prosent fra 2. kvartal 1990 til 2. kvartal 1991. Sysselsettingsveksten er jevnt fordelt mellom statlig og kommunal virksomhet.

Bruttoinvesteringer

De samlede offentlige bruttorealinvesteringene økte med 0,3 prosent i volum fra 2. kvartal 1990 til 2. kvartal 1991. I statsforvaltningen sank bruttorealinvesteringene med 3,6 prosent i denne perioden. I første halvår av 1991 lå de statlige realinvesteringene 2,7 prosent over nivået i 1. halvår av 1990. I revidert nasjonalbudsjett legger Regjeringen opp til en vekst i de statlige investeringene med 20,3 prosent i 1991. Dersom dette målet skal nås, må investeringene, målt i fast 1989-priser, i 2. halvår ligge 1,8 mrd. kroner over nivået i 2. halvår av 1990 og 2,9 mrd. kroner over nivået i 1. halvår av 1991.

OFFENTLIG FORVALTNING - PRODUKSJON, KONSUM OG FAKTORETTESPØRSEL

Prosentvis volumendring i 91.2 fra samme periode året før

	Stat Mrd.kr. ¹⁾ 1990	Komm. Mrd.kr. ¹⁾ 1990	Stats- forvaltn.	Kommune- forvaltn.	Off.forvaltn. i alt
Bruttoproduksjon	61,8	96,0	-1,4	2,6	1,0
Konsum	56,1	83,1	-1,0	1,7	0,6
Gebyrer	5,6	12,8	-6,9	8,6	4,2
Vareinnsats	30,1	23,4	-5,7	2,4	-2,3
Bruttoproduct	31,7	72,7	2,5	2,7	2,6
Sysselsetting ²⁾			2,8	2,8	2,8
Bruttoinvestering	9,3	12,2	-3,6	3,1	0,3

1) Anslag

2) Utførte timeverk.

I 1990 sank de kommunale investeringene med 11,8 prosent. De foreløpige nasjonalregnskapstallene for 1. halvår tyder på at denne nedgangen er snudd. De kommunale investeringene var i 2. kvar-

tal 3,1 prosent høyere enn i 2. kvartal i fjor. I 1. halvår av 1991 var realinvesteringene i kommuneforvaltningen 3,3 prosent over nivået i 1. halvår av 1990.

ARBEIDSMARKEDET

Ifølge Statistisk sentralbyrås arbeidskraftundersøkelser - AKU - var det, justert for normale sesongvariasjoner, en reduksjon i antall sysselsatte på 1,8 prosent fra 2.halvår 1990 til 1.halvår 1991. Dette er et klart brudd med tendensen til vekst i sysselsettingen gjennom 1990. Omregnet til årsanslag er nedgangen nesten like sterk som fra 1988 til 1989, som er året med sterkest tilbakegang i sysselsettingen i etterkrigstiden.

På grunn av en nesten like sterk nedgang i arbeidsstyrken som i sysselsettingen, var økningen i sesongjustert arbeidsledighet i første halvår i år likevel moderat. Ifølge ujusterte AKU-tall var det i 2.kvartal 1991 i alt 110 000 arbeidssøkere uten arbeidsinntekt. Dette utgjorde 5,2 prosent av arbeidsstyrken. Sesongjusterte tall for summen av registrerte ledige og personer sysselsatt på arbeidsmarkedstiltak har imidlertid økt gjennom de første åtte månedene av 1991.

Sysselsettingen

Justert for normale sesongvariasjoner falt tallet på sysselsatte personer betydelig gjennom 1988 og 1989. Mot slutten av 1989 ble nedgangen svakere, og gjennom 1990 var det tegn til vekst i sysselsettingen. Denne veksten ble avløst av en svak nedgang mot slutten av fjoråret, og sysselsettingen fortsatte å falle i 1. og 2.kvartal i år. Ifølge AKU var det i 2.kvartal 1991 sysselsatt 1 997 000 personer, 42 000 færre enn i 2.kvartal året før.

Anslagene i AKU for sysselsettingen i 2.kvartal 1991 kan være påvirket av et par spesielle forhold. I undersøkelsesuken for mai inngikk Kristi himmelfartsdag, og dette gjør at tallene for utførte ukeverk er blitt kunstig lave. Undersøkelsesuken for juni ble lagt en uke tidligere enn i fjor, og tallet på elever og studenter som har fått sommerjobb kan

av den grunn ha blitt lavere enn det et normalt sesongmønster skulle tilsi. Antallet sysselsatte, spesielt i aldersgruppen 16-29 år, kan derfor ha blitt noe for lavt.

Bygge- og anleggsvirksomhet har hatt den sterkeste tilbakegangen i tallet på sysselsatte de siste årene, og det er få tegn til at denne tendensen stopper opp. Industri, primærnæringer og varehandel viser også fortsatt nedgang. Sammen med bygge- og anleggsvirksomhet hadde disse tre næringene en tilbakegang i sysselsettingen på 54 000 personer fra 2.kvartal 1990 til 2.kvartal 1991. Antall sysselsatte i offentlig tjenesteyting viser stabil vekst fra året før. Det siste året har økningen i første rekke kommet innen undervisning og sosialtjenester. Alt i alt har det foregått en klar vridning i sysselsettingen fra konkurranseutsatte næringer til skjermede næringer, i første rekke offentlig tjenesteyting. Denne vridningen i næringsstrukturen bidrar også til å forklare en sterk tilbakegang i sysselsettingen for menn, samtidig som sysselsettingen endres lite for kvinner.

Arbeidsstyrken

Arbeidsstyrken har gjennom de to siste årene utviklet seg etter samme mønster som sysselsettingen, og er i 2.kvartal 1991 lavere enn noen gang siden den kraftige tilbakegangen i arbeidsmarkedet startet i 1988. Ifølge AKU var det i 2.kvartal 1991 i alt 2 107 000 personer i arbeidsstyrken, eller 67,8 prosent av befolkningen i aldersgruppen 16-74 år. Yrkesandelen var om lag 1,5 prosentpoeng lavere enn i 2.kvartal 1990, og hele 3,5 prosentpoeng lavere enn i 2.kvartal 1988. Justert for normale sesongvariasjoner og brudd i AKU er yrkesprosenten i 2.kvartal 1991 tilbake på det nivået som ble observert på slutten av 1970-tallet.

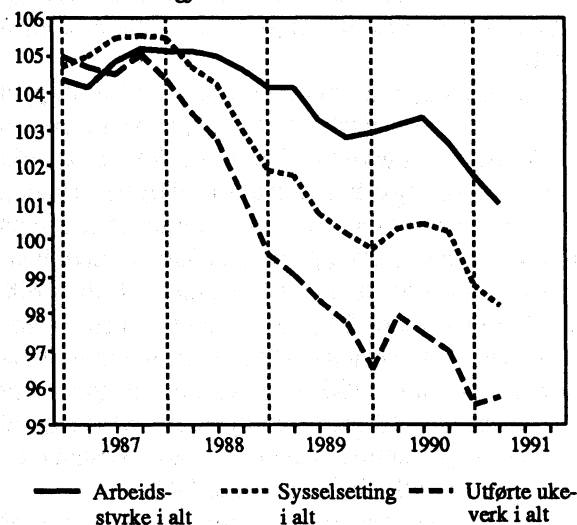
Nedgangen i arbeidsstyrken det siste året har særlig kommet blant ungdom. De siste AKU-tallene kan som nevnt være noe påvirket av at færre skoleungdommer har rukket å få sommerjobb. Imidlertid er denne nedgangen en del av en klar trend i retning av færre unge yrkesaktive de siste tre årene. Samtidig har det vært en sterk økning i andelen under utdanning i aldersgruppen 16-24 år. I aldersgruppen 20-24 år var det i 2.kvartal 1991 bare 50 prosent som oppga yrkesaktivitet som viktigste gjøremål, mot 63 prosent i 2.kvartal 1988. Blant menn i aldersgruppen 67-74 år har det også det siste året vært en klar tilbakegang i andelen som er i arbeidsstyrken.

BEFOLKNING I YRKESAKTIV ALDER
Tusen personer

	90.2	91.2	Endring
16-74 år i alt	3098	3107	9
Arbeidsstyrken	2151	2107	-44
Arbeidssøkere	112	110	-2
Sysselsatte	2039	1997	-42
-omregnet til heltid ¹⁾	1833	1795	-38

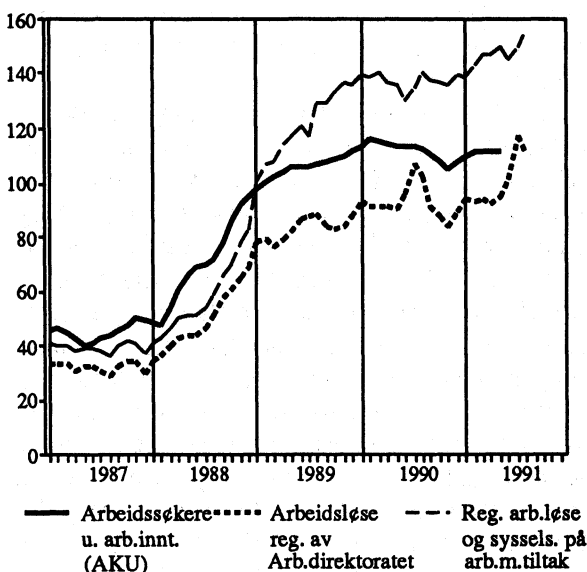
1) à 37,5 timers uke og korrigert for helligdager.
Kilde: AKU 2. kvartal 1991.

ARBEIDSSTYRKE, SYSSELSETTING OG UTFØRTE UKE-
VERK I ALT IFLG. ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN
1985=100. Sesongjustert.

I aldersgruppen 25 til 54 år, hvor yrkesaktiviteten er høyest, har en det siste året observert en viss tilbakegang i yrkesdeltakelsen for menn, men bare små endringer for kvinner. Dette har sammenheng med de tidligere omtalte strukturendringer i økonomien fra næringer med typisk mannsdominerte yrker til næringer som i høy grad benytter kvinnelig arbeidskraft. Tilbakegangen i arbeidsmarkedet de siste tre årene har dermed gitt sterkere direkte utslag for menn enn for kvinner. AKU gir derfor få holdepunkter for å hevde at situasjonen på arbeidsmarkedet bidrar til å presse kvinner tilbake til hjemmet. Faktisk har andelen kvinner i aldersgruppen 25-54 år som oppgir hjemmearbeid som viktigste aktivitet, sunket sterkt de siste tre årene.

ARBEIDSLEDIGE

Ledighet

Ifølge AKU har ledigheten, justert for normale sesongvariasjoner, endret seg lite siden årsskiftet 1989/90. Når nedgangen i sysselsettingen i år ikke har gitt påtagelig økt ledighet, skyldes det at nedgangen i arbeidsstyrken har vært om lag like sterk. Ujustert var det 110 000 arbeidssøkere uten arbeidsinntekt i 2.kvartal 1991, eller 5,2 prosent av arbeidsstyrken. Dette var 2 000 færre enn i 2.kvartal 1990.

Den registrerte ledigheten har vist en lignende utvikling som AKU-ledigheten, men her er sesongjusteringen mer problematisk på grunn av de store svingningene i arbeidsmarkedstiltakene. Den sterke økningen i registrert ledighet i sommermånedene kan i sin helhet tilskrives en (sesongmessig) nedtrapping av arbeidsmarkedstiltakene. Ved utgangen av august var det registrert 112 700 helt ledige ved arbeidskontorene. Dette utgjorde 5,3 prosent av arbeidsstyrken, 8 300 flere personer enn ved utgangen av august i fjor.

Normalt har AKU-ledigheten vært høyere enn den registrerte ledigheten fordi ikke alle arbeidssøkere har registrert seg ved arbeidskontorene. Forrige gang ledigheten var høy, i 1983, var denne forskjellen liten. Når AKU-ledigheten fra årsskiftet 1988/89 til og med 2.kvartal i år lå klart over den registrerte ledigheten, har det sammenheng med en endring i typen av arbeidsmarkedstiltak. I 1983 bestod tiltakene i større grad enn nå av sysselsettingstiltak hvor deltakerne fikk lønn. I dagens situasjon utgjør kvalifiseringstiltak en større andel av de samlede tiltakene, og deltakerne består her i større grad enn i 1983 av arbeidssøkere uten arbeidsinntekt. Dette kan tydelig ses ved at AKU rapporterer et betydelig høyere nivå når det gjelder langtidsle-

ARBEIDSLEDIGHET OG LEDIGE PLASSE
Tusen personer

	August 1991	Endr. fra august 1990
Registrerte ledige	112,7	8,3
- permitterte	6,2	-7,7
Innskrenket arbeidstid	3,9	-6,0
Arbeidsmarkedstiltak utenom attføring	38,7	7,8
Tilgang ledige plasser ¹⁾	20,2	2,2
Beholdning ledige plasser	5,9	-0,6

¹⁾ Gjelder juli og endring fra juli året før.
Kilde: Arbeidsdirektoratet.

dighet og ledighet blant ungdom under 20 år, enn registreringer ved arbeidskontorene skulle tilsi. Disse to gruppene av arbeidsledige er ifølge Arbeidsdirektoratet viktige målgrupper for arbeidsmarkedstiltakene.

I 1.halvår 1991 var det ifølge AKU 38 000 arbeidssøkere uten arbeidsinntekt som hadde vært arbeidsledige i et halvt år eller mer, som regnes som grensen for langtidsledighet. Disse utgjorde om lag 33 prosent av alle arbeidssøkere uten arbeidsinntekt i samme periode, omtrent samme nivå som 1.halvår 1990. Under forrige periode med høy ledighet fortsatte langtidsledigheten å vokse også etter at samlet ledighet hadde begynt å gå ned. Når langtidsledigheten nå ser ut til å stabilisere seg, betyr ikke det nødvendigvis at arbeidsmarkedet nå fungerer bedre for denne gruppen av arbeidsledige. Det kan like gjerne bety at det er et stort innslag av langtidsledige blant de mange som forlater arbeidsstyrken.

Ved utgangen av august i år var 6 200 personer berørt av permitteringer ifølge Arbeidsdirektoratet, 7 700 færre enn i august i fjor. Samtidig var 3 900 personer berørt av innskrenket arbeidstid, 6 000 færre enn for ett år siden. Den kraftige nedgangen har trolig sammenheng med lov om lønnsplikt iverksatt 1.oktober i fjor, som har gjort det dyrere for bedriftene å benytte disse to ordningene. Justert for normale sesongvariasjoner har tilgangen på ledige plasser holdt seg rundt 20 000 pr. måned siden slutten av 1989. Beholdningen av ledige plasser har variert en del rundt et nivå på om lag 7 000 i flere kvartaler. Dette er bare vel halvparten av nivået i 1987.

Arbeidsmarkedstiltak

I gjennomsnitt sysselsatte arbeidsmarkedstiltakene utenom attføring om lag 44 000 personer gjennom 1990. Gjennom første halvdel av 1991 ble tiltakene trappet opp til et nivå om lag 9 000 høyere enn i samme måned året før. I sommermånedene har

omfanget av tiltakene blitt kraftig redusert, mens de utover høsten trolig vil bli trappet opp igjen. Ved utgangen av august 1991 var det sysselsatt 38 700 personer i arbeidsmarkedstiltak utenom attføring, 7 800 personer flere enn ved utgangen av august 1990.

Ved utgangen av mai, før tiltakene ble trappet ned, var det sysselsatt 55 900 personer i arbeidsmarkedstiltak utenom attføring. På dette tidspunkt var kvalifiseringstiltak den klart viktigste gruppen tiltak med 65 prosent av totalen, og fordelte seg på arbeidsmarkedskurs og praksisplasser med henholdsvis 21 100 og 14 100 personer. I alt 9 600 ungdommer under 20 år var ved utgangen av mai sysselsatt ved arbeidsmarkedstiltak utenom attføring, mens bare 4 400 i denne aldersgruppen var registrert som ledige. Ordningen arbeid for trygd sysselsatte på samme tidspunkt 11 200 personer, en økning på 3 000 i forhold til mai 1990.

Summen av registrerte ledige og personer på arbeidsmarkedstiltak utenom attføring har, justert for normale sesongvariasjoner, økt klart gjennom de åtte første månedene av 1991. Økningen i registrerte ledige og personer på tiltak gjennom august skyldes i stor grad normale sesongvariasjoner knyttet til at nye ungdomskull skal ut på arbeidsmarkedet. Veksten har imidlertid vært så sterk at den gir signal om en ytterligere svekkelse av arbeidsmarkedet. Ved utgangen av august 1991 var det 151 500 personer som var registrert ledige eller sysselsatt ved arbeidsmarkedstiltak utenom attføring. Dette utgjorde vel 7 prosent av arbeidsstyrken, og 16 200 flere enn ved utgangen av august 1990. Når AKU-ledigheten ikke har økt like sterkt som summen av registrert ledige og personer på tiltak, kan dette ha sammenheng med at arbeidsmarkedstiltakene har blitt trappet opp i samme periode. En andel av personer på tiltak oppfatter seg trolig ikke som arbeidssøkere, enten fordi de mottar lønn eller fordi de er under utdanning.

LØNNS- OG PRISUTVIKLINGEN

Lønnsutviklingen

Den gjennomsnittlige lønnsveksten fra 1990 til 1991 påvirkes av overhenget inn i 1991, resultatet av årets lønnsoppgjør og lønnsglidning. Glidningen skyldes i hovedsak lokale tillegg, men også endringer i lønsmottakernes næringsmessige og lønsmessige sammensetning.

Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene har anslått det gjennomsnittlige lønns-overhenget inn i 1991 til 2,6 prosent. Lønnsoppgjøret i LO/NHO-området resulterte i kronetillegg på fra kr 1,00 til 2,25 pr. time avhengig av nivået på årsinntekten og av om det er rett til lokale forhandlinger eller ikke. Sett under ett innebærer de sentrale tilleggene og overhenget en forventet årslønnsvekst fra 1990 til 1991 på 3,1 prosent.

I lønnsoppgjøret i offentlig sektor fikk de ansatte kronetillegg fra kr 500 til kr 1600 pr. år avhengig av hvilket lønnstrinn de hadde før oppgjøret. I tillegg rykket statsansatte opp ett lønnstrinn fra 1. september. Årslønnsveksten, utenom bidraget fra lønnsglidningen, er anslått til 4 prosent i staten og til 4 3/4 prosent i kommunesektoren.

Ifølge Statistisk sentralbyrås lønnsindeks økte gjennomsnittlig timelønn for industriarbeidere med 7,4 prosent fra 1. kvartal 1990 til 1. kvartal 1991, mot 5,2 prosent i samme periode ett år tidligere. Økningen var 8,0 prosent for kvinner og 7,3 prosent for menn. Indeksen omfatter både ordinær time-lønn, akkord, overtidstillegg og diversetillegg og inkluderer offshore-arbeidere. Økt overtidsbruk kan være en medvirkende årsak til den relativt høye veksten i 1. kvartal. Vekstraten vil bli høy også i 2. kvartal, men avta i 3. kvartal. Grunnen til dette er at lønnstilleggene som fulgte av oppgjøret våren 1990 i hovedsak ble utbetalt i 3. kvartal i fjor, mens utbetalingene i år kom i 2. kvartal som normalt.

Gjennomsnittlig timefortjeneste i bygge- og anleggsvirksomhet økte med 5,5 prosent fra 1. kvartal 1990 til 1. kvartal 1991. Veksten var 3,5 prosent i byggevirksomhet og 17,0 prosent i anleggsvirksomhet. Den høye veksten for anleggsarbeidere kan være forårsaket av flere forhold. Innslaget av akkordlønn og bonusordninger er stort og vil generelt kunne bidra til store svingninger i lønnveksten. I tillegg kan det ha foregått strukturelle endringer i bransjen, ved at fagarbeidere med høyere lønn enn gjennomsnittet har beholdt jobbene sine, mens ufaglært arbeidskraft med lavere lønn har mistet jobben. Vridninger i sammensetningen av anleggsvirksomheten kan også ha dratt lønnsveksten opp.

For arbeidere i byggevirksomhet er lønnsveksten fortsatt lav, som følge av lav aktivitet i sektoren.

Lønnsindeksene for industrien og bygge- og anleggsvirksomheten indikerer at lønnsglidningen har tiltatt etter opphevingen av inntektsreguleringsloven i fjor. På bakgrunn av anslaget på overhenget, inngåtte tariffavtaler og forventet lønnsglidning vil lønnsveksten fra 1990 til 1991 kunne komme opp i 5 prosent.

Konsumprisindeksen

Prisveksten, målt som økning i konsumprisindeksen fra samme måned året før, falt fra 4 prosent i begynnelsen av 1991 til 3,5 prosent i juni og juli. Lav kostnadsvekst i Norge har sammen med lav importprisvekst og svak utvikling i innenlandsk etterspørsel bidratt til å redusere prisveksten de siste årene. Avtakende internasjonal prisvekst og sterk konkurranse i varehandelssktoren bidrar til at prisveksten fortsatt er avtakende til tross for at lønnsveksten var noe høyere i 1990 enn i 1989.

Etter en viss nedgang i prisene på bensin på vårparten, økte bensinprisene igjen i juni som en følge av økt dollarkurs. I årets jordbruksoppgjør inngikk en reduksjon av forbrukersubsidiene på melkeprodukter, noe som bidro til økte priser på melk og ost i juli. Økningen i konsumprisindeksen ble motvirket av en reduksjon i elektrisitetsprisene.

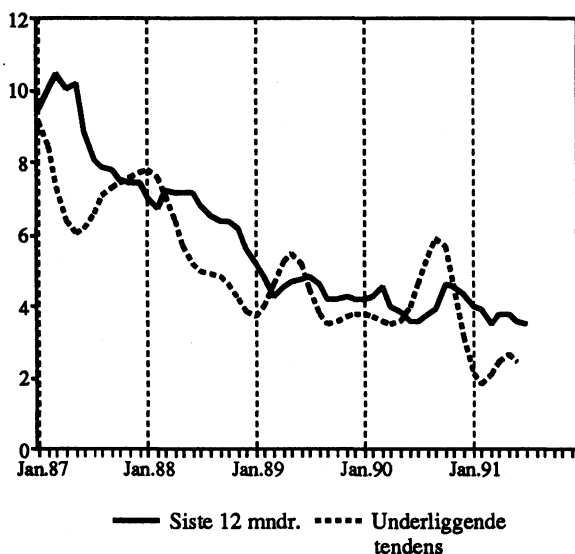
Gulfkrisen i fjor høst bidro til en kraftig økning i de norske konsumprisene, og det er derfor grunn til å vente avtakende veksttakt gjennom siste del av 1991. Dersom prisveksten utover høsten utvikler

KONSUMPRISVEKSTEN ETTER KONSUM KATEGORI Prosentvis endring fra samme periode året før

	Jan.-Juli 1991
I alt	3,7
Matvarer	1,3
Drikkevarer og tobakk	7,3
Klær og skotøy	1,7
Bolig, lys og brensel	5,0
Møbler og husholdningsartikler	2,4
Helsepleie	9,7
Reiser og transport	3,7
Fritidssysler og utdanning	4,4
Andre varer og tjenester	4,1

KONSUMPRISVEKST

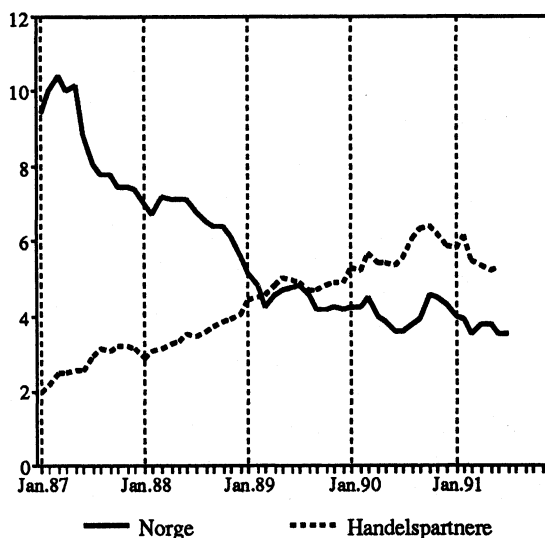
Vekst i konsumprisindeksen i prosent

seg om lag som høsten 1989, da det ikke var noen vesentlig endring i oljeprisene, vil årsveksten fra 1990 til 1991 bli om lag 3 1/2 prosent. Målt som vekst fra samme måned året før, vil prisveksten i oktober høyst sannsynlig falle under 3 prosent.

Konsumprisveksten hos våre viktigste handelspartnere lå rundt årsskiftet på om lag 6 prosent, men har i løpet av våren falt ned mot 5 prosent. Det er særlig Storbritannia som har bidratt til redusert prisvekst, mens prisstigningen i Tyskland har tiltatt og lå i juni på samme nivå som i Norge. I Sverige er prisveksten fortsatt høy, men den forventes å avta noe utover høsten.

KONSUMPRISVEKSTEN I PROSENT FRA SAMME MÅNED ÅRET FØR

Selv om den gjennomsnittlige prisveksten er lav i internasjonal sammenheng, er det fortsatt betydelig variasjon mellom ulike grupper av konsumvarer. Prisveksten er nå lavest for gruppene matvarer og klær og skotøy, som begge hadde en prisvekst på godt under 2 prosent i gjennomsnitt i årets syv første måneder. Prisene på møbler og husholdningsartikler steg med om lag 2,5 prosent i samme periode. Høyest prisvekst er det på drikkevarer og tobakk med over 7 prosent og helsepleie med nærmere 10 prosent. Det er fortsatt de markedsbestemte prisene som har lavest vekst, mens offentlig regulerte og avtalebestemte priser øker mest.

HUSHOLDNINGENE

Disponibel realinntekt: Sterk vekst

Fra 1989 til 1990 gikk husholdningssektorens disponible realinntekt opp med 3,7 prosent. Realveksten fra 1990 til 1991 vil trolig bli noe sterkere enn dette, blant annet som en følge av fortsatt sterk vekst i overføringene fra offentlig sektor. Bak den sterke realveksten i overføringene ligger først og fremst økte utbetalinger av uføre- og alderstrygd. Kombinert med en nedgang i prisveksten fra 4,2 til 3,5 prosent fra 1990 til 1991, vil anslått vekst i gjennomsnittlig timelønn på om lag 5 prosent i år bidra til veksten i disponibel realinntekt, mens en nedgang i utførte timeverk trekker i motsatt retning. Husholdningenes inntekter fra næringsvirksomhet vil også få en klar realvekst fra i fjor til i år.

Husholdningssektorens nettorenteutgifter antas å gå ned fra 1990 til 1991. Dette henger først og fremst sammen med nedgang i statsbankrentene og med en forventet reduksjon i sektorens nettogjeld. Rentene på utlån og innskudd i forretnings- og sparebankene har derimot vist liten endring gjennom 1990 og inn i 1. kvartal 1991, til tross for en nedgang i pengemarkedsrenten. Det er imidlertid grunn til å tro at rentene vil falle svakt gjennom 1991.

HUSHOLDNINGENES INNTEKTER, UT
GIFTER OG SPARING, 1990 OG 1991
Mrd. kroner

	1990	1991 ¹⁾	Bidrag til vekst fra 1990 til 1991 (Prosent- poeng)
Lønn ²⁾	290,9	301,8	3,3
Driftsresultat	58,6	62,5	1,1
Offentlige stønader	129,3	143,8	4,2
Netto renteutgifter m.v.	23,4	20,3	0,9
Direkte skatt ²⁾	114,6	120,4	-1,7
Disponibel inntekt	340,8	367,5	7,8
Privat konsum	334,1	347,5	
Sparing	6,7	20,0	
Sparerate i prosent	2,0	5,4	

1) Anslag

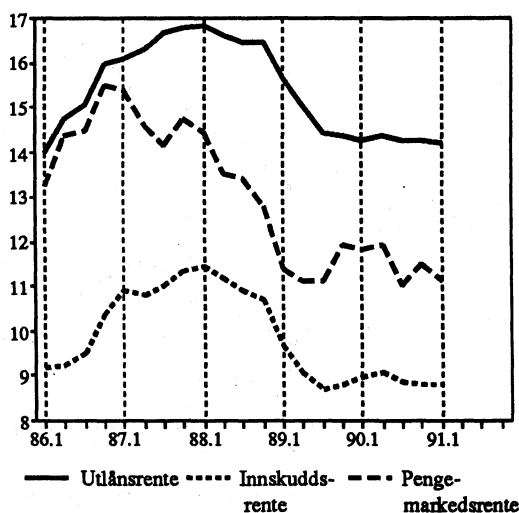
2) Eksklusive arbeidsgiveravgift

Fortsatt økning i husholdningenes spare-
rate.

Husholdningenes sparerate er anslått til 2 prosent i 1990 ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall. Fra 1990 til 1991 kan spareraten ventes å gå ytterligere opp, fordi husholdningene fortsatt har betydelig lavere nettofordringer enn før dereguleringen av kredittmarkedet på midten av 1980-tallet. Realrenten etter skatt har økt betraktelig gjennom de siste 5 årene, og vil trolig øke ytterligere fra 1991 til 1992. Et fortsatt høyt realrentenivå trekker i retning av at husholdningene vil holde en større andel av formuen sin i finansielle aktiva enn tidligere. Det kan også bidra til at spareraten i en overgangsperiode vil øke til et høyere nivå enn det som fra husholdningenes side er ønskelig på lang sikt.

Fra 16. september inneværende år frigis SMS-midler til en verdi av 31 milliarder kroner. Det knytter seg betydelig usikkerhet til i hvilken grad dette vil slå ut i konsumet og i spareraten både i inneværende og neste år. Frigivelsen innebærer ikke noen inntektsøkning for husholdningssektoren, men gjør en del av finansformuen mer likvid. En undersøkelse utført av Sparebankforeningen i Norge tyder på at om lag 2/3 av SMS-innskuddene disponeres av husholdninger i aldersgrupper med betydelige bankinnskudd utover SMS-innskuddene. Disse husholdningene har som gruppe betraktet neppe store likviditetsproblemer. Den resterende tredjedelen disponeres av husholdninger i aldersgrupper som har relativt små bankinnskudd men betydelig gjeld. Noen av disse husholdningene står

GJENNOMSNIITTLIGE RENTE- OG PROVISJONS-
SATSER FOR FORRETNINGS- OG SPAREBANKER

Kilde: Norges Bank.

PRIVAT KONSUM

Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Mrd. kr 1990 1)	Volum				Pris			
		90.3	90.4	91.1	91.2	90.3	90.4	91.1	91.2
Varer	209,5	0,9	-1,9	-0,2	-1,1	1,1	1,3	0,9	0,4
Varige	31,0	0,3	-3,1	-2,5	-0,2	0,3	0,7	0,7	-0,2
Andre	178,5	1,0	-1,7	0,2	-1,3	1,2	1,4	0,9	0,5
Tjenester	112,8	-0,1	1,6	1,4	-0,6	1,6	1,1	0,7	0,3
Boligtjenester	43,8	0,6	0,4	0,1	0,3	1,1	1,4	2,0	0,2
Andre	69,0	-0,6	2,3	2,2	-1,2	1,9	0,9	-0,1	0,4
Spesifisert konsum + Nordmenns konsum i utlandet	21,9	-2,2	-1,0	-13,6	-1,1	2,1	0,5	2,3	3,6
- Utlendingers konsum i Norge	10,2	-5,4	0,8	-10,8	21,2	1,4	1,9	1,1	0,9
Privat konsum	334,0	0,5	-0,8	-0,2	-1,5	1,3	1,2	0,9	0,5
- tendens 2)		0,4	-0,1	-0,5	-0,8	1,3	1,2	0,9	0,5

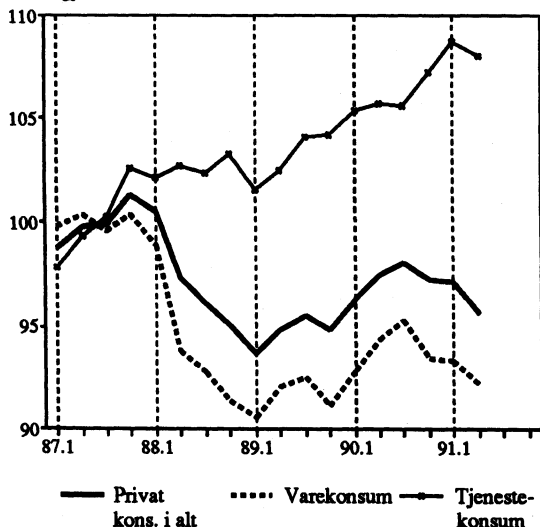
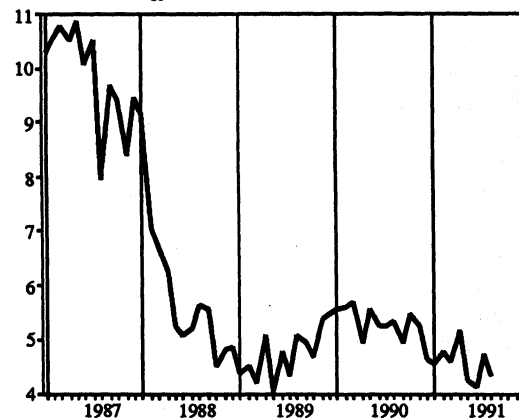
1) Nivå tall i løpende priser.

2) Endring i sesongjustert og glattet serie.

trolig overfor likviditetsskranke, og kan derfor ønske å bruke frigitte SMS-midler til å finansiere kjøp av varige goder. Disse husholdningene vil imidlertid også bedre sine løpende konsummuligheter ved å nedbetale gjeld. Alt i alt er det ut fra dette grunn til å forvente at frigivelsen av midlene ikke vil slå sterkt ut, hverken i privat konsum eller i spareraten.

Privat konsum: Nedgang i første halvår

Foreløpige nasjonalregnskapstall viser at privat konsum gikk ned med 1,5 prosent fra 1. til 2. kvartal 1991 etter justering for normale sesongsvingninger. Dette er tredje kvartal på rad med nedgang i konsumet, etter en relativt sterk vekst fra 2. kvartal 1989 til 3. kvartal i fjor. Både vare- og tjenestekonsumet falt fra 1. til 2. kvartal i år. En klar nedgang i

PRIVAT KONSUM
Sesongjustert. 1987 = 100REGISTRERTE NYE PERSONBILER
1000 stk. Sesongjustert.

nordmenns konsum i utlandet bidro også til å trekke vekstraten for privat konsum ned. Privat konsum lå i første halvår 1,3 prosent under konsumnivået for andre halvår 1990 (sesongjustert). Med om lag 2 prosent vekst i konsumet fra første til andre halvår, vil nivået på privat konsum være om lag uendret fra 1990 til 1991.

Varekonsumet: Klar nedgang

Utviklingen i konsumet av ikke-varige forbruks-goder og i kjøpet av personbiler bidro til at varekonsumet gikk ned med om lag 1 prosent fra 1. til 2. kvartal 1991 (sesongjustert). En viss vekst i kjøpet av andre varige konsumgoder utenom bolig resulterte likevel i at kjøpet av varige goder totalt sett holdt seg om lag uendret fra 1. til 2. kvartal.

Personbilsalget har hittil i 1991 utviklet seg langt svakere enn forventet. Dersom økt usikkerhet som følge av Gulfkrigen var en hovedårsak til det lave bilsalget i 1. kvartal, skulle en ha ventet en viss gjenninnhenting i 2. kvartal. Denne har imidlertid inntil nå uteblitt. Antall førstegangsregistrerte personbiler lå i de første åtte månedene av 1991 mer enn 15 prosent under nivået for tilsvarende periode i 1990, ifølge opplysninger fra Vegdirektoratet. Personbilsalget sommeren 1991 har vært så lavt at den underliggende tendensen fortsatt er negativ, til tross for at anskaffelsene ligger på et meget lavt nivå. Fra 1990 til 1991 vil en, i likhet med de fire foregående år, få en nedgang i husholdningssektorens bil- beholdning, når en korrejerer for kapital-slit. For møbler og elektriske artikler og varige fritidsvarer var det en vekst fra 1. til 2. kvartal 1991 (sesongjustert). For varige fritidsvarer var veksten på over 5 prosent.

Utviklingen i forbruket av matvarer og drikkevarer og tobakk bidro i sterk grad til nedgangen i privat konsum. Disse konsumgruppene gikk ned med henholdsvis 3,5 og 2,8 prosent (sesongjustert) fra 1. til 2. kvartal. Den registrerte svikten i kjøpet av nærings- og nytelsesmidler i 2. kvartal kan være knyttet til problemer med å justere konsumnivået for plasseringen av påskehøytiden i konsumberegningene. En indikasjon på dette får vi ved å se på utviklingen for disse konsumgruppene fra andre halvår 1990 til første halvår 1991. Gjennom denne perioden var det bare en svak nedgang i matvarekonsumet, og en nedgang i konsumet av drikkevarer og tobakk på om lag 2 prosent.

Konsumet av en del andre undergrupper av ikke-varige konsumgoder gikk opp fra 1. til 2. kvartal (sesongjustert). Forbruket av klær og skotøy økte med 1 prosent og forbruket av andre fritidsvarer gikk opp med om lag 4 prosent.

Tjenester: Nedgang i tjenestekonsumet utenom bolig

Oppgavene for utviklingen i tjenestekonsumet må tolkes med stor forsiktighet fordi det er betydelig usikkerhet knyttet til indikatorene for denne delen av konsumet.

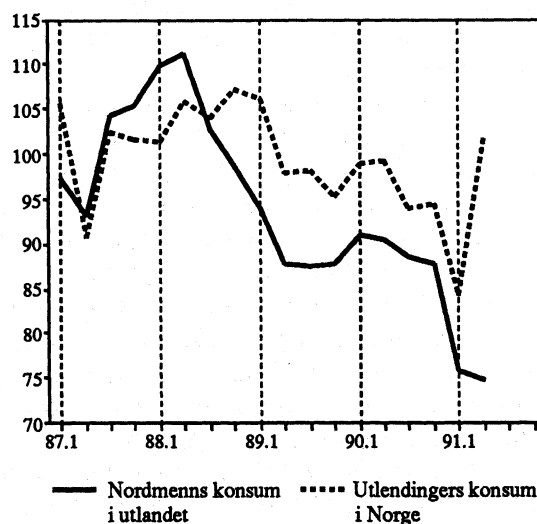
Foreløpige nasjonalregnskapstall viser at tjenestekonsumet gikk ned med 0,6 prosent fra 1. til 2. kvartal 1991 (sesongjustert). Nedgangen skyldtes utviklingen for andre tjenester enn boligjenester, mens boligkonsumet viste en svak vekst i den samme perioden. Nedgangen i boliginvesteringene har imidlertid ført til en nedgang i vekstraten til boligkonsumet.

Utviklingen i konsumet av helsetjenester bidro sterkt til nedgangen i konsumet av andre tjenester. Forbruket av slike tjenester gikk ned med i underkant av 3,5 prosent fra 1. til 2. kvartal 1991 (sesongjustert). Nedgangen må imidlertid ses i lys av en temmelig sterk vekst fra 4. kvartal 1990 til 1. kvartal 1991. Dette bidro til at konsumnivået for helsetjenester i første halvår 1991 lå nesten 2 prosent over konsumnivået i andre halvår 1990.

Konsumet av hotell- og restauranttjenester, som på grunn av begivenhetene i Midt-Østen tok seg kraftig opp fra 4. kvartal 1990 til 1. kvartal 1991, holdt seg uendret fra 1. til 2. kvartal (sesongjustert). Dette resulterte i at konsumnivået for første halvår i år ble liggende vel 3 prosent over nivået for andre halvår i fjor. For konsumgruppen diverse transporttjenester, der telefonutgifter utgjør en betydelig andel, gikk konsumnivået opp med hele 7 prosent i det samme tidsrommet (sesongjustert). Dette kan ha sammenheng med en nedgang i prisen for denne konsumkategorien som følge av lavere tellerskrittssatser.

Ifølge foreløpige tall fra det kvartalsvise nasjo-

KORREKSJONSPOSTER
Sesongjustert. 1987 = 100

nalregnskapet var det en nedgang for nordmenns konsum i utlandet på om lag 1 prosent fra 1. til 2. kvartal i år. Dette avspeiler trolig ettervirkninger av nedgangen i norsk turisme til utlandet som fulgte av begivenhetene i Midt-Østen. Opplysninger fra Luftfartsverket viser at chartertrafikken til utlandet gikk ned med en tredjedel fra første halvår 1990 til første halvår 1991. Et økt antall bestillinger ved reisebyråene tyder imidlertid på at chartertrafikken nå er i ferd med å ta seg opp igjen. Utlendingers konsum i Norge gikk opp med over 20 prosent fra 1. til 2. kvartal 1991 etter justering for normale sesongsvingninger.

Boliginvesteringene

Ifølge foreløpige tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR) fortsatte fallet i boliginvesteringene gjennom 1. halvår 1991. Nedgangen i investeringene avtok fra 3. til 4. kvartal 1990, men fallet er igjen forsterket og boliginvesteringene falt med 7,9 prosent fra 1. til 2. kvartal 1991. Nivået på boliginvesteringene i 1990 lå 34 prosent under nivået i toppåret 1987.

I perioden januar-juli 1991 ble det igangsatt 9196 boliger mot 11285 i samme periode året før, en nedgang på 18,5 prosent. Reduksjonen i igangsatt areal var på vel 27 prosent ifølge SSBs byggearealstatistikk. Fallet i størrelsen på nybygde boliger, som tok til i 1987, har dermed fortsatt i 1991. I årets syv første måneder ble det fullført 11784 boliger, nær 21 prosent færre enn i samme periode i fjor. Fullført areal var i samme periode vel 25 prosent lavere enn året før. Oppgaver over beholdningen av boliger under arbeid viser fortsatt nedgang både for antall og areal, men fallet har ikke vært så sterkt hittil i 1991 som i samme periode i 1989 og 1990.

Antall prosjekterte nye boliger godkjent av kommunale myndigheter falt med nær 14 prosent gjennom de første syv månedene i år i forhold til samme periode ifjor. Nedgangen i godkjent bruksareal til bolig var vel 20 prosent. Både dette og tall fra byggestatistikken indikerer at tendensen til å bygge mindre boliger fortsetter.

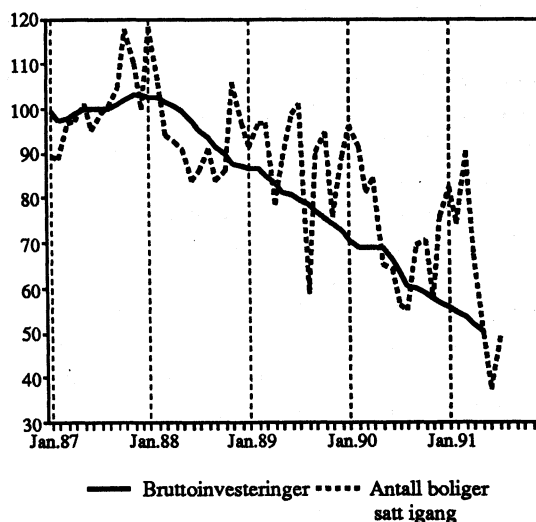
Antall innkomne søknader til Husbanken om lån til bygging av boliger økte med nær 10 prosent fra 1. til 2. kvartal 1991, og nivået i 2. kvartal lå 8 prosent høyere enn i samme periode året før. I 2. kvartal 1991 var antall innvilgede søknader 2,5 prosent høyere enn året før. Økningen fra 1. kvartal var på hele 18 prosent, men dette må ses i sammenheng med at antall innvilgede søknader i 1. kvartal var svært lavt. Det har hittil i år vært en sterk økning i antall søknader om oppføringslån I (rentesubsidiert) til enkeltprosjekter, mens antall søknader fra større boligprosjekter har gått betydelig ned. Dette reflekterer at nybyggingstakten i boligbyggelagene er svært lav. Mange boligbyggelag har fortsatt pro-

blemer med å få solgt nye boliger og det planlegges derfor få nye prosjekter. Det er også en sterk reduksjon i antall søknader om oppføringslån II (ikke rentesubsidiert). Det er i dag ingen kø av nye prosjekter i Husbanken. Tallene for 1. halvår 1991 gir imidlertid en forsiktig indikasjon på at bunnen kan være nådd når det gjelder innkomne søknader om lån i Husbanken. De økte rammene er hittil i 1991 i det vesentlige brukt til å øke finansieringsandelen for hvert enkelt prosjekt, og gjennomsnittlig lånebeløp har derfor økt. Fra 1. mai er topprenten i Husbanken redusert med 1 prosentpoeng. Sammen med økt finansieringsandel bidrar dette isolert sett til å gjøre nye Husbankfinansierte boliger billigere i forhold til brukte boliger. Økningen i antall innvilgede lån i Husbanken vil kunne bidra til høyere boliginvesteringer i løpet av 1991/92, men det er usikkert om denne økningen vil oppveie fallet i byggingen av nye boliger finansiert på det private lånemarkedet.

Prisene på boliger fortsatte å falle gjennom 1990, men tall fra Norges Eiendomsmeglerforbund for 1. tertial antyder at prisnivået er i ferd med å stabilisere seg, selv om det fortsatt er variasjoner mellom typer boliger. Det er også store geografiske forskjeller i prisutviklingen.

Nedgangen i boliginvesteringene er en følge av en reduksjon i samlet boligetterterspørsel. Dette skyldes dels økte reelle bokostnader som følge av økt realrente og skatteomlegging som har redusert verdien av fradrag for gjeldsrenter. I tillegg kommer usikkerhet om framtidig inntektsvekst og høy arbeidsledighet. Fallet i prisene på brukte boliger har ført til tap av egenkapital ved realisering av markedsverdien og dette har svekket mulighetene for å redusere boutgiftene ved å bytte til en annen bolig. Som følge av skattereformen vil realrenten etter skatt øke ytterligere fra 1991 til 1992. Sammen med

BOLIGINVESTERINGER OG -IGANGSETTING
Sesongjustert. 1987 = 100

fortsatt høy arbeidsledighet og strengere krav til egenkapital ved låneopptak til kjøp av bolig enn for noen år siden, trekker dette i retning av at boligin-

vesteringene fortsatt vil holde seg på et lavt nivå fremover, til tross for forventet vekst i disponibel realinntekt.

UTENRIKSØKONOMI OG DISPONIBEL INNTEKT FOR NORGE

Foreløpige beregninger viser et overskudd på driftsregnskapet overfor utlandet på 16,5 milliarder kroner første halvår i år. I samme periode i fjor var driftsbalansen nær null, mens for hele 1990 var overskuddet på driftsregnskapet vel 22 milliarder. I Revidert nasjonalbudsjett anslår Regjeringen et overskudd på driftsregnskapet for 1991 på vel 20 milliarder kroner, men det er nå grunn til å regne med at dette anslaget er for lavt.

Den positive utviklingen i driftsbalansen i første halvår i år har først og fremst sammenheng med betydelig vekst i eksportverdien av råolje og naturgass. Særlig sterk vekst var det i eksportvolumet av råolje. Lavere importvolum av skip samt nedgang i importprisene for tradisjonelle varer bidro også

positivt til overskuddet på vare- og tjenestebalansen. Rente- og stønadsbalansen svekket seg derimot med 1,1 milliarder kroner. Store utbetalinger av aksjeutbytte mv. til utlandet 1. kvartal i år bidro i særlig grad til forverringen av rente- og stønadsbalansen.

Disponibel realinntekt for Norge økte med 4,7 prosent fra første halvår 1990 til første halvår 1991. Forbedringen av utenriksøkonomien så langt i 1991 avspeiles i at samlet sparing for Norge var hele 61,8 prosent høyere enn i første halvår i fjor, trass i fall i realinvesteringene. Spareraten for Norge, dvs. sparingen som andel av disponibel inntekt, var i første halvår i år 13,1 prosent. For hele 1990 var spareringen til sammenligning 11,9 prosent.

DRIFTSBALANSEN Milliarder kroner

	Verdi					Endring fra 1. halvår 90 til 1. halvår 91		
	1990	90.3	90.4	91.1	91.2	Verdi	Volum- bidrag	Pris- bidrag
Eksport	291,4	70,8	84,6	71,2	78,3	13,5	7,7	5,8
Skip og oljeplattf. mv. ¹⁾	10,6	2,4	2,4	1,7	4,1	-0,0	-0,1	0,0
Råolje og naturgass	88,5	21,0	31,8	22,1	23,3	9,7	7,0	2,7
Tradisjonelle varer	115,2	27,6	30,9	28,6	29,4	1,3	0,2	1,1
Tjenester	77,1	19,7	19,5	18,8	21,6	2,5	0,6	1,9
Import	243,4	56,9	64,6	55,8	62,0	-4,0	-2,9	-1,1
Skip og oljeplattf. mv. ¹⁾	18,7	2,8	5,6	3,7	3,6	-3,0	-3,2	0,1
Råolje	1,7	0,4	0,5	0,2	0,6	0,0	-0,0	0,0
Tradisjonelle varer	150,8	34,5	40,4	34,8	39,2	-1,8	-0,4	-1,4
Tjenester	72,2	19,2	18,1	17,1	18,6	0,8	0,7	0,1
Vare- og tjenestebalansen	48,0	13,8	20,0	15,4	16,3	17,5	10,7	6,9
Rente- og stønadsbalansen	-25,4	-4,4	-6,8	-10,1	-5,2	-1,1	..	..
Driftsbalansen	22,6	9,4	13,1	5,4	11,1	16,4	..	..

1) Inkl. moduler og direkte eksport/import av varer ved oljevirkomheten.

Utsiktene for 1991 og 1992

I dette avsnittet presenteres anslag for den makroøkonomiske utviklingen i Norge for 1991 og 1992. Beregningene er utført ved hjelp av SSBs makroøkonomiske kvartalsmodell KVARTS. Hensikten med disse beregningene er å illustrere et sannsynlig forløp for norsk økonomi i tiden framover. Hovedresultater fra beregningene er presentert i tabellen nedenfor, hvor det er tatt med anslag fra andre institusjoner. For enkelte sentrale variable er resultatene fra KVARTS-beregningene også vist i figurer som sesongjustert og glattet vekst fra foregående kvartal.

Anslagene er basert på følgende hovedforutsetninger:

- Tiltakende etterspørselvekst hos Norges viktigste handelspartnere gjennom andre halvår av 1991 og inn i 1992.
- Skattelette i 1992 for husholdningene på ca. 2,5 milliarder kroner, i forhold til uendret gjennomsnittsskatt.

- Frigivelsen av SMS-midler vil gi en konsumstimulans på ca. 3 milliarder kroner totalt. Ca. 1/3 av denne stimulansen kommer i 1991 og det resterende i 1992.

Produksjonsveksten i fastlands-Norge er i beregningene anslått til 0,7 prosent i 1991, som tilsvare veksten i 1990, og til 2,9 prosent i 1992. Vekst i offentlig konsum, oppgang i industriinvesteringene og sterk vekst i investeringsaktiviteten i olje- og gassvirksomhet bidrar positivt til veksten i norsk økonomi ut året 1991. I 1992 vil ifølge beregningene en klar oppgang i privat konsum, samt økt etterspørsel hos våre handelspartnere, gi ytterligere positive impulser til produksjonsveksten i fastlands-Norge.

Vekstanslagene for produksjon, innenlandsk etterspørsel og sysselsetting i 1991 ligger noe lavere enn tilsvarende anslag presentert i Økonomiske analyser nr. 5-1991. En hovedårsak til nedjusteringen av BNP-veksten er en svakere utvikling i privat

UTVIKLING I NOEN ØKONOMISKE HOVEDSTØRRELSER
Prosentvis endring i volum/pris fra året før der ikke annet fremgår¹⁾

	1990	1991				1992	
	Regnskap	SSB ₂	SSB ₁	FD	OECD	SSB ₂	OECD
Privat konsum	2,6	0,3	1,6	2,4	2,0	3,7	2,9
Offentlig konsum	2,3	2,9	2,9	2,9	2,9	1,5	1,0
Bruttoinvestering i fast kapital	-28,5	-1,2	3,4	5,3	-0,5	25,0	5,6
- fastlands-Norge	-9,8	-5,1	-1,2	0,5	-	4,5	
Eksport	7,8	4,3	2,7	3,9	4,7	3,5	4,0
- tradisjonelle eksportvarer	8,7	1,0	1,1	2,0	-	4,7	-
Import	2,6	0,2	2,2	1,2	1,7	3,4	4,6
- tradisjonelle importvarer	9,1	1,1	2,3	3,5	-	6,2	-
Bruttonasjonalprod. (BNP)	1,8	2,1	1,5	2,9	2,6	3,1	3,1
- fastlands-Norge	0,7	0,7	1,1	1,8	1,6	2,9	2,8
Utførte timeverk lønnstakere	-0,5	-1,1	-0,4	-	-	0,2	-
AKU-ledighetsprosent (nivå)	5,2	5,3	5,3	-	5,1	5,4	4,5
Lønn pr. timeverk	5,0	4,9	4,6	4,0	-	4,4	-
Konsumprisindeksen	4,1	3,5	3,6	3,8	-	4,0	-
Konsumprisdeflator	4,3	3,7	3,6	-	3,8	4,0	4,5
Driftsbalansen (nivå) mrd. kroner	22,6	31,7	18,9	20,0	31,7	47,5	30,9

1) FD: Anslag ifølge Revidert nasjonalbudsjett 1991.

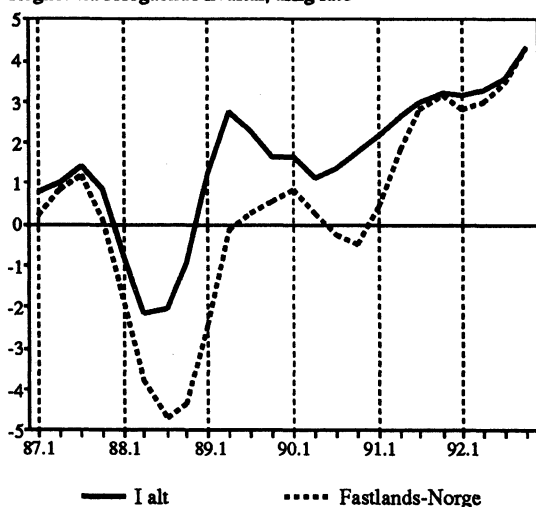
SSB₁: Anslag ifølge Statistisk sentralbyrå, Økonomiske analyser nr. 5-1991.

SSB₂: Anslag ifølge Statistisk sentralbyrå.

OECD: Anslag ifølge OECD Economic Outlook nr. 49 (juli 1991).

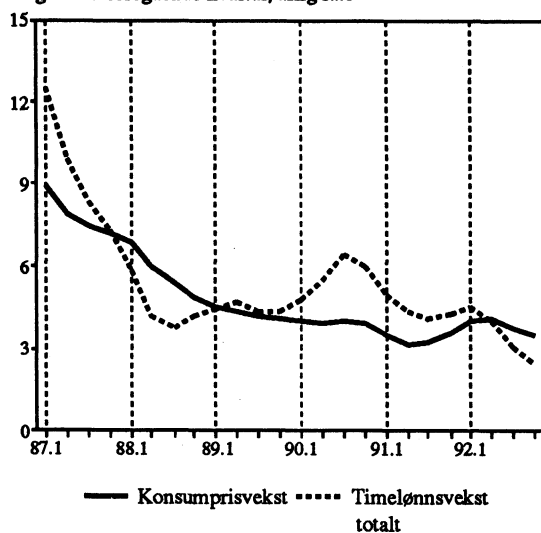
VEKST I BNP

Regnet fra foregående kvartal, årlig rate

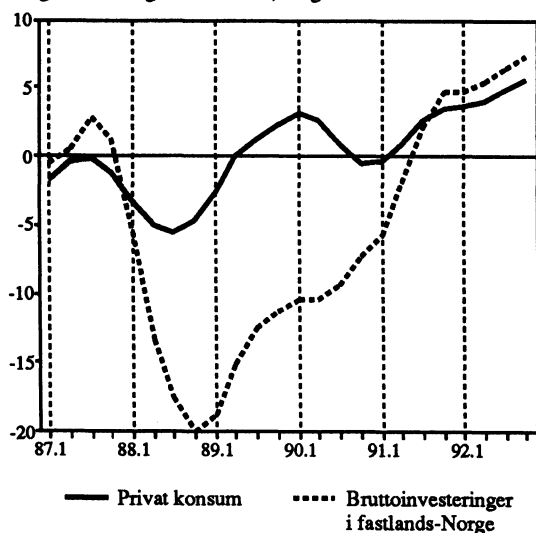
PRIS- OG LØNNSVEKST

Regnet fra foregående kvartal, årlig rate

VEKST I KONSUM OG INVESTERINGER

Regnet fra foregående kvartal, årlig rate

konsum og tradisjonell vareeksport gjennom første halvår i år enn tidligere antatt. Det lave regnskaps-tallet for privat konsum i første halvår i år gjør at konsumveksten for 1991 trolig vil havne et sted mellom 0 og 1/2 prosent. Beregningene peker i retning av et moderat oppsving i produksjon og etterspørsel i fastlandsøkonomien mot slutten av 1991 og inn i 1992.

Ifølge framskrivningene vil veksten i norsk økonomi være klart sterkere ved inngangen til 1993 enn ved årsskiftet 1991-92. En mekanisk videreføring av beregningene indikerer at veksten kan holde seg høy også i 1993, uten at dette bidrar til noen vesentlig endring i det nominelle bildet. Av tekniske grunner vil vekstanslagene for 1993 påvirke den underliggende veksten mot slutten av 1992 i de sesongjusterte og glattede seriene for de makro-økonomiske hovedstørrelsene. Dette bidrar til å forklare at figurene antyder en noe sterkere vekst i 1992 enn det en kan få inntrykk av fra anslagene på årsvekstrater i tabellen.

Sterk internasjonal vekst i 1992

Framskrivningene bygger på en forutsetning om at den svake utviklingen i norske eksportmarkeder fortsetter i 3. kvartal, for deretter gradvis å ta seg opp. Dette gir en gjennomsnittlig markedsvekst for norsk eksport fra 1990 til 1991 på litt over 1 prosent, som er noe lavere enn tidligere antatt. Sterkere oppgang i internasjonal økonomi utover i 1992 er anslått å gi en markedsvekst fra 1991 til 1992 på 5-6 prosent. Beregningene bygger videre på en gjennomsnittlig oljepris på hhv. 20,2 og 21,0 dollar pr. fat i 1991 og 1992, og på at dollarkursen holder seg rundt 6,80. En nedgang i prisene på tradisjonelle importvarer i første halvår av 1991 stanser ifølge framskrivningene opp i siste halvdel av året, for så å bli avløst av moderat vekst i 1992. Prisene på tradisjonelle eksportvarer er antatt å øke med 2,3 prosent fra 1991 til 1992 som en følge av det internasjonale konjunkturoppsvinget.

Skattelette og sterk vekst i offentlige investeringer

Anslagene for utviklingen i sysselsetting, vareinnsats og investeringer i offentlig sektor bygger for 1991 på Regjeringens opplegg slik det er presentert i Revidert nasjonalbudsjett. Offentlig konsum i alt er antatt å vokse med 2,9 prosent. For 1992 har vi forutsatt en ytterligere økning i offentlig konsum på 1,5 prosent. For bruttoinvesteringene er det regnet med en volumvekst på rundt 20 prosent i statsforvaltningen, og 4 prosent i kommunesektoren i 1991, igjen basert på anslag i Revidert nasjonalbudsjett. For 1992 er det forutsatt volumvekstrater for inves-

teringene i henholdsvis stats- og kommuneforvaltningen på 10,5 og 2,5 prosent.

For personskattene er det lagt inn en skattelettelse på 2,5 milliarder kroner i 1992 i forhold til skattenivået ved uendret gjennomsnittsskatt fra 1991.

Rentenivået i statsbankene er også fastsatt i henhold til opplegget i Revidert nasjonalbudsjett. Rentene i private finansinstitusjoner, som endrer seg lite i 1991, er antatt å gå noe ned i 1992.

Tiltakende prisvekst neste år

Lønnsveksten vil ifølge beregningene holde seg på rundt 5 prosent i 1991 og gå litt ned i 1992. Lav importprisvekst og fortsatt produktivitetsvekst er de viktigste faktorene bak redusert konsumprisvekst i 1991. Nedgangen i oljeprisen i dollar, etter den midlertidige oppgangen i 4. kvartal i fjor, bidrar også til å presse prisveksten for 1991 ned, til tross for økningen i dollarkursen gjennom vintermånedene i år. En fortsatt høy lønnsvekst, høyere importpriser og oppsvinget i etterspørselen innenlands er bakgrunnen for at veksten i konsumprisene tar seg opp gjennom 1992. En fortsatt produktivitetsvekst og en importprisvekst ned mot 2 prosent bidrar til reallønnsvekst også i 1992.

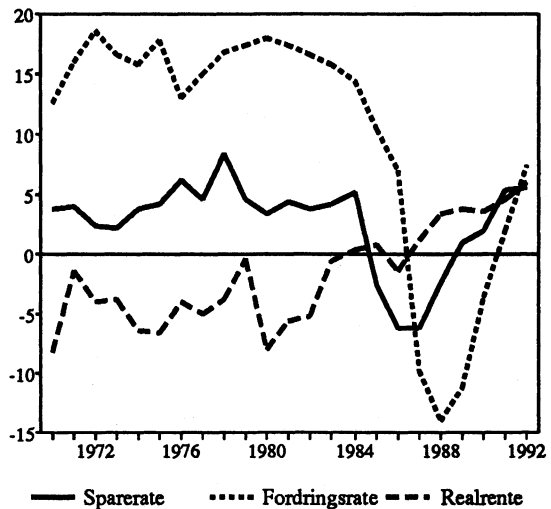
Oppsving i privat konsum

Etter nedgang i 1. halvår 1991 tar privat konsum seg markert opp i 2. halvår ifølge beregningene, slik at konsumveksten på årsbasis blir 0,3 prosent. Boliginvesteringene fortsetter imidlertid å falle gjennom hele 1991, men nedgangen stopper opp neste år. Utviklingen i privat konsum og boliginvesteringer må ses i sammenheng med det lave nivået på husholdningenes nettofordringer, som er et resultat av låneopptakene i perioden 1985-89. Dagens forhold mellom finansielle fordringer (netto) og inntekt ligger godt under nivået fra midt på 1980-tallet (se figur). Fra samme tidsrom har det funnet sted en betydelig økning i realrenten etter skatt, samtidig som boligprisene og forventet avkastning på boliginvesteringer har falt. Endrede avkastningsrater trekker i retning av at husholdningene vil ønske å holde en mindre andel av sin formue i form av boligkapital, og øke sine finansielle nettofordringer. Dette bidrar til å forklare at oppgangen i boliginvesteringene kommer senere enn for konsumet.

En fortsatt økning i realrenten etter skatt i 1991 og 1992 vil kunne trekke i retning av økt samlet sparing, selv om lave boliginvesteringer isolert sett gir rom for økt konsum (utenom bolig). I beregningene øker spareraten videre til rundt 5,5 prosent i 1991, men endrer seg lite fra 1991 til 1992.

Frigivelsen av SMS-midler bidrar til å dempe økningen i spareraten i beregningsperioden. Opp-

SPARERATE, NETTOFORDRINGSRATE OG REALRENTE ETTER SKATT

hevingen av SMS-ordningen er forutsatt å bidra med om lag 1 milliard kroner til konsumet i 1991 og 2 milliarder i 1992. Ifølge beregningene vil husholdningenes nettofordringer på finansinstitusjoner ved utgangen av 1992 være tilbake på nivået fra 1986.

Omslag i investeringsetterspørselen

Investeringene i fastlands-Norge har vært avtaket siden årsskiftet 1987-88. I henhold til framskrivningene vil nedgangen stoppe opp i siste kvartal i 1991, og det vil finne sted et omslag til vekst i 1992. Fastland-Norges investeringer er beregnet å avta med 5,1 prosent i 1991, for så å øke med 4,5 prosent i 1992. Vekst i industriens investeringer fra og med 1991, en klar vekst i offentlige investeringer i 1992 og et omslag i boliginvesteringene, er viktige faktorer i dette bildet.

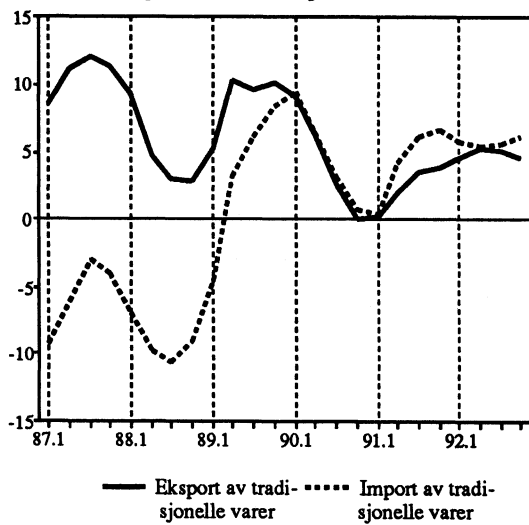
Investeringene i olje og gassvirksomhet vil øke sterkt i 1991 og spesielt i 1992. De totale bruttoinvesteringene i fast kapital er dermed anslått å avta med 1,2 prosent i 1991, mens de vil øke med 25 prosent i 1992. Det høye vekstanslaget i 1992 skyldes først og fremst planlagte uttauinger av oljeinstallasjoner til Snorre-feltet.

Mot nye store overskudd i utenriksøkonomien

Etter en lengre periode med sterk vekst i tradisjonell vareeksport, ligger det an til at eksportvolumet av tradisjonelle varer endrer seg lite fra 1990 til 1991. Økt markedsvekst i 4. kvartal 1991 vil stimulere eksporten. Oppgangen i tradisjonell vareeksport vil fortsette gjennom 1992, slik at veksten fra 1991 blir på nær 5 prosent.

Det ligger an til en fortsatt vekst i eksporten av råolje i 1991 og 1992 (hhv. 15 1/2 og 6 prosent ifølge anslagene). Gasseksporten er om lag uendret

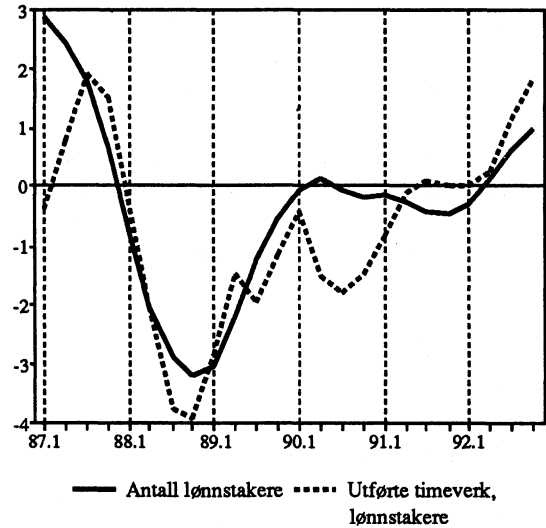
VEKST I TRADISJONELL VAREEKSPORT OG -IMPORT
Regnet fra foregående kvartal, årlig rate

fra 1991 til 1992, men som en følge av høyere gasspriser, vil verdien av gasseksporten likevel øke i prognoseperioden. Verdien av brutto fraktinntekter er forutsatt å øke noe i 1991 og 1992. I 1991 skyldes dette i første rekke at fraktratene blir liggende på et høyere nivå enn i fjor, mens i 1992 bidrar pris- og volumveksten om lag like sterkt.

Overskuddet på handelsbalansen øker ifølge beregningene både i 1991 og 1992. Hovedgrunnen til dette er den sterke veksten i eksporten av råolje. I 1992 øker importen regnet i volum om lag like sterkt som eksporten, men handelsbalansen vil likevel bedres som følge av sterkere vekst i eksportprisene enn i importprisene. Norges netto utenlandsgjeld er redusert gjennom de siste par årene. Dette bidrar isolert sett til en reduksjon i Norges netto renteutgifter i 1991, men kan motvirkes av en fortsatt høy dollarkurs. Store utbetalinger av aksjeutbytte (netto) til utenlandske eiere fra oljeselskapene bidrar likevel til at underskuddet på rente- og stønadsbelansen i 1991 er anslått til å forbli om

VEKST I SYSSELSETTING
Regnet fra foregående kvartal, årlig rate

lag uendret fra 1990. Reduksjonen av Norges netto utenlandsgjeld samt overskuddet på driftsbalansen, bidrar til at Norges netto renteutgifter avtar i 1992, driftsbalansen overfor utlandet er alt i alt anslått til å øke betydelig i begge prognoseårene. Norges nettogjeld overfor utlandet kan bli redusert med om lag 2/3 fra 2.kvartal i år til utgangen av 1992.

Få lyspunkter på arbeidsmarkedet

Produksjonsveksten gjennom 1991 og 1992 er i beregningene ikke sterk nok til å kunne øke sysselsettingen i særlig grad; det anslås en nedgang i antall utførte timeverk i 1991 og en svak økning i 1992. Med om lag uforandret arbeidstilbud, vil arbeidsledigheten holde seg på et høyt nivå i både 1991 og 1992. Beregningene antyder imidlertid at de sterke etterspørselstimulansene i norsk økonomi gjennom 1992 vil kunne gi en tiltakende, og klart positiv underliggende veksttakt i utførte timeverk og antall sysselsatte mot slutten av 1992.

Økonomisk-politisk kalender 1991

Mai

1. Renten i Lånekassen og topprenten i Husbanken settes ned med 1 prosentpoeng.

10. I tilknytning til framleggingen av Revidert nasjonalbudsjett for 1991, fremmer Regjeringen en proposisjon med forslag til tiltak for å styrke sysselsettingen via økt offentlig kjøp av varer og tjenester med 1,6 mrd. kroner, bl.a. ved økte offentlige investeringer. Dette dekkes delvis opp ved reduserte forbrukssubsidier. Det varsles samtidig gjennomgang av flere overføringsordninger. Underskuddet på statsbudsjettet anslås nå til 19,2 mrd. kroner. BNP-veksten for fastlands-Norge justeres i forhold til anslaget i Nasjonalbudsjettet for 1991.

10. Årets jordbruksoppgjør endte med en ramme på 725 millioner kroner. Partene ble ikke enige og rammen ble vedtatt i Stortinget.

16. "Aarbakke-utvalget" legger fram utredningen "Bedrifts- og kapitalbeskatningen - beskatning av formue" (NOU 91:17). Det anbefales fortsatt beskatning av personlig formue, men ulikhetene i skattegrunnlaget må reduseres, skattleggingen av formue må skje mer konsekvent og skattesatsene bør settes ned.

20. Den svenske riksbanken beslutter å knytte den svenske kronen til valutaenheten ECU.

25. Norges bank setter ned dagslånsrenten med 0,25 prosentpoeng til 9,50.

29. Handelens hovedorganisasjon og LO-forbundet Handel og kontor enes om lønnsoppgjøret. Lønnsøkningen blir på 2,50 kroner pr. time. Det opprinnelige kravet var på 2,75 kroner pr. time.

Juni

5. Finlands bank beslutter å knytte den finske marken til valutaenheten ECU.

15. Statoil kjøper aksjer i Saga Petroleum til en verdi av 1,4 mrd. kroner. Dette beløpet utgjør 12,5 prosent av aksjekapitalen. Statens eierandel i Saga

via Statoil og Norsk Hydro, er dermed på 18,75 prosent.

20. Stortinget vedtar å gjennomføre en reform av bedrifts- og kapitalbeskatningen med konsekvenser for personbeskatningen f.o.m. 1/1-92. På bedrift- og kapitalsiden innebærer reformen en utvidelse av skattegrunnlaget, nedsettelse av de formelle skattesatsene, samt likebehandling av kapitalinntekter uavhengig av eierform. Formuesskatt for selskaper faller bort. Personers nettoinntekt skal beskattes med en flat sats.

21. Sparebanken Nordland og Sparebanken Nord-Norge fusjonerer.

22. Kværner Rosenberg og Kværner Egersund skal bygge dekket til Brageplattformen for Norsk Hydro. Kontrakten er på 450 millioner kroner. Dekket skal leveres i 1993.

27. Forretningsbankenes sikringsfond bevilger Fokus bank 1500 millioner kroner og krever at aksjekapitalen skrives ned.

Juli

17. Handelsministeren stopper utbetaling av statlige garantier til norsk eksport til Jugoslavia på grunn av de ustabile politiske forholdene i landet. Norge har gitt 210 millioner kroner i eksportgarantier til Jugoslavia.

18. Conoco Norway tildeler Kværner kontrakten for prosjektering av dekket på Heidrun-feltet. Kontrakten er verd 900 millioner kroner og prosjektet vil vare fram til september 1995. På det meste vil arbeidet engasjere 450 personer.

19. Norges Bank beslutter at 10-øren skal forsvinne fra mars 1993.

August

1. Produksjonen stanser på Ekofisk-feltet og i Norpipes transportsystem for olje og gass pga. vedlikeholdsarbeid. Norpipe transporterer 70 prosent av norsk gass og i underkant av 30 prosent av norsk olje. Produksjonen på Ekofisk-feltet og andre berørte felt blir gradvis gjenopptatt fra 17. august.

14. Kredittkassens tap på sitt engasjement i Rederiet Fearnley & Eger blir på 400 millioner kroner, etter at 8 cruiseskip er solgt til Italia for 250 millioner kroner. Medregnet i tapstallene er 166 millioner kroner som banken ved en feiltagelse utbetalte til Fearnley & Eger i sertifikater.

18. Statens Banksikringsfond beslutter å tilføre Kredittkassen egenkapital i form av et rentebærende lån på 1,8 mrd. kroner. Forretningsbankenes sikringsfond skyter inn ytterligere 300 millioner kroner i preferansekapital. Staten krever til gjengjeld bl.a. at styret stiller sine plasser til disposisjon og at aksjekursen nedskrives. Kredittkassens tap for første halvår 1991 ligger i størrelsesorden 1,6 - 1,8 mrd. kroner og underskuddet blir ventelig på 1 mrd. kroner.

19. En åttemannskomite bestående av sentrale personer fra KGB og regjeringen forsøker å gjennomføre statskupp i Sovietunionen. Kuppet slås tilbake etter tre dager.

23. Betongunderstellet til Sleipner A plattformen springer lekk og synker til bunns på 200 meters dyp i Gansfjorden. Dette innebærer utsettelse av Statoils gassleveranser fra Sleipner-feltet, som ifølge opprinnelige planer skulle startet første halvår 1993, men får ikke konsekvenser for inngåtte avtaler om leveranser av gass.

25. Statens Banksikringsfond går inn med et støttelån på 650 millioner kroner i Fokus Bank. Til gjengjeld pålegges banken en nedskrivning av aksjekapitalen, samt å kutte kostnader.

Tabell - og diagramvedlegg

Innhold	Side
A. NASJONALREGNSKAP FOR NORGE ¹⁾	
Tabell A1a Bruttoproduksjon, vareinnsats og bruttoprodukt. Mill. kr	1*
Tabell A1 (1.1): Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Mill. kr	2*
Tabell A2 (1.2): Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Faste 1989-priser. Mill. kr ...	3*
Tabell A5 (1.5): Bruttonasjonalprodukt etter næring. Faste 1989-priser. Mill. kr	4*
Tabell A6 (1.6): Produksjon og inntekt. Hovedrelasjoner. Mill. kr	5*
Tabell A12 (1.12): Utenriksregnskap. Sammendrag. Mill. kr	6*
Tabell A15 (4.1): Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Volum- og prisendringer i prosent	7*
Tabell A16 (4.2): Bruttonasjonalprodukt etter næring. Volumendringer i prosent	8*
Tabell A17 (4.3): Privat konsum. Volum- og prisendringer i prosent	9*
Tabell A19 (4.5): Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Volum- og prisendringer i prosent	10*
Tabell A20 (4.6): Eksport av varer og tjenester. Volum- og prisendringer i prosent	11*
Tabell A21 (4.7): Import av varer og tjenester. Volum- og prisendringer i prosent	12*
Tabell A28 (5.2): Bruttoproduksjon etter næring. Faste 1989-priser. Mill. kr	13*
Tabell A30 (5.4): Vareinnsats etter næring. Faste 1989-priser. Mill. kr	14*
Tabell A36 (6.1): Privat konsum. Mill. kr	15*
Tabell A37 (6.2): Privat konsum. Faste 1989-priser. Mill. kr	16*
Tabell A39 (6.9): Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Mill. kr	17*
Tabell A40 (6.10): Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Faste 1989-priser. Mill. kr	18*
Tabell A41 (6.13): Eksport av varer og tjenester. Mill. kr	19*
Tabell A42 (6.14): Eksport av varer og tjenester. Faste 1989-priser. Mill. kr	20*
Tabell A43 (6.15): Import av varer og tjenester. Mill. kr	21*
Tabell A44 (6.16): Import av varer og tjenester. Faste 1989-priser. Mill.kr	22*
B. KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE	
Tabell B1: Olje- og gassproduksjon	23*
Tabell B2: Produksjonsindeksen etter næring og anvendelse	23*
Tabell B3: Industriproduksjon - produksjonsindeksen	23*
Tabell B4: Ordretilgang - industri	24*
Tabell B5: Ordreserver - industri	24*
Tabell B6: Påløpte investeringskostnader for oljeutvinning	25*
Tabell B7: Industriinvesteringer i verdi - investeringsundersøkelsen	25*
Tabell B8: Boligbygging	25*
Tabell B9: Detaljomsetningsvolum - sesongjustert indeks	26*
Tabell B10: Detaljomsetningsvolum mv. - endring fra foregående år	26*
Tabell B11: Arbeidsmarkedet - arbeidskraftundersøkelsen	26*
Tabell B12: Arbeidsmarkedet - arbeidskontorenes registreringer	26*
Tabell B13: Timefortjeneste	27*
Tabell B14: Konsumprisindeksen	27*
Tabell B15: Engrospriser	27*
Tabell B16: Utenrikshandel - verditall	28*
Tabell B17: Utenrikshandel - indekser	28*

¹⁾ Tallene i parentes gir henvisning til tabellene i NOS NASJONALREGNSKAPSSSTATISTIKK 1988

Diagrammer

Olje- og gassproduksjon	29*
Produksjonsindeksen	29*
Ordreindeksen - industri	30*
Byggearealstatistikk og boliglån, nye boliger	31*
Ordreindeksen - anleggsvirksomhet	31*
Arbeidsledighet og sysselsetting	32*
Antatte og utførte investeringer i industrien	32*
Detaljomsetning mv.	32*
Lønninger	32*
Konsum- og engrospriser	33*
Nominell rente på tre-måneders plasseringer	33*
Utenrikshandel	33*

C. NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTVALGTE OECD-LAND

Tabell C1:	Bruttonasjonalprodukt	34*
Tabell C2:	Privat konsum	34*
Tabell C3:	Offentlig konsum	34*
Tabell C4:	Bruttoinvesteringer i fast realkapital	34*
Tabell C5:	Eksport av varer og tjenester	35*
Tabell C6:	Import av varer og tjenester	35*
Tabell C7:	Privat konsum	35*
Tabell C8:	Arbeidsledighet	35*

D. KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

Tabell D1:	Sverige	36*
Tabell D2:	Danmark	36*
Tabell D3:	Storbritannia	36*
Tabell D4:	Tyskland (vest)	36*
Tabell D5:	Frankrike	37*
Tabell D6:	USA	37*
Tabell D7:	Japan	37*

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A1a. Bruttoproduksjon, vareinnsats og bruttoprodukt. Mill. kr 1)

	1989*	1990*	-----1990-----				-----1991-----	
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.a)
Bruttoproduksjon	1217930	1275663	306036	306951	313934	348742	319302	327957
Fastlands-Norge	1066031	1095782	264198	268530	272129	290926	272858	280070
Vareinnsats	594939	613225	148175	152723	147974	164353	151896	158696
Fastlands-Norge	536257	550170	132862	137043	132987	147277	134934	142051
Bruttonasjonalprodukt ..	622992	662448	157864	154207	165946	184430	167405	169262
Fastlands-Norge	529776	545622	131340	131465	139129	143689	137924	138019

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

REVISJONER AV DE KVARTALSVISE NASJONALREGNSKAPSTALLENE.

De kvartalsvise nasjonalregnskapstallene kan bli endret for hvert nytt år som beregnes og publiseres. Dette skyldes hovedsakelig:

i) Ny informasjon.

Det tas løpende inn ny informasjon om alle kvartalene i inneværende år. Særlig gjelder dette siste kvartal hvor datagrunnlaget er ufullstendig, og beregningene derfor i større grad er basert på anslag.

ii) Skifte av basisår.

I det kvartalsvise nasjonalregnskapet skiftes basisåret en gang om året.

iii) Avstemming mot årlig nasjonalregnskap.

Det kvartalsvise avstemmes mot de årlige nasjonalregnskapene etterhvert som disse publiseres. Denne avstemmingen medfører revisjoner av både sum 4 kvartaler og kvartalsmønsteret.

iv) Metodeforbedringer.

Det arbeides kontinuerlig med å forbedre metodene som benyttes i beregningsopplegget.

2*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A1. (1.1) Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Mill. kr 1)

	1989*	1990*	-----1990-----				-----1991-----	
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.a)
Bruttonasjonalprodukt ..	622989	662445	157863	154206	165946	184430	167405	169261
Innenlandsk bruk av								
varer og tjenester	596161	614402	147715	150121	152109	164457	151973	152918
Konsum	443077	473340	109171	116871	117769	129529	115453	120284
Privat konsum	311993	334049	77864	81643	83920	90622	81623	83470
Spesifisert innen-								
landsk konsum	301752	322347	75664	78886	80121	87676	79651	81483
Konsum i utlandet,								
netto	10241	11702	2200	2756	3799	2946	1972	1987
Offentlig konsum	131084	139291	31307	35228	33849	38907	33830	36815
Statlig konsum	51865	56144	11280	14716	12865	17283	12407	14835
Sivilt	31434	34137	7613	8957	8273	9293	8193	9076
Forsvar	20431	22007	3668	5759	4591	7990	4214	5759
Kommunalt konsum	79219	83147	20026	20512	20984	21624	21423	21980
Bruttoinvestering	153084	141062	38544	33250	34340	34928	36520	32633
Bruttoinvestering i								
fast kapital	171067	125058	28947	31359	29213	35540	27406	30384
Næringsvirksomhet....	148047	103552	24006	26386	24236	28923	22050	25258
Oljevirksomhet	42165	15541	3150	3629	4355	4408	3775	9667
Annen nærings-								
virksomhet	105882	88011	20857	22757	19881	24515	18275	15591
Offentlig forvaltning	23020	21506	4941	4972	4976	6617	5356	5125
Statlig	9395	9332	1928	2103	2004	3297	2163	2084
Kommunal	13625	12174	3013	2870	2972	3319	3193	3041
Lagerendring	-17983	16004	9597	1891	5127	-611	9114	2250
Oljeplattformer								
under arbeid	-8128	13238	4062	3171	3649	2356	3885	3810
Annen lagerendring og								
statistiske avvik ...	-9855	2766	5535	-1279	1478	-2967	5230	-1560
Eksport	261534	291401	68642	67423	70750	84586	71245	78327
Råolje og naturgass ...	73540	88540	19433	16259	21044	31805	22147	23253
Eksport ellers	187994	202861	49209	51164	49706	52781	49098	55074
-Import	234706	243359	58494	63338	56913	64614	55814	61984

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A2. (1.2) Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Faste 1989-priser.

Mill. kr 1)

	1989*	1990*	-----1990-----				-----1991-----	
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.a)
Bruttonasjonalprodukt ..	622989	633917	155604	153700	159188	165424	157585	157991
Innenlandsk bruk av								
varer og tjenester	596161	592775	145530	145722	145877	155647	143778	142848
Konsum	443077	454344	106892	112804	112342	122307	108276	111711
Privat konsum	311993	320183	75894	78591	80020	85678	76179	77295
Spesifisert innen-								
landsk konsum	301752	309567	73796	76087	76649	83034	74469	75742
Konsum i utlandet,								
netto	10241	10616	2097	2503	3371	2644	1710	1553
Offentlig konsum	131084	134161	30998	34213	32321	36628	32097	34416
Statlig konsum	51865	53810	11149	14195	12193	16274	11977	14054
Sivilt	31434	32762	7539	8653	7843	8727	7903	8592
Forsvar	20431	21048	3609	5542	4350	7547	4074	5461
Kommunalt konsum	79220	80351	19850	20018	20128	20354	20121	20362
Bruttoinvestering	153084	138432	38638	32918	33535	33340	35502	31137
Bruttoinvestering i								
fast kapital	171068	122269	28799	30855	28228	34387	26506	29062
Næringsvirksomhet....	148048	101053	23836	25918	23341	27959	21255	24110
Oljevirkksomhet	42165	14200	2978	3304	3897	4021	3181	8876
Annen nærings-								
virksomhet	105883	86853	20858	22614	19444	23938	18075	15234
Offentlig forvaltning	23020	21216	4963	4937	4888	6428	5250	4952
Statlig	9395	9192	1935	2088	1967	3201	2119	2013
Kommunal	13625	12024	3028	2849	2921	3226	3131	2939
Lagerendring	-17984	16163	9839	2063	5307	-1046	8996	2075
Oljeplattformer								
under arbeid	-8128	12968	4059	3154	3513	2241	3790	3588
Annen lagerendring og								
statistiske avvik ...	-9856	3195	5780	-1092	1794	-3287	5206	-1513
Eksport	261534	281847	68219	70762	69700	73165	70345	76631
Råolje og naturgass ...	73540	74828	18232	17802	17946	20848	21034	22162
Eksport ellers	187994	207019	49987	52960	51755	52317	49312	54469
-Import	234706	240705	58145	62784	56389	63387	56538	61488

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

4*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A5. (1.5) Bruttonasjonalprodukt etter næring. Faste 1989-priser. Mill. kr 1)

	1989*	1990*	1990				1991	
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.a)
Bruttonasjonalprodukt ..	622992	633920	155605	153701	159189	165425	157586	157992
Næringsvirksomhet	486632	493225	121834	118455	124479	128457	123098	122160
Primærnæringer	17616	19285	3938	1884	9775	3688	3760	1639
Jordbruk	10586	11856	1411	-131	8668	1908	1204	-357
Skogbruk	3663	3566	1542	936	266	822	1482	864
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	3367	3863	985	1079	842	958	1074	1133
Oljevirksomhet	76951	81961	20411	19990	18644	22917	22878	22959
Råolje og naturgass	69799	74127	18419	18108	16868	20731	20690	20773
Rørtransport	7151	7834	1992	1882	1775	2185	2188	2186
Industri og bergverksdrift	92132	92398	23819	22954	21699	23926	23098	23695
Bergverksdrift	1928	1986	471	504	498	512	454	517
Industri	90203	90412	23348	22450	21200	23414	22644	23178
Skjermet industri	25541	25329	6181	6410	6110	6628	6294	6725
Utekonkurrerende industri	22459	23062	5937	5766	5608	5750	5855	5788
Hjemmekonkurrerende industri	42203	42021	11231	10274	9481	11036	10495	10665
Elektrisitetstilførsel	24291	24776	6902	5709	5332	6833	7216	5378
Bygge- og anleggsvirksomhet	31514	27195	6648	6728	6637	7182	6043	6093
Varehandel	62461	63381	14776	15746	15491	17368	14471	15711
Utenriks sjøfart og oljeboring	16266	18367	4427	4433	4670	4838	4673	4608
Utenriks sjøfart	14429	16031	3992	3950	3966	4123	4032	3980
Oljeboring	1837	2336	434	483	704	715	641	628
Samferdsel	37709	38246	9300	9270	9873	9803	9456	10203
Boligtjenester	28642	29269	7270	7303	7333	7363	7387	7406
Finansiell tjenesteyting	28534	27367	6953	6751	6879	6785	6705	6561
Annen næringsvirksomhet	70517	70980	17392	17687	18147	17754	17410	17907
Hotell- og restaurantdrift	9109	9341	2073	2349	2829	2090	2117	2390
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet	30670	30577	7570	7607	7654	7747	7492	7727
Tjenesteyting ellers	30738	31062	7750	7731	7664	7917	7801	7790
Offentlig forvaltning ..	97928	100564	24628	25415	25154	25367	25476	26086
Statlig forvaltning ..	29486	30360	7201	7925	7596	7637	7578	8125
Sivilt	21726	22297	5313	5898	5601	5484	5481	5900
Forsvar	7760	8063	1888	2027	1995	2153	2097	2225
Kommunal forvaltning ..	68442	70204	17427	17489	17557	17730	17898	17961
Korreksjonsposter	38432	40132	9143	9831	9556	11601	9012	9746
Påløpt merverdi- og investeringsavgift	57357	57305	13497	14030	14061	15717	13355	13802
Avgiftskorreksjoner ..	6687	7915	2039	1996	1817	2064	1752	1923
Frie banktjenester ..	-25611	-25088	-6392	-6194	-6322	-6180	-6095	-5979
MEMO:								
Fastlands-Norge	529776	533592	130768	129277	135875	137671	130035	130425
Skjermede næringer ..	456155	459095	110602	110719	119180	118593	110675	111459
Utekonkurrerende næringer	24388	25047	6408	6270	6107	6262	6309	6305
Hjemmekonkurrerende næringer	49233	49450	13758	12288	10588	12816	13051	12661

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

5*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A6. (1.6) Produksjon og inntekt. Hovedrelasjoner. Mill. kr 1)

	1989*	1990*	-----1990-----				-----1991-----	
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.a)
Bruttonasjonalprodukt ..	622989	662444	157863	154206	165946	184429	167405	169261
-Renter, aksjeutbytte m.v. til utlandet, netto	17648	16859	6265	4889	2892	2813	8783	3531
Bruttonasjonalinntekt ..	605341	645585	151598	149317	163054	181616	158622	165730
-Kapitalslit	97902	99802	24935	24962	24962	24944	25301	24827
Nasjonalinntekt	507439	545783	126664	124355	138092	156672	133321	140903
-Stønader til utlandet, netto	7781	8573	1552	1489	1510	4022	1276	1710
Disponibel inntekt for Norge	499658	537210	125112	122866	136582	152650	132045	139193
-Konsum i alt	443077	473340	109171	116871	117769	129529	115453	120284
Sparing	56581	63870	15941	5995	18812	23122	16592	18909
Disponibel realinntekt for Norge 2)	499658	517858	123455	119281	130887	144235	124875	129203

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

2) Deflatert med prisindeks (1989=100) for innenlandsk anvendelse ekskl. kapitalslit.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

6*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A12. (1.12) Utenriksregnskap. Sammendrag. Mill. kr

	1989*	1990*	1990-				1991-	
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.
Driftsregnskap								
Eksport	261535	291402	68642	67423	70750	84587	71246	78328
Varer	190054	214350	49980	48227	51059	65085	52461	56749
Tjenester	71481	77052	18662	19196	19691	19502	18785	21579
Import	234708	243359	58494	63337	56914	64616	55813	61985
Varer	166504	171147	41900	45000	37690	46558	38700	43399
Tjenester	68204	72212	16594	18338	19224	18057	17114	18586
Eksportoverskudd	26828	48043	10149	4086	13836	19973	15432	16343
Renter og stønader								
Fra utlandet	26229	27265	7510	6821	6190	6743	6978	6162
Renter	22396	22868	6379	5681	5094	5713	5865	4983
Aksjeutbytte mv.	2001	2369	685	570	571	544	497	576
Stønader	1832	2028	446	570	525	487	616	603
Til utlandet	51659	52697	15328	13199	10592	13578	17037	11403
Renter	35701	35145	10055	8814	7950	8326	9012	7087
Aksjeutbytte mv.	6345	6952	3274	2326	607	744	6133	2003
Stønader	9613	10600	1998	2059	2035	4509	1892	2313
Rente- og stønadsoverskudd	-25430	-25432	-7817	-6378	-4402	-6835	-10059	-5241
Overskudd på driftsregnskapet	1398	22612	2331	-2292	9434	13138	5373	11102
Netto endringer i fordringer og gjeld ikke forårsaket av transaksjoner mv.								
Tildelte spesielle trekkrettigheter i IMF	-	-	-	-	-	-	-	-
Netto omvurderinger av fordringer og gjeld pga. valutakursendringer	-1626	15159	3475	1852	6196	3634	-5687	-13282
Norges Banks fordringer på utlandet	-806	-3242	-1502	-555	-536	-649	2193	4516
Andre bankinnskudd og kortsiktig lånegjeld	-2425	7240	711	721	3701	2107	-3170	-6188
Langsiktig lånegjeld	714	19855	5331	2689	6965	4870	-8816	-20107
Lån til utlandet	891	-8695	-1065	-1002	-3935	-2693	4106	8497
Fordringer og gjeld ellers	..	..	..	..	..	..	..	..
Andre omvurderinger ...	-1094	1008	-620	-1	16	1613	713	545
Nedgang i Norges nettogjeld.....	-1323	38778	5186	-441	15646	18386	399	-1636
Kapitalregnskap								
Netto inngang, langsiktige kapitaltransaksjoner.....	27522	-6262	-5939	-1089	-1986	2752	3154	6989
Netto inngang, kjente kortsiktige kapitaltransaksjoner.....	-20449	2781	8201	10027	-5308	-10137	-1757	-9562
Netto inngang, andre kortsiktige kapitaltransaksjoner og statistiske avvik.....	-8471	-19131	-4593	-6646	-2140	-5753	-6770	-8528
Netto kapitaltransaksjoner i alt.....	-1398	-22612	-2331	2292	-9434	-13138	-5373	-11102
Netto endringer i fordringer og gjeld forårsaket av valutakursendringer mv.....	2720	-16166	-2855	-1851	-6212	-5248	4974	12737
Oppgang i Norges nettogjeld.....	1323	-38778	-5186	441	-15646	-18386	-399	1636

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A15. (4.1) Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Volum- og prisendringer i prosent

	-----1990-----			-----1991-----		-----1990-----			-----1991-----	
	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.a)	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.a)
	A. Prosentvis volumendring fra samme periode året før					B. Prosentvis prisendring fra samme periode året før				
Bruttonasjonalprodukt ..	0.2	0.9	2.2	1.3	2.8	-0.5	3.8	10.4	4.7	6.8
Innenlandsk bruk av										
varer og tjenester	-0.1	-1.9	-2.8	-1.2	-2.0	2.9	3.5	4.4	4.1	3.9
Konsum	2.4	2.4	2.7	1.3	-1.0	3.5	4.1	4.7	4.4	3.9
Privat konsum	2.2	2.7	2.4	0.4	-1.6	4.0	4.3	4.7	4.4	4.0
Spesifisert innen-										
landsk konsum	2.1	2.5	2.4	0.9	-0.5	3.8	3.9	4.5	4.3	3.8
Konsum i utlandet,										
netto	5.2	7.5	0.5	-18.5	-38.0	11.5	12.4	8.9	9.9	16.2
Offentlig konsum	3.0	1.6	3.7	3.5	0.6	2.4	3.6	4.7	4.4	3.9
Statlig konsum	5.5	1.6	5.6	7.4	-1.0	3.3	4.7	5.0	2.4	1.8
Sivilt	7.1	0.7	5.4	4.8	-0.7	2.9	4.6	5.4	2.7	2.0
Forsvar	3.1	3.3	5.8	12.9	-1.4	4.0	5.0	4.5	1.8	1.5
Kommunalt konsum	1.3	1.5	2.2	1.4	1.7	1.7	2.9	4.5	5.5	5.3
Bruttoinvestering	-7.7	-14.0	-18.9	-8.1	-5.4	0.8	1.5	3.6	3.1	3.8
Bruttoinvestering i										
fast kapital	-36.8	-32.8	-29.5	-8.0	-5.8	1.7	3.0	2.3	2.9	2.9
Næringsvirksomhet....	-40.4	-36.2	-32.9	-10.8	-7.0	1.9	3.3	2.3	3.0	2.9
Oljevirkosmhet	-82.2	-65.5	-60.6	6.8	168.6	9.7	11.5	8.9	12.2	-0.8
Annen nærings-										
virksomhet	-9.4	-23.1	-23.9	-13.3	-32.6	0.9	1.7	1.1	1.1	1.7
Offentlig forvaltning	-7.4	-9.2	-9.4	5.8	0.3	0.3	1.5	2.4	2.5	2.8
Statlig	2.7	-7.4	-12.5	9.5	-3.6	0.5	1.7	2.5	2.5	2.8
Kommunal	-13.6	-10.3	-6.1	3.4	3.1	0.2	1.3	2.2	2.4	2.7
Lagerendring	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Oljeplattformer										
under arbeid	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Annen lagerendring og										
statistiske avvik ...	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Eksport	7.4	4.8	8.6	3.1	8.3	-5.7	1.7	14.2	0.7	7.3
Råolje og naturgass ...	-1.2	-4.7	11.9	15.4	24.5	-12.5	20.1	46.9	-1.2	14.9
Eksport ellers	10.7	8.6	7.3	-1.4	2.8	-3.2	-4.6	0.7	1.1	4.7
-Import	7.7	-1.9	-3.4	-2.8	-2.1	1.4	0.4	0.2	-1.9	-0.1

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

8*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A16. (4.2) Bruttonasjonalprodukt etter næring. Volum-
endringer i prosent

	-----1990-----			-----1991-----	
	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.a)
A. Prosentvis volumendring fra samme periode året før					
Bruttonasjonalprodukt ..	0.2	0.9	2.2	1.3	2.8
Næringsvirksomhet	-0.6	0.4	2.1	1.0	3.1
Primærnæringer	20.5	12.2	-3.0	-4.5	-13.0
Jordbruk	-54.4	15.5	-7.3	-14.6	173.2
Skogbruk	-0.7	-8.6	-10.8	-3.9	-7.7
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	18.9	-8.2	16.4	9.0	5.0
Oljevirksomhet	4.7	-3.6	14.4	12.1	14.9
Råolje og naturgass	4.5	-4.0	14.1	12.3	14.7
Rørtransport	6.8	0.3	16.9	9.9	16.1
Industri og bergverks- drift	-3.3	1.7	-0.3	-3.0	3.2
Bergverksdrift	-2.1	3.7	4.7	-3.6	2.6
Industri	-3.3	1.6	-0.4	-3.0	3.2
Skjermet industri	-4.3	0.2	0.5	1.8	4.9
Utekonkurrerende industri	2.7	3.4	0.3	-1.4	0.4
Hjemmekonkurrerende industri	-5.8	1.5	-1.3	-6.6	3.8
Elektrisitetsforsyning	1.0	3.1	-0.5	4.5	-5.8
Bygge- og anleggs- virksomhet	-14.5	-13.2	-14.4	-9.1	-9.4
Varehandel	-0.5	1.5	1.2	-2.1	-0.2
Utenriks sjøfart og oljeboring	11.7	16.8	12.8	5.6	3.9
Utenriks sjøfart ...	12.1	12.2	9.8	1.0	0.8
Oljeboring	8.7	52.7	34.0	47.5	30.0
Samferdsel	-4.2	-3.0	4.6	1.7	10.1
Boligtjenester	2.3	2.1	1.8	1.6	1.4
Finansiell tjeneste- yting	-4.9	-3.1	-4.6	-3.6	-2.8
Annen nærings- virksomhet	0.9	0.3	1.0	0.1	1.2
Hotell- og restaurantdrift	4.0	1.7	1.3	2.1	1.8
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet ...	-0.2	-0.4	1.2	-1.0	1.6
Tjenesteyting ellers	1.2	0.5	0.6	0.7	0.8
Offentlig forvaltning ..	2.5	2.8	2.4	3.4	2.6
Statlig forvaltning ..	2.7	4.0	1.3	5.2	2.5
Sivilt	3.8	4.2	-0.5	3.2	0.0
Forsvar	-0.2	3.5	6.4	11.1	9.8
Kommunal forvaltning .	2.4	2.3	2.9	2.7	2.7
Korreksjonsposter	4.0	2.8	2.5	-1.4	-0.9
Påløpt merverdi- og investeringsavgift ...	-0.3	-0.1	-0.3	-1.0	-1.6
Avgiftskorrekasjoner ..	14.8	15.2	6.2	-14.0	-3.6
Frie banktjenester ...	-2.7	-0.7	-3.1	-4.6	-3.5
MEMO:					
Fastlands-Norge	-0.8	1.1	0.1	-0.6	0.9
Skjermede næringer .	-0.6	1.0	0.1	0.1	0.7
Utekonkurrerende næringer	2.3	3.5	0.7	-1.5	0.6
Hjemmekonkurrerende næringer	-3.7	0.4	-0.8	-5.1	3.0

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

9*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A17. (4.3) Privat konsum. Volum- og prisendringer i prosent

	-----1990-----			-----1991-----		-----1990-----			-----1991-----	
	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.a)	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.a)
	A. Prosentvis volumendring fra samme periode året før					B. Prosentvis prisendring fra samme periode året før				
Privat konsum	2.2	2.7	2.4	0.4	-1.6	4.0	4.3	4.7	4.4	4.0
Spesifisert innen-										
landsk konsum	2.1	2.5	2.4	0.9	-0.5	3.8	3.9	4.5	4.3	3.8
Matvarer	1.8	2.2	3.5	3.0	-2.0	2.9	2.8	2.8	1.8	1.5
Drikkevarer og										
tobakk	1.6	-0.4	-0.6	3.4	-5.8	6.8	7.2	7.1	7.5	7.2
Klær og skotøy	10.4	10.7	11.8	1.6	1.6	2.2	2.5	2.6	4.6	2.2
Bolig, lys og bren-										
sel	1.1	2.7	1.4	3.7	3.7	6.4	6.1	6.8	5.6	4.9
Møbler og hushold-										
ningsartikler	0.6	1.4	0.6	-3.4	-0.4	2.4	1.6	2.5	2.9	2.1
Helsepleie.....	3.6	1.1	0.6	2.0	0.6	2.8	9.0	8.9	9.5	8.4
Transport, post- og										
teletjenester	-2.3	-0.3	1.0	-5.7	-3.0	1.9	2.1	4.5	2.2	3.3
Fritidssysler og ut-										
danning	2.8	3.1	0.7	-1.7	-2.2	4.7	4.1	3.5	4.4	3.6
Andre varer og tje-										
nester	4.2	3.2	2.6	2.5	1.4	2.6	3.3	3.8	4.6	4.2
Korreksjonsposter.....	5.2	7.5	0.5	-18.5	-38.0	11.5	12.4	8.9	9.9	16.2
Nordmenns konsum i										
utlandet	3.4	1.1	-0.1	-16.6	-17.2	7.4	8.1	7.5	7.6	8.7
Utlendingers konsum										
i Norge	1.8	-4.7	-0.9	-14.8	3.3	3.5	3.8	5.4	5.4	5.4

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

10*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A19. (4.5) Bruttoinvestering fast kapital etter art og næring. Volum- og prisendringer i prosent

	-----1990-----					-----1991-----				
	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.a)	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.a)
	A. Prosentvis volumendring fra samme periode året før					B. Prosentvis prisendring fra samme periode året før				
Bruttoinvestering i fast kapital	-36.8	-32.8	-29.5	-8.0	-5.8	1.7	3.0	2.3	2.9	2.9
Beboelseshus, driftsbygg og andre anlegg 1)	-18.5	-16.6	-17.9	-12.1	-11.1	0.3	1.7	3.3	3.6	3.3
Aktiverte utgifter til oljeboring og oljefleting, olje- og gasserledning	-34.6	-27.2	-10.9	-17.7	165.7	17.5	22.2	24.8	22.6	-2.5
Skip og båter	-5.5	-80.5	-86.6	-14.0	-131.9	2.2	-0.4	-9.4	1.1	7.7
Fly, biler mv. og rullende materiell ...	55.7	4.2	73.3	-38.0	-30.0	4.1	6.0	4.5	-1.1	1.8
Oljeborerigg og -skip, oljeutvinningsplattformer mv.	-92.1	-72.0	-44.2	127.5	191.8	-1.3	2.6	-1.5	8.5	2.2
Maskiner, redskap og inventar ellers	-9.0	-6.1	6.8	8.6	11.4	0.3	0.0	-1.3	-2.6	0.2
Næringsvirksomhet	-40.4	-36.2	-32.9	-10.8	-7.0	1.9	3.3	2.3	3.0	2.9
Primærnæringer	-4.9	-7.5	-3.0	-4.9	-4.7	0.8	0.8	-1.3	0.2	1.5
Jordbruk	10.1	9.0	9.2	0.4	-1.2	0.4	1.1	0.1	-0.6	1.6
Skogbruk	3.8	3.1	2.0	-0.0	-0.0	0.7	1.6	1.1	-0.1	3.0
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	-38.9	-44.0	-25.9	-13.9	-21.3	1.3	-0.4	-5.4	1.6	-0.6
Oljevirkomhet	-82.2	-65.5	-60.6	6.8	168.6	9.7	11.5	8.9	12.2	-0.8
Råolje og naturgass	-82.7	-64.9	-61.1	10.0	94.2	9.4	11.5	8.5	12.3	-2.8
Rørtransport	-0.8	-94.2	-17.0	-76.5	2250.4	17.8	22.5	25.1	22.6	-2.5
Industri og bergverksdrift	-10.5	-7.7	14.6	14.9	14.0	0.3	0.8	0.1	-0.8	1.1
Bergverksdrift	10.0	-37.1	-1.2	-46.7	-27.8	0.5	1.2	1.3	0.4	2.1
Industri	-11.1	-6.8	15.2	17.4	15.4	0.3	0.8	0.1	-0.8	1.1
Skjermet industri	-18.0	-11.2	-5.8	-2.6	12.8	0.2	0.9	-0.2	-1.0	1.1
Utekonkurrerende industri	-13.3	-5.6	39.0	49.7	25.2	0.4	0.7	0.1	-0.2	1.3
Hjemmekonkurrerende industri	-4.7	-5.3	13.4	5.6	9.5	0.3	0.7	0.2	-1.3	0.9
Elektrisitetsforsyning	-23.3	-15.3	-23.3	-19.4	0.6	0.2	1.2	1.2	0.9	1.9
Bygge- og anleggsvirksomhet	-14.0	-25.0	-13.4	-10.9	-8.0	0.3	1.4	0.8	0.1	1.8
Varehandel	20.9	8.9	4.2	-12.0	-3.6	0.7	2.7	-0.7	-1.6	1.9
Utenriks sjøfart og oljeboring	4.8	-69.1	-61.4	-1.2	-136.6	2.1	1.4	-1.5	1.9	6.5
Utenriks sjøfart ...	-2.1	-83.2	-88.1	-11.6	-137.4	2.2	-0.1	-9.2	1.1	6.4
Oljeboring	-106.5	-610.3	4211.9	-111.4	52.5	4.7	-0.2	4.0	-5.5	3.8
Samferdsel	-0.6	-10.1	43.8	-28.4	-24.0	3.4	4.2	5.5	-0.5	0.9
Boligtjenester	-19.6	-22.7	-23.2	-24.1	-24.6	0.3	1.7	3.3	3.6	3.3
Finansiell tjenesteyting	-5.8	-5.8	-12.1	-2.2	-1.2	0.4	1.2	1.2	1.1	2.1
Annen næringsvirksomhet	-17.1	-16.0	-20.5	-22.6	-19.1	0.2	1.3	1.9	1.7	2.3
Hotell- og restaurantdrift	18.4	3.9	-2.2	-6.2	1.7	0.6	1.6	-1.1	-2.3	1.4
Utleie av forretningsbygg	-26.2	-23.9	-29.7	-31.5	-29.0	0.2	1.5	3.2	3.6	3.3
Vannforsyning	0.8	1.0	0.9	0.0	0.7	0.3	1.7	3.2	3.4	3.2
Tjenesteyting ellers	5.4	2.6	1.6	-4.8	-3.3	0.4	0.7	-1.1	-2.4	0.6
Offentlig forvaltning ..	-7.4	-9.2	-9.4	5.8	0.3	0.3	1.5	2.4	2.5	2.8
Statlig	2.7	-7.4	-12.5	9.5	-3.6	0.5	1.7	2.5	2.5	2.8
Kommunal	-13.6	-10.3	-6.1	3.4	3.1	0.2	1.3	2.2	2.4	2.7
MEMO:										
Fastlands-Norge	-11.0	-12.8	-6.9	-10.6	-8.5	0.6	1.7	2.0	1.3	2.1
Skjermede næringer .	-10.8	-13.0	-9.8	-13.7	-11.1	0.7	1.8	2.4	1.6	2.3
Utekonkurrerende næringer	-11.5	-8.5	34.4	38.6	20.1	0.4	0.8	0.2	-0.2	1.4
Hjemmekonkurrerende næringer	-11.9	-13.5	4.1	0.5	3.0	0.6	0.6	-0.6	-0.6	1.0

1) Inkl. endring i husdyrbestand.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A20. (4.6) Eksport av varer og tjenester. Volum- og prisendringer i prosent

	-----1990-----			-----1991-----		-----1990-----			-----1991-----	
	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.
	A. Prosentvis volumendring fra samme periode året før					B. Prosentvis prisendring fra samme periode året før				
Eksport i alt	7.4	4.8	8.6	3.1	8.3	-5.7	1.7	14.2	0.7	7.3
Varer	7.6	4.7	9.0	4.6	9.8	-8.8	3.8	20.0	0.4	7.1
Råolje og naturgass										
Fra Nordsjøen	-1.2	-4.7	11.9	15.4	24.5	-12.5	20.1	46.9	-1.2	14.9
Skip, nybygde	516.8	122.6	140.7	113.7	16.7	-1.8	1.1	0.2	-0.1	2.0
Skip, eldre	191.1	0.7	31.8	-58.7	12.3	3.6	-3.1	-13.9	-0.8	1.7
Oljeplattformer og moduler, nybygde	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Oljeplattformer, eldre	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Direkte eksport ved oljevirksomhet	81.1	5.3	-20.0	72.5	-10.2	4.2	8.2	0.0	8.4	1.2
Andre varer	5.8	10.8	4.1	-0.1	0.9	-7.4	-5.7	2.8	1.2	2.6
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	3.5	9.9	-2.8	-6.2	-10.1	-5.0	5.9	10.8	2.8	-2.6
Bergverksprodukter	0.4	8.2	22.0	5.1	1.7	8.5	5.0	8.1	-2.6	1.8
Industriprodukter .	6.0	10.8	4.4	0.1	1.8	-7.9	-6.4	2.3	1.1	2.4
Nærings- og nytelsesmidler ..	1.3	13.7	15.9	20.9	27.1	1.6	4.9	4.7	5.2	6.5
Grafiske produkter	18.8	24.8	14.7	15.6	10.8	2.8	6.7	6.6	6.6	6.6
Treforedlingsprodukter	-4.7	-1.3	-5.7	0.9	-5.3	-0.6	-3.7	-4.8	-3.6	-2.6
Kjemiske råvarer	15.6	9.5	12.3	-0.2	6.3	-10.8	-5.5	-3.2	0.5	0.8
Raffinerte oljeprodukter	78.5	42.9	10.6	-6.1	2.5	-9.5	10.6	51.8	13.3	16.9
Metaller	1.4	6.2	4.0	-3.2	0.1	-22.1	-22.0	-15.4	-8.5	-5.7
Tekstil- og bekledningsvarer	9.3	11.9	2.7	4.7	4.6	-3.6	-5.3	-0.4	-5.0	4.2
Trevarer, møbler og innredninger .	-0.7	9.9	-0.8	-13.0	10.0	15.2	13.4	14.4	7.9	-6.5
Kjemiske og mineralske produkter	8.2	5.7	9.2	-6.4	7.3	1.6	-0.4	10.8	9.7	7.0
Andre verkstedprodukter	-1.6	13.1	-3.5	3.4	-9.5	0.1	-3.5	6.2	2.1	4.4
Elektrisk kraft ...	3.6	24.8	-13.8	-5.6	-44.9	8.4	11.1	0.0	13.5	101.0
Tjenester	7.0	5.1	7.3	-0.8	4.1	2.8	-3.2	-1.6	1.4	8.0
Brutto frakter ved skipsfart	11.1	9.0	7.8	4.4	3.1	3.1	-8.7	-4.8	-0.5	10.4
Brutto inntekter ved oljeboring	-5.6	97.9	12.6	176.7	111.6	37.6	32.8	34.1	32.1	9.5
Direkte eksport ved annen oljevirksomhet	-6.5	-4.6	17.5	1.5	19.2	-0.4	5.4	-0.6	2.2	2.2
Eksport av rør-tjenester	20.9	27.6	32.2	-0.3	23.4	-9.3	3.3	-24.0	-7.7	-8.1
Utlendingers konsum i Norge	1.8	-4.7	-0.9	-14.8	3.3	3.5	3.8	5.4	5.4	5.4
Andre tjenester	-0.5	1.2	7.4	-10.5	3.4	2.3	4.1	4.8	4.2	3.8

12*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A21. (4.7) Import av varer og tjenester. Volum- og prisendringer i prosent

	-----1990-----					-----1991-----				
	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.
	A. Prosentvis volumendring fra samme periode året før					B. Prosentvis prisendring fra samme periode året før				
Import i alt	7.7	-1.9	-3.4	-2.8	-2.1	1.4	0.4	0.2	-1.9	-0.1
Varer	8.3	-3.4	-5.2	-4.5	-3.8	1.1	-0.4	-0.4	-3.3	0.2
Skip, nybygde og eldre	30.7	-66.6	-78.4	-26.4	-81.0	3.2	-2.8	-12.8	0.8	-4.1
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Direkte import ved oljevirkksomhet	-52.6	-70.2	-36.6	327.8	527.8	0.6	6.4	0.4	2.2	2.2
Andre varer	6.1	7.0	9.8	-4.0	2.7	0.8	-0.4	0.0	-3.7	0.0
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	-16.8	-1.0	-7.4	-5.8	6.1	-0.1	2.7	-1.1	3.6	0.6
Råolje	109.3	15.5	129.3	0.3	-1.5	-4.9	12.6	56.3	-18.6	17.5
Bergverksprodukter	22.7	2.4	-9.3	-19.5	-13.1	5.7	5.6	0.9	-4.2	0.4
Industriprodukter	6.0	7.3	10.3	-3.6	3.0	0.9	-0.7	-0.5	-3.8	-0.3
Nærings- og nytelsesmidler	2.7	-6.6	8.8	-1.0	8.7	3.7	2.7	2.4	3.4	1.0
Grafiske produkter	-4.5	1.8	-1.2	2.2	4.4	7.7	2.9	12.4	5.1	2.1
Treforedlingsprodukter	-3.6	3.6	7.8	-0.6	10.1	2.8	1.9	0.7	-0.5	-1.0
Kjemiske råvarer	-3.1	11.7	20.9	5.5	-5.4	-7.2	-13.1	-4.9	-12.7	0.8
Raffinerte olje- produkter	-29.4	3.2	-0.7	-12.5	-1.0	-4.6	18.5	48.3	15.9	2.8
Metaller	2.8	27.5	-1.9	-6.2	7.0	-8.8	-14.3	-11.6	-17.7	-3.1
Tekstil- og be- kledningsvarer	6.9	4.8	-1.0	-3.0	0.6	3.6	2.3	2.2	-0.5	0.3
Trevarer	-10.5	-5.1	-5.7	-14.0	-1.9	9.0	3.4	2.9	-0.2	-2.1
Kjemiske og mineralske pro- dukter	-0.1	3.3	4.7	-5.9	10.9	4.2	3.1	1.7	4.2	1.4
Andre verksted- produkter	10.3	11.3	12.6	3.3	10.0	0.1	-0.5	-3.5	-6.1	-1.0
Transportmidler mv. uten til- svarende norsk produksjon	39.6	-5.6	74.6	-41.3	-30.4	7.1	6.6	4.1	-0.1	2.4
Elektrisk kraft ..	39.2	-16.2	-33.3	4.3	152.8	-2.8	14.0	42.5	8.7	11.8
Tjenester	6.4	1.2	1.6	1.7	2.3	2.2	2.0	2.0	1.4	-0.9
Brutto utgifter ved skipsfart	8.0	5.4	5.5	6.2	3.9	-2.3	-6.7	-3.7	-2.1	-10.4
Brutto utgifter ved oljeboring	24.8	170.0	97.1	117.2	146.3	-0.1	5.6	-0.3	2.2	2.2
Direkte import ved annen oljevirkso- mhet	21.9	10.9	-16.5	72.6	122.5	11.2	16.2	13.3	-0.6	-2.7
Nordmenns konsum i utlandet	3.6	1.1	0.4	-16.0	-16.6	7.4	8.1	7.5	7.6	8.7
Andre tjenester	3.4	-10.3	-1.3	-6.9	-10.4	1.8	4.0	3.3	2.7	6.3

13*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A28. (5.2) Bruttoproduksjon etter næring. Faste 1989-priser. Mill. kr 1)

	1989*	1990*	-----1990-----				-----1991-----	
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.a)
Bruttoproduksjon	1217931	1233520	302666	304715	303450	322688	304978	311630
Næringsvirksomhet	1006648	1017838	252126	250818	250999	263895	253341	257145
Primærnæringer	40810	43634	8995	10105	15746	8789	9028	10059
Jordbruk	26483	27950	4249	5795	12933	4973	4088	5674
Skogbruk	4329	4214	1823	1106	314	972	1752	1020
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	9997	11471	2924	3204	2499	2844	3188	3364
Oljevirksomhet	104818	111580	27775	27223	25383	31200	31145	31259
Råolje og naturgass	96976	102989	25591	25159	23436	28803	28746	28862
Rørtransport	7842	8591	2184	2064	1947	2396	2399	2397
Industri og bergverks- drift	316195	319785	82053	79863	75619	82249	80728	82831
Bergverksdrift	4400	4529	1075	1149	1137	1169	1036	1178
Industri	311796	315256	80979	78714	74482	81080	79693	81653
Skjermet industri	92586	91183	22052	23143	22056	23932	22677	24741
Utekonkurrerende industri	82080	87471	22346	22018	21340	21767	22441	21955
Hjemmekonkurrerende industri	137129	136602	36581	33553	31087	35381	34574	34957
Elektrisitetsforsyning	48780	49755	13860	11464	10708	13723	14491	10799
Bygge- og anleggs- virksomhet	89470	77208	18874	19102	18842	20390	17157	17298
Varehandel	100804	102288	23846	25411	25001	28030	23355	25356
Utenriks sjøfart og oljeboring	47080	52082	12574	12978	13122	13408	13483	13621
Utenriks sjøfart ...	44269	48507	11909	12239	12045	12314	12502	12660
Oljeboring	2811	3575	665	739	1077	1094	980	961
Samferdsel	66612	68724	16547	16712	17404	18062	16542	17750
Boligtjenester	38637	39484	9807	9852	9893	9932	9965	9991
Finansiell tjeneste- yting	42234	41340	10502	10198	10391	10249	10128	9910
Annen nærings- virksomhet	111206	111957	27293	27910	28891	27863	27319	28271
Hotell- og restaurantdrift	18717	19194	4259	4826	5813	4295	4350	4911
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet ...	50181	50029	12386	12446	12523	12675	12258	12642
Tjenesteyting ellers	42308	42734	10648	10638	10555	10893	10710	10718
Offentlig forvaltning ..	147239	152056	35360	38380	36735	41581	36529	38759
Statlig forvaltning ..	56390	59203	12360	15371	13558	17914	13013	15149
Sivilt	35106	36632	8338	9555	8795	9944	8748	9479
Forsvar	21284	22571	4022	5816	4763	7970	4265	5670
Kommunal forvaltning .	90849	92852	23000	23008	23177	23667	23516	23610
Korreksjonsposter	64044	63626	15181	15517	15716	17212	15108	15725
Påløpt merverdi- og investeringsavgift ...	57357	57305	13497	14030	14061	15717	13355	13802
Avgiftskorreksjoner ..	6687	6322	1684	1488	1655	1495	1752	1923
MEMO:								
Fastlands-Norge	1066032	1069858	262318	264515	264945	278080	260350	266751
Skjermede næringer .	828096	825571	197570	203485	208569	215947	197359	204276
Utekonkurrerende næringer	86480	92000	23420	23167	22477	22936	23477	23133
Hjemmekonkurrerende næringer	151456	152287	41327	37863	33900	39196	39514	39342

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

14*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A30. (5.4) Vareinnsats etter næring. Faste 1989-priser. Mill. kr 1)

	1989*	1990*	-----1990-----				-----1991-----	
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.a)
Vareinnsats	594940	601193	147416	151523	144423	157832	147392	153638
Næringsvirksomhet	520017	524613	130292	132364	126520	135438	130244	134985
Primærnæringer	23194	24350	5057	8221	5971	5101	5267	8420
Jordbruk	15897	16094	2838	5926	4265	3065	2884	6031
Skogbruk	666	648	280	170	48	149	269	157
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	6631	7608	1939	2125	1658	1886	2115	2231
Oljevirksomhet	27868	29619	7364	7232	6739	8283	8267	8299
Råolje og naturgass	27177	28862	7172	7051	6568	8072	8056	8088
Rørtransport	691	756	192	182	171	211	211	211
Industri og bergverks- drift	224064	227387	58234	56909	53921	58323	57630	59137
Bergverksdrift	2471	2544	604	645	639	657	582	662
Industri	221593	224844	57631	56264	53282	57667	57049	58475
Skjermet industri	67046	65854	15871	16733	15945	17304	16383	18016
Utekonkurrerende industri	59621	64409	16409	16252	15731	16018	16586	16166
Hjemmekonkurrerende industri	94927	94581	25350	23280	21606	24345	24079	24293
Elektrisitetforsyning	24490	24979	6958	5755	5376	6889	7275	5422
Bygge- og anleggs- virksomhet	57956	50014	12226	12374	12205	13208	11114	11205
Varehandel	38343	38907	9070	9666	9510	10662	8883	9645
Utenriks sjøfart og oljeboring	30815	33715	8147	8545	8452	8571	8810	9013
Utenriks sjøfart ...	29840	32475	7917	8289	8078	8192	8470	8680
Oljeboring	974	1240	230	256	373	379	340	333
Samferdsel	28903	30478	7247	7441	7531	8258	7086	7547
Boligtjenester	9996	10215	2537	2549	2559	2569	2578	2585
Finansiell tjeneste- yting	13700	13973	3550	3447	3512	3464	3423	3350
Annen nærings- virksomhet	40690	40977	9900	10224	10744	10109	9908	10364
Hotell- og restaurantdrift	9608	9853	2186	2478	2984	2205	2233	2521
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet ...	19511	19452	4816	4839	4869	4928	4766	4916
Tjenesteyting ellers	11570	11672	2898	2907	2891	2976	2909	2927
Offentlig forvaltning ..	49311	51492	10732	12965	11581	16214	11054	12673
Statlig forvaltning ..	26904	28844	5158	7446	5962	10277	5435	7024
Sivilt	13380	14336	3025	3657	3194	4460	3267	3579
Forsvar	13524	14508	2134	3789	2768	5817	2168	3445
Kommunal forvaltning .	22408	22648	5573	5519	5619	5937	5619	5650
Korreksjonsposter	25611	25088	6392	6194	6322	6180	6095	5979
Frie banktjenester ...	25611	25088	6392	6194	6322	6180	6095	5979
MEMO:								
Fastlands-Norge	536257	537859	131905	135745	129232	140978	130315	136326
Skjermede næringer .	371943	368070	87322	93274	89550	97923	86684	92817
Utekonkurrerende næringer	62092	66953	17012	16897	16370	16674	17168	16828
Hjemmekonkurrerende næringer	102223	102837	27570	25575	23311	26381	26463	26681

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A36. (6.1) Privat konsum. Mill. kr 1)

	1989*	1990*	-----1990-----				-----1991-----	
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.a)
Privat konsum	311994	334050	77864	81643	83921	90622	81623	83470
Spesifisert innen-								
landsk konsum	301753	322348	75664	78887	80121	87676	79651	81483
Matvarer	58269	61332	14054	15323	15194	16762	14727	15241
Drikkevarer og								
tobakk	21588	22886	4737	6071	5594	6484	5266	6129
Klær og skotøy	22149	25227	5255	6171	6050	7751	5583	6411
Bolig, lys og bren-								
sel	58853	63977	16736	14945	14733	17563	18335	16255
Møbler og hushold-								
ningsartikler	22560	23401	5484	5336	5705	6876	5455	5427
Helsepleie.....	13841	15091	3794	3627	3694	3975	4236	3954
Transport, post- og								
teletjenester	40116	41726	10108	10579	10510	10529	9749	10599
Fritidssysler og ut-								
danning	28262	30107	6868	7369	7633	8237	7054	7469
Andre varer og tje-								
nester	36116	38601	8627	9467	11008	9499	9247	9998
Korreksjonsposter.....	10241	11702	2200	2756	3799	2946	1972	1987
Nordmenns konsum i								
utlandet	20333	21917	4307	5376	7285	4950	3864	4839
Utlendingers konsum								
i Norge	-10092	-10215	-2106	-2619	-3486	-2004	-1892	-2852

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

16*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A37. (6.2) Privat konsum. Faste 1989-priser. Mill. kr 1)

	1989*	1990*	-----1990-----				-----1991-----	
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.a)
Privat konsum	311994	320184	75894	78591	80020	85679	76179	77295
Spesifisert innen-								
landsk konsum	301753	309568	73797	76088	76650	83034	74469	75743
Matvarer	58269	59569	13799	14921	14633	16215	14209	14628
Drikkevarer og								
tobakk	21588	21396	4464	5692	5208	6032	4617	5361
Klær og skotøy	22149	24608	5318	5967	5980	7343	5402	6063
Bolig, lys og bren-								
sel	58852	60023	15959	14088	13779	16197	16552	14611
Møbler og hushold-								
ningsartikler	22560	22913	5424	5217	5590	6682	5241	5196
Helsepleie.....	13841	14200	3722	3522	3356	3600	3796	3542
Transport, post- og								
teletjenester	40116	40532	9914	10366	10228	10024	9352	10051
Fritidssysler og ut-								
danning	28262	28947	6701	7075	7297	7874	6589	6921
Andre varer og tje-								
nester	36115	37381	8496	9240	10578	9066	8710	9370
Korreksjonsposter.....	10241	10616	2097	2503	3371	2644	1710	1553
Nordmenns konsum i								
utlandet	20333	20426	4157	5043	6702	4524	3465	4176
Utlendingers konsum								
i Norge	-10092	-9810	-2060	-2539	-3331	-1880	-1756	-2623

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A39. (6.9) Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Mill. kr 1)

	1989*	1990*	1990				1991	
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.a)
Bruttoinvestering i fast kapital	171067	125058	28947	31359	29213	35540	27406	30384
Beboelseshus, driftsbygg og andre anlegg 2)	72395	60797	14875	14724	15010	16188	13554	13525
Aktiverte utgifter til oljeboring og oljefleting, olje- og gasserledning	8888	9131	2089	2250	2228	2564	2110	5829
Skip og båter	24290	9612	3228	4161	931	1292	2805	-1431
Fly, biler mv. og rullende materiell ...	6839	10655	2503	2818	2447	2887	1536	2008
Oljeborerigger og -skip, oljeutvinningsplattformer mv.	31242	8377	560	1172	2409	4237	1382	3495
Maskiner, redskap og inventar ellers	27412	26487	5693	6232	6189	8372	6020	6957
Næringsvirksomhet	148047	103552	24006	26386	24237	28923	22051	25258
Primærnæringer	5951	5735	1078	1719	1561	1377	1027	1661
Jordbruk	3358	3709	607	1138	1081	883	606	1142
Skogbruk	672	699	72	264	200	164	72	272
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	1922	1326	399	317	280	330	349	248
Oljevirkomhet	42165	15541	3150	3629	4355	4408	3775	9667
Råolje og naturgass	41655	15147	3028	3495	4338	4286	3740	6594
Rørtransport	510	395	122	134	17	122	35	3073
Industri og bergverksdrift	13856	13518	2689	3176	3261	4392	3065	3660
Bergverksdrift	462	425	107	108	73	137	57	80
Industri	13393	13093	2583	3068	3188	4254	3008	3580
Skjermet industri	3530	3109	653	745	696	1015	630	850
Utekonkurrerende industri	4357	4405	813	1005	1101	1487	1214	1275
Hjemmekonkurrerende industri	5506	5579	1117	1318	1391	1752	1164	1456
Elektrisitetforsyning	7185	5608	1192	1331	1427	1657	970	1365
Bygge- og anleggsvirksomhet	2349	2013	516	509	435	553	460	477
Varehandel	4240	4956	1220	1218	1209	1310	1056	1196
Utenriks sjøfart og oljeboring	22084	11790	2595	3914	1349	3933	2613	-1526
Utenriks sjøfart ...	22847	8642	2888	3898	743	1113	2581	-1552
Oljeboring	-763	3148	-294	16	606	2820	32	25
Samferdsel	9218	10618	2572	2610	2341	3094	1833	2004
Boligtjenester	25620	20638	5448	5084	5053	5053	4286	3962
Finansiell tjenesteyting	3492	3277	864	808	822	783	854	815
Annen næringsvirksomhet	11887	9859	2683	2389	2423	2364	2112	1978
Hotell- og restaurantdrift	182	202	47	51	58	46	43	53
Utleie av forretningsbygg	8518	6344	1812	1513	1538	1481	1286	1110
Vannforsyning	708	728	176	180	181	191	182	187
Tjenesteyting ellers	2478	2585	648	645	646	646	601	628
Offentlig forvaltning ..	23020	21506	4941	4972	4976	6617	5356	5125
Statlig	9395	9332	1928	2103	2004	3297	2163	2084
Kommunal	13625	12174	3013	2870	2972	3319	3193	3041
MEMO:								
Fastlands-Norge	106818	97727	23203	23816	23509	27199	21019	22243
Skjermede næringer .	93899	85293	20696	20804	20464	23329	18162	18913
Utekonkurrerende næringer	4819	4830	919	1113	1174	1624	1271	1355
Hjemmekonkurrerende næringer	8100	7604	1588	1899	1872	2246	1585	1976

- 1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.
2) Inkl. endring i husdyrbestand.
a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

18*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A40. (6.10) Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Faste 1989-priser. Mill. kr 1)

	1989*	1990*	-----1990-----				-----1991-----	
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.a)
Bruttoinvestering i fast kapital	171068	122269	28799	30855	28228	34387	26506	29062
Beboelseshus, driftsbygg og andre anlegg 2)	72395	59822	14967	14590	14690	15575	13161	12971
Aktiverte utgifter til oljeboring og oljefleting, olje- og gasserledning	8888	7690	1916	1915	1815	2043	1578	5089
Skip og båter	24291	9695	3206	4167	925	1396	2757	-1331
Fly, biler mv. og rullende materiell ...	6839	10149	2443	2765	2260	2681	1515	1936
Oljeborerigger og -skip, oljeutvinningsplattformer mv.	31242	8380	581	1184	2345	4270	1322	3454
Maskiner, redskap og inventar ellers	27412	26533	5685	6234	6192	8422	6173	6944
Næringsvirksomhet	148047	101054	23836	25918	23341	27959	21255	24110
Primærnæringer	5951	5710	1078	1712	1542	1379	1025	1630
Jordbruk	3358	3686	608	1134	1067	877	610	1120
Skogbruk	672	691	72	262	197	161	72	262
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	1922	1333	398	316	278	341	343	249
Oljevirkksomhet	42165	14200	2978	3304	3897	4021	3181	8876
Råolje og naturgass	41655	13863	2867	3190	3883	3924	3155	6193
Rørtransport	510	337	112	114	14	97	26	2683
Industri og bergverksdrift	13856	13444	2690	3169	3230	4355	3090	3612
Bergverksdrift	462	421	107	108	72	135	57	78
Industri	13393	13023	2584	3061	3159	4220	3034	3534
Skjermet industri	3530	3095	653	744	688	1009	636	839
Utekonkurrerende industri	4357	4382	814	1002	1092	1475	1218	1254
Hjemmekonkurrerende industri	5506	5546	1117	1316	1379	1735	1179	1440
Elektrisitetforsyning	7185	5554	1195	1325	1407	1627	964	1333
Bygge- og anleggsvirksomhet	2349	1995	515	508	428	544	459	467
Varehandel	4240	4891	1207	1226	1167	1292	1062	1182
Utenriks sjøfart og oljeboring	22085	11748	2597	3919	1319	3912	2567	-1436
Utenriks sjøfart ...	22848	8709	2870	3903	737	1200	2536	-1460
Oljeboring	-763	3038	-273	16	583	2712	31	24
Samferdsel	9218	10191	2536	2538	2215	2901	1816	1930
Boligtjenester	25620	20325	5481	5037	4945	4861	4161	3799
Finansiell tjenesteyting	3492	3244	865	803	809	766	846	794
Annen næringsvirksomhet	11887	9752	2693	2376	2381	2302	2084	1923
Hotell- og restaurantdrift	182	201	46	51	57	46	43	52
Utleie av forretningsbygg	8519	6257	1824	1500	1506	1426	1250	1066
Vannforsyning	708	717	177	178	177	184	177	180
Tjenesteyting ellers	2478	2577	645	646	640	646	614	625
Offentlig forvaltning ..	23020	21216	4963	4937	4888	6428	5250	4952
Statlig	9395	9192	1935	2088	1967	3201	2119	2013
Kommunal	13625	12024	3028	2849	2921	3226	3131	2939
MEMO:								
Fastlands-Norge	106817	96322	23223	23632	23012	26454	20758	21622
Skjermede næringer .	93899	83948	20717	20629	19996	22607	17889	18339
Utekonkurrerende næringer	4819	4803	920	1110	1163	1610	1275	1332
Hjemmekonkurrerende næringer	8100	7571	1586	1893	1853	2238	1594	1951

- 1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.
2) Inkl. endring i husdyrbestand.
a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

19*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A41. (6.13) Eksport av varer og tjenester. Mill. kr 1)

	1989*	1990*	-----1990-----				-----1991-----	
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.
Eksport i alt	261535	291402	68642	67423	70750	84587	71246	78328
Varer	190054	214350	49980	48227	51059	65085	52461	56748
Råolje og naturgass								
Fra Nordsjøen	73540	88540	19433	16259	21044	31805	22147	23253
Skip, nybygde	1472	3249	518	908	692	1131	1107	1080
Skip, eldre	4068	6840	1416	2601	1699	1125	580	2970
Oljeplattformer og								
moduler, nybygde	24	29	4	1	8	16	8	1
Oljeplattformer,								
eldre	883	395	316	0	0	79	0	0
Direkte eksport ved								
oljevirkksomhet	115	129	11	39	40	40	20	35
Andre varer	109950	115167	28282	28420	27576	30888	28598	29410
Produkter fra								
jordbruk, skog-								
bruk og fiske	4752	4954	1137	1259	1098	1460	1096	1102
Bergverksprodukter	1924	2270	521	538	554	657	533	558
Industriprodukter .	102399	106953	26453	26396	25677	28427	26785	27499
Nærings- og								
nyttelsesmidler ..	10113	11456	2448	2615	2948	3444	3114	3539
Grafiske pro-								
dukter	213	273	64	62	68	78	79	73
Treforedlings-								
produkter	9853	9488	2472	2449	2330	2236	2404	2259
Kjemiske råvarer	9499	10072	2547	2558	2367	2600	2553	2741
Raffinerte olje-								
produkter	5966	11123	2854	2306	2734	3229	3036	2763
Metaller	31305	26290	6844	6765	6264	6416	6065	6385
Tekstil- og								
bekledningsvarer	1530	1662	416	405	387	454	414	442
Trevarer, møbler								
og innredninger .	2581	3232	823	810	699	900	772	834
Kjemiske og								
mineralske pro-								
dukter	9254	10697	2751	2487	2323	3135	2825	2856
Andre verksted-								
produkter	22084	22661	5233	5937	5557	5935	5523	5606
Elektrisk kraft ...	876	990	172	226	247	344	184	251
Tjenester	71481	77052	18662	19196	19691	19502	18785	21579
Brutto frakter ved								
skipsfart	42228	45967	11593	11902	10869	11602	12043	13548
Brutto inntekter ved								
oljeboring	301	484	76	100	175	133	277	231
Direkte eksport ved								
annen oljevirkso-								
mhet	724	740	193	164	163	220	200	200
Eksport av rør-								
tjenester	1176	1346	378	291	320	356	348	330
Utlendingers konsum								
i Norge	10092	10215	2106	2619	3486	2004	1892	2852
Andre tjenester	16959	18300	4316	4120	4678	5187	4026	4418

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

20*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A42. (6.14) Eksport av varer og tjenester. Faste 1989-priser. Mill. kr 1)

	1989*	1990*	-----1990-----				-----1991-----	
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.
Eksport i alt	261534	281848	68219	70762	69701	73165	70345	76631
Varer	190054	205158	49774	51854	49714	53816	52040	56955
Råolje og naturgass								
Fra Nordsjøen	73540	74828	18232	17802	17946	20848	21034	22162
Skip, nybygde	1472	3236	520	915	682	1120	1111	1068
Skip, eldre	4068	7003	1400	2595	1730	1277	578	2915
Oljeplattformer og								
moduler, nybygde	24	29	4	1	8	15	8	1
Oljeplattformer,								
eldre	883	369	295	0	0	74	0	0
Direkte eksport ved								
oljevirksomhet	115	123	10	37	37	39	17	33
Andre varer	109950	119570	29312	30503	29312	30443	29292	30776
Produkter fra								
jordbruk, skog-								
bruk og fiske	4752	4966	1172	1307	1076	1411	1099	1174
Bergverksprodukter	1924	2167	519	502	526	620	546	510
Industriprodukter .	102399	111505	27508	28447	27420	28130	27541	28955
Nærings- og								
nyttelsesmidler ..	10113	11136	2391	2567	2873	3306	2891	3262
Grafiske pro-								
dukter	213	260	64	60	63	73	73	67
Treforedlings-								
produkter	9853	9621	2484	2480	2362	2295	2506	2349
Kjemiske råvarer	9499	10880	2736	2744	2585	2815	2729	2917
Raffinerte olje-								
produkter	5966	9584	2563	2476	2553	1992	2407	2538
Metaller	31305	32854	8382	8423	7958	8090	8113	8431
Tekstil- og								
beklekningsvarer	1530	1703	417	420	405	461	436	440
Trevarer, møbler								
og innredninger .	2581	2852	747	732	610	763	650	806
Kjemiske og								
mineralske pro-								
dukter	9254	10187	2579	2484	2336	2787	2415	2666
Andre verksted-								
produkter	22084	22428	5147	6059	5674	5548	5319	5481
Elektrisk kraft ...	876	933	113	248	290	282	106	137
Tjenester	71481	76689	18446	18908	19986	19349	18305	19676
Brutto frakter ved								
skipsfart	42228	46608	11422	11785	11563	11839	11922	12145
Brutto inntekter ved								
oljeboring	301	363	63	71	130	98	175	151
Direkte eksport ved								
annen oljevirksom-								
het	724	732	196	166	156	214	199	198
Eksport av rør-								
tjenester	1176	1510	424	334	335	416	423	413
Utlendingers konsum								
i Norge	10092	9810	2060	2539	3331	1880	1756	2623
Andre tjenester	16959	17667	4281	4013	4471	4902	3831	4148

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

21*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A43. (6.15) Import av varer og tjenester. Mill. kr 1)

	1989*	1990*	-----1990-----				-----1991-----	
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.
Import i alt	234707	243359	58494	63338	56913	64614	55814	61984
Varer	166503	171147	41900	45000	37690	46557	38700	43398
Skip, nybygde og eldre	25753	13645	3778	5847	1940	2079	2800	1063
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	173	3920	122	134	750	2914	302	963
Direkte import ved oljevirkksomhet	2266	1150	132	238	153	627	579	1525
Andre varer	138311	152432	37867	38780	34847	40938	35018	39847
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	5463	5054	1423	1270	1134	1227	1388	1356
Råolje	801	1661	263	526	358	514	214	609
Bergverksprodukter	2269	2699	769	739	602	589	593	645
Industriprodukter	129742	142978	35403	36238	32747	38590	32812	37217
Nærings- og nytelsesmidler .	6353	6651	1506	1696	1580	1869	1542	1862
Grafiske produkter	1935	2064	493	465	530	576	529	495
Treforedlingsprodukter	4317	4596	1198	1103	1068	1228	1186	1204
Kjemiske råvarer	8306	8631	2246	2119	1975	2290	2069	2021
Raffinerte olje- produkter	3212	3359	758	608	834	1159	769	619
Metaller	14161	14161	3850	3534	3351	3426	2972	3662
Tekstil- og be- kledningsvarer .	11990	13003	3488	2857	3446	3211	3368	2883
Trevarer	4868	4964	1340	1209	1061	1355	1150	1161
Kjemiske og mineralske pro- dukter	24721	26719	6603	6598	6212	7306	6469	7422
Andre verksted- produkter	41941	47073	11964	11842	10434	12832	11610	12891
Transportmidler mv. uten til- svarende norsk produksjon	7938	11757	1956	4208	2256	3337	1147	2997
Elektrisk kraft ..	37	40	10	7	6	17	11	19
Tjenester	68204	72212	16594	18338	19224	18056	17114	18585
Brutto utgifter ved skipsfart	26848	28225	6994	7406	6657	7169	7273	6893
Brutto utgifter ved oljeboring	396	727	150	154	193	230	333	387
Direkte import ved annen oljevirkso- mhet	3425	4115	928	1065	1039	1083	1590	2305
Nordmenns konsum i utlandet	20891	22560	4425	5530	7429	5175	3999	5016
Andre tjenester	16645	16585	4098	4184	3904	4399	3918	3984

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

22*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A44. (6.16) Import av varer og tjenester. Faste 1989-priser. Mill. kr 1)

	1989*	1990*	-----1990-----				-----1991-----	
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.
Import i alt	234706	240706	58145	62784	56389	63387	56538	61488
Varer	166503	170160	41743	44912	37513	45991	39863	43207
Skip, nybygde og eldre	25753	13888	3740	5845	1972	2331	2751	1108
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	173	3675	113	114	726	2722	287	818
Direkte import ved oljevirksomhet	2266	1129	135	240	147	608	576	1506
Andre varer	138311	151467	37756	38713	34669	40329	36249	39774
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	5462	5010	1435	1232	1094	1250	1351	1308
Råolje	801	1400	216	569	304	311	217	560
Bergverksprodukter	2269	2582	739	707	571	566	594	614
Industriprodukter	129742	142442	35358	36198	32695	38190	34078	37274
Nærings- og nytelsesmidler .	6352	6466	1491	1629	1536	1810	1477	1771
Grafiske produkter	1935	1902	459	421	501	522	469	439
Treforedlingsprodukter	4317	4511	1185	1084	1045	1198	1179	1193
Kjemiske råvarer	8306	9307	2365	2286	2167	2489	2496	2162
Raffinerte olje- produkter	3212	2797	721	615	713	748	631	608
Metaller	14161	15572	4044	3866	3799	3864	3795	4136
Tekstil- og be- kledningsvarer .	11990	12682	3480	2886	3286	3030	3375	2903
Trevarer	4868	4707	1267	1123	1037	1281	1089	1101
Kjemiske og mineralske pro- dukter	24721	25985	6547	6430	5998	7011	6157	7130
Andre verksted- produkter	41941	47443	11907	11874	10517	13145	12299	13057
Transportmidler mv. uten til- svarende norsk produksjon	7938	11069	1892	3986	2097	3093	1111	2773
Elektrisk kraft ..	37	33	9	7	6	12	9	18
Tjenester	68204	70546	16402	17872	18876	17396	16675	18281
Brutto utgifter ved skipsfart	26848	29059	7085	7446	7218	7310	7525	7738
Brutto utgifter ved oljeboring	396	716	152	155	186	223	331	383
Direkte import ved annen oljevirksom- het	3424	3649	851	961	899	938	1468	2139
Nordmenns konsum i utlandet	20890	21024	4271	5188	6835	4731	3587	4329
Andre tjenester	16645	16097	4042	4121	3738	4195	3764	3692

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

TABELL B1: OLJE- OG GASSPRODUKSJON

Produksjon av råolje i millioner tonn og naturgass i milliarder standard kubikkmeter. Tallene for årene viser gjennomsnittlig månedsproduksjon.

	1986	1987	1988	1989	1990	-----1991-----					
						Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli
Råolje	3.5	4.1	4.7	6.2	6.8	7.2	7.9	7.6	8.2	7.3	7.7
Naturgass	2.3	2.4	2.5	2.6	2.3	2.6	2.6	2.5	2.4	2.0	2.0

TABELL B2: PRODUKSJONSINDEKS ETTER NÆRING OG ANVENDELSE

Sesongjusterte indekser. 1980=100.

Årsindeksene er et gjennomsnitt av månedsindeksene for året.

	1986	1987	1988	1989	1990	-----1991-----					
						Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli
Produksjon etter næring:											
Bergv.dr., industri og kraftf. 1)	108	110	111	113	114	114	114	107	112	112	109
Bergverksdrift 1)	124	116	111	120	124	120	118	128	119	123	115
Industri	107	108	107	108	108	106	108	102	105	108	108
Kraftforsyning	111	118	125	136	138	149	147	122	140	127	113
Produksjon etter anvendelse:											
Eksport 1)	119	123	125	128	129	127	128	124	128	130	127
Konsum	104	106	107	109	110	113	111	107	111	109	107
Investering 2)	175	175	166	166	166	165	166	162	167	176	171
Vareinnsats i bygg og anlegg	109	110	105	102	99	94	94	88	91	93	96
Vareinnsats ellers	94	96	97	100	101	103	102	97	101	101	96

1)Utenom utvinning av olje og naturgass.

2)Se merknad etter tabell B17.

TABELL B3: INDUSTRIPRODUKSJON - PRODUKSJONSINDEKSEN

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et tremåneders glidende gjennomsnitt 1).

	1988	1989	1990	-----1991-----					
				Jan.	Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni
Industri ialt	-1.1	0.5	0.9	-0.8	-3.9	-1.2	-1.6	2.7	-0.7
Næringsmidler, drikkev. og tobakk	-1.7	0.2	-2.4	4.7	4.2	7.2	4.9	8.7	4.5
Tekstilvarer, bekledn.v., lær mv.	-15.2	-11.8	1.5	-1.0	-7.6	-0.5	-1.1	5.9	-0.5
Trevarer	-4.4	-3.0	-3.9	-8.8	-14.9	-10.9	-10.6	-0.2	-5.8
Treforedling	1.3	6.5	-0.4	0.8	-0.2	1.0	-0.9	2.5	-1.4
Grafisk produksjon og forlagsv.	1.2	0.2	-1.1	1.4	-0.7	1.2	-0.0	3.7	0.5
Kjemiske prod., mineraloljep. mv.	-1.1	4.4	9.6	-0.0	-1.5	-1.1	-0.8	-0.5	-1.7
Mineralske produkter	-5.7	-9.4	-2.9	-7.9	-11.1	-7.4	-14.1	-13.4	-18.3
Jern, stål og ferrolegeringer	6.2	-1.4	-1.3	-8.5	-12.6	-11.2	-10.8	-4.9	-3.2
Ikke-jernholdige metaller	9.4	3.5	0.8	4.6	3.3	4.0	2.3	2.2	0.0
Metallvarer	-3.2	-2.3	-1.3	-2.4	-5.9	-1.8	-2.4	3.6	-0.8
Maskiner	-5.3	-0.7	0.1	-1.8	-4.4	-1.4	-1.2	4.7	1.6
Elektriske apparater og materiell	2.8	3.4	-0.8	-2.9	-10.3	-5.5	-1.7	6.9	1.9
Transportmidler	-2.9	1.6	1.4	2.6	-1.7	2.1	1.6	7.5	3.2
Tekn. og vitensk. instr. mv.	-1.6	2.0	6.6	10.7	2.9	8.9	5.4	11.2	3.3
Industriproduksjon ellers	-2.8	-6.7	4.3	6.4	1.7	8.0	7.3	12.9	1.8

1)Tallene i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode året før for summen av produksjonen for den aktuelle måneden, måneden før og måneden etter.

TABELL B4: ORDRETI LGANG - INDUSTRI

Ordretilgang til utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Sesongjusterte verdiindekser. 1976=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1987	1988	1989	1990	-----1989-----			-----1990-----				--1991--	
					2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Produksjon av kjemiske råvarer:													
Ordretilgang i alt	221	227	231	230	218	234	236	221	215	236	250	276	238
For eksport	239	251	273	259	259	272	286	254	266	260	257	274	249
Fra hjemmemarkedet	195	193	172	190	169	172	175	167	152	195	245	272	232
Produksjon av metaller:													
Ordretilgang i alt	253	350	394	318	429	369	339	322	324	328	299	256	306
For eksport	274	380	436	352	479	407	377	360	359	356	335	285	346
Fra hjemmemarkedet	181	250	253	204	270	221	215	200	215	216	184	165	179
Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:													
Ordretilgang i alt	216	220	215	224	213	212	204	218	218	232	227	198	231
For eksport	264	284	338	339	300	325	321	358	340	325	331	310	376
Fra hjemmemarkedet	197	194	165	177	174	171	156	163	165	198	183	155	168

TABELL B5: ORDRERESERVER - INDUSTRI

Orderreserver i utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Verdiindekser, 1976=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1987	1988	1989	1990	-----1989-----			-----1990-----				--1991--	
					2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Produksjon av kjemiske råvarer:													
Orderreserver i alt	207	189	187	165	175	173	194	184	147	153	177	207	168
For eksport	177	183	194	175	177	179	207	188	147	180	183	200	151
Fra hjemmemarkedet	245	197	179	153	174	165	179	178	146	120	170	217	188
Produksjon av metaller:													
Orderreserver i alt	137	212	283	249	284	271	262	267	252	244	234	248	260
For eksport	164	251	334	292	337	320	307	316	291	287	275	292	307
Fra hjemmemarkedet	65	109	150	138	147	144	144	140	151	133	127	133	137
Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:													
Orderreserver i alt	257	255	253	246	258	256	236	250	240	251	245	252	258
For eksport	335	363	443	466	443	442	437	483	478	477	425	421	435
Fra hjemmemarkedet	224	209	172	152	178	177	150	151	137	154	168	180	182

TABELL B6: PÅLØPTE INVESTERINGSKOSTNADER FOR OLJEUTVINNING

Løpende priser, mill. kroner. Tallene for årene viser gjennomsnitt av kvartalene.

	1987	1988	1989	1990	-----1989-----				-----1990-----				1991
					1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv
Leting:													
I alt	1238	1040	1251	1285	704	1178	1435	1686	1016	1289	1285	1548	1540
Undersøkelsesboringer	692	645	864	904	454	828	941	1232	718	916	939	1044	1008
Generelle undersøkelser	142	134	114	93	76	99	91	189	35	109	112	116	132
Felt eval. og - undersøk	261	115	103	129	13	74	261	62	49	131	108	226	55
Adm. og andre kostnader	145	147	171	159	160	177	143	204	213	132	127	162	345
Feltutbygging:													
I alt	5256	4921	5665	4878	4651	4809	5217	7982	4919	4891	4535	5166	4862
Varer	2587	2014	2436	3141	2329	2461	1902	3052	2258	3110	3249	3947	3010
Tjenester	2338	2594	2952	1390	2021	2206	3072	4508	2310	1530	885	834	1697
Produksjonsboring	330	313	277	347	300	143	243	422	351	251	401	385	156
Felt i drift:													
I alt	1435	934	803	994	632	920	860	801	770	999	902	1305	1019
Varer	294	177	85	201	96	88	48	107	97	188	154	366	114
Tjenester	860	209	120	190	98	145	106	132	90	214	201	255	253
Produksjonsboring	281	548	598	603	438	687	705	562	584	597	548	684	652

TABELL B7: INDUSTRIINVESTERINGER I VERDI - INVESTERINGSUNDERSØKELSEN

Antatte og utførte industriinvesteringer. Mill.kr. Sesongjustert.

Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1988	1989	1990	----1989---		-----1990-----				---1991---	
				3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Utførte	3619	2712	2586	2709	2440	2562	2526	2557	2700	2851	..
Antatte	3761	3219	2963	3003	2908	2898	2832	3057	3068	2957	3134

TABELL B8: BOLIGBYGGING

Antall boliger i 1000. Sesongjustert. 1). Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1988	1989	1990	-----1991-----						
				Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli	
Boliger satt igang		2.3	2.1	1.7	1.8	2.2	1.6	1.2	0.9	1.2
Boliger under arbeid		32.1	28.9	25.2	20.3	20.8	20.9	20.1	19.4	18.9
Boliger fullført		2.5	2.3	2.2	1.6	2.0	1.7	1.7	1.6	1.6

1) Seriene er sesongjustert uavhengig av hverandre.

TABELL B9: DETALJOMSETNINGSVOLUM

Sesongjustert indeks. 1) 1988=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1986	1987	1988	1989	1990	-----1990/91-----					
						Jan.	Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni
Omsetning ialt	116	110	100	98	100	98	97	93	102	96	94

1) Basert på en foreløpig beregning av sesongfaktorene, spesielt for desember 1988

TABELL B10: DETALJOMSETNINGSVOLUM MV.

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et tremåneders glidende gjennomsnitt. 1)

	1988	1989	1990	-----1991-----					
				Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli
Omsetning i alt	-9.0	-1.7	1.3	-3.9	-2.4	-3.4	-2.6	..	..
Detaljomsatning etter næring:									
Nærings- og nytelsesmidler	-3.1	0.4	0.7	2.5	1.4	0.2	-3.4	..	..
Bekledning og tekstilvarer	-12.5	-0.2	12.2	3.9	4.5	1.7	5.2	..	..
Møbler og innbo	-8.6	-1.0	2.5	-5.2	0.0	-1.6	2.4	..	..
Jern, farge, glass, stent. og sport	-0.4	-4.2	-5.0	2.7	3.3	-3.1	1.0	..	..
Ur, opt., musikk, gull og sølv	0.6	-6.0	16.4	2.4	1.1	-0.4	2.7	..	..
Motorkjøretøyer og bensin	-17.5	-4.7	-2.6	-15.4	-11.7	-11.2	-8.1	..	..
Reg. nye personbiler	-40.8	-19.1	11.9	-18.6	-11.4	-13.6	-13.8	-17.7	-16.5

1) Tallet i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode året før for summen av omsetningsvolumet for den aktuelle måneden, måneden før og måneden etter.

TABELL B11: ARBEIDSMARKEDET - ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN

Tallet på arbeidssøkere uten arbeidsinntekt og tallet på sysselsatte. 1000 personer. 2)

	1987	1988	1989	1990	-----1989-----				-----1990-----				--1991--	
					2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	
Arbeidssøkere uten arbeidsinntekt:														
Kvinner	25	33	45	46	45	44	42	50	44	49	41	48	46	
Menn	21	36	61	66	58	65	60	74	68	66	55	72	64	
Totalt	45	70	106	112	104	109	101	124	112	115	97	120	110	

Tallet på sysselsatte 1) 2126 2114 2049 2030 2068 2054 2022 2008 2039 2050 2023 1988 1997

1) F.o.m. 1986 inkluderes også familiemedarbeidere med ukentlig arbeidstid under 10 timer.

2) Omlegging av AKU f.o.m. 2.kvartal 1988.

TABELL B12: ARBEIDSMARKEDET - ARBEIDSKONTORENES REGISTRERINGER

Tallet på registrerte arbeidsløse og ledige plasser. Arbeidsløshetsprosenten.

	1988	1989	1990	-----1991-----					
				Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli	Aug.
Sesongjusterte tall:									
Registrerte arbeidsløse 1000 pers.	49.4	83.0	92.7	94.1	91.9	94.6	101.9	117.0	110.4
Ujusterte tall:									
Registrerte arbeidsløse 1000 pers.	49.3	82.9	92.7	97.0	92.5	88.9	101.0	115.2	112.7
Herav: Permitterte 1000 pers.	9.4	17.4	15.8	14.6	11.2	8.6	7.1	5.2	6.2
Ledige plasser 1000 pers.	8.7	6.9	6.6	11.0	7.7	7.6	6.5	5.4	5.9
Arbeidsløshetsprosenten 1)	2.3	3.8	4.3	4.5	4.3	4.2	4.7	5.4	5.3
Arb.løse/led.plasser	7.0	14.5	14.6	8.8	12.0	11.7	15.6	21.4	19.1

1) Registrerte ledige i prosent av arbeidsstyrken ifølge AKU.

27*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B13: TIMEFORTJENESTE

Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og i bygge- og anleggsvirksomhet.
Kroner.

	1988	1989	1990	-----1989-----			-----1990-----				1991
				2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv
Industri, kvinner	72.0	76.4	81.7	76.9	77.2	78.2	78.2	79.2	85.0	84.6	84.4
Industri, menn	85.4	89.5	94.6	91.0	90.0	90.4	90.7	92.5	98.4	96.9	97.3
Bygge- og anl., menn	100.0	100.9	101.4	102.4	101.5	101.2	98.6	101.5	103.3	102.3	104.0

TABELL B14: KONSUMPRISINDEKSEN

Endring i prosent fra foregående år og fra samme måned ett år tidligere.

	1988	1989	1990	-----1991-----					
				Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli
Ialt	6.7	4.6	4.1	4.0	3.5	3.8	3.8	3.5	3.5
Varer og tjenester etter konsumgruppe:									
Matvarer ialt	6.3	2.7	3.2	1.2	1.1	1.2	1.5	1.1	1.5
Drikkevarer og tobakk	6.8	5.1	7.0	7.4	7.4	7.3	7.5	7.0	6.8
Klær og skotøy	5.8	3.1	2.1	1.7	1.8	2.2	1.9	1.5	1.5
Bolig, lys og brensel	8.3	6.1	6.4	5.4	5.0	4.9	5.0	4.9	4.7
Møbler og husholdningsartikler	5.9	3.6	2.6	2.5	2.3	2.2	2.5	2.3	2.5
Helsepleie	3.6	4.3	8.5	11.7	11.1	11.0	10.8	10.8	1.4
Reiser og transport	6.7	5.3	2.9	3.8	2.6	4.1	3.5	3.4	4.4
Fritidssysler og utdanning	6.4	4.5	4.6	5.1	4.6	4.1	4.1	3.8	3.9
Andre varer og tjenester	6.2	4.4	3.3	4.3	4.2	4.1	4.1	3.9	3.7
Varer og tjenester etter leveringssektor:									
Jordbruksvarer	6.0	2.1	4.8	0.3	0.6	0.6	1.1	0.5	1.0
Andre norskproduserte konsumvarer	6.9	4.7	5.3	6.3	5.5	6.3	6.3	6.4	6.2
Importerte konsumvarer	5.6	2.9	1.7	1.7	1.9	2.1	1.7	1.6	1.8
Husleie	7.9	7.6	6.5	5.5	5.2	5.2	5.2	4.8	4.8
Andre tjenester	7.1	5.7	3.7	3.8	3.0	2.8	2.8	2.5	2.1

TABELL B15: ENGROSPRISER

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode ett år tidligere.

	1988	1989	1990	-----1991-----					
				Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli
Ialt	5.3	5.5	3.7	2.6	3.2	3.7	3.7	4.0	3.8
Matvarer og levende dyr	3.7	3.4	4.5	4.2	4.6	5.1	4.5	4.9	4.0
Drikkevarer og tobakk	5.3	4.1	4.9	5.6	5.7	5.5	5.1	4.6	4.7
Råvarer, ikke spis., u. brenselst.	12.9	10.8	-0.2	-2.6	-3.1	1.2	-0.1	-0.2	-0.8
Brenselstoffer, -olje og el.kraft	1.9	8.9	10.2	3.4	5.3	5.5	7.7	8.8	9.9
Dyre- og plantefett, voks	10.1	3.1	1.9	0.1	0.9	0.8	2.1	2.0	4.5
Kjemikalier	7.7	6.5	-1.4	0.8	2.5	3.1	2.8	3.5	2.4
Bearbeidde varer etter materiale	6.8	5.2	1.5	1.8	1.4	1.4	1.4	1.4	1.2
Maskiner og transportmidler	4.7	3.7	2.6	2.5	2.6	2.8	3.0	3.0	3.0
Forskjellige ferdigvarer	6.5	3.9	2.6	3.5	4.2	4.3	3.6	3.6	3.6

28*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B16: UTENRIKSHANDEL - VERDITALL

Verditall for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken. Milliarder kroner. Sesongjustert. Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1986	1987	1988	1989	1990	-----1991-----					
						Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli
Eksport 1)	5.8	6.5	7.8	8.9	9.5	9.2	10.3	8.8	9.6	9.4	8.8
Import 2)	12.2	12.0	11.5	11.5	12.8	12.0	12.0	15.3	12.1	12.5	12.2
Import 3)	12.0	11.8	11.4	11.4	12.7	11.9	12.0	15.0	11.8	12.2	12.2

- 1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.
2)Uten skip og oljeplattformer.
3)Uten skip, oljeplattformer og råolje.

TABELL B17: UTENRIKSHANDEL - INDEKSER

Volum- og prisindekser for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken. 1988=100. Årene viser gjennomsnittet av kvartals-tallene for det samme året.

	1987	1988	1989	1990	-----1989-----			-----1990-----				--1991--	
					2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Sesongjusterte tall:													
Eksportvolum 1)	96	103	109	121	110	111	115	116	123	125	123	125	121
Importvolum 2)	109	102	95	106	96	96	96	102	108	104	108	104	112
Ujusterte tall:													
Eksportpriser 1)	89	99	106	102	107	107	104	102	99	98	107	102	100
Importpriser 2)	97	100	106	107	105	107	108	106	106	107	108	102	104

- 1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.
2)Uten skip og oljeplattformer.

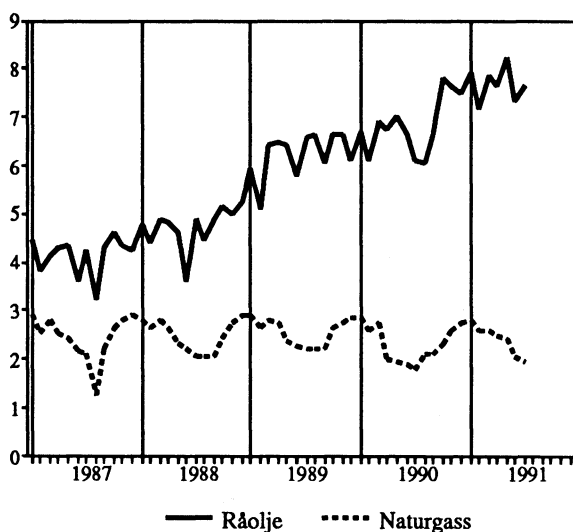
MERKNAD TIL TABELL B2.

2)For tilbakegående år er produksjonsindeksen etter anvendelse avstemt mot de endelige, årlige nasjonalregnskapene, der verdien av skip og oljeplattformer først regnes som investert når skipet er ferdigbygd eller plattformer er slept ut på feltet. I byggeperioden regnes produksjonen som levert til lager av varer under arbeid og ikke investeringer, noe som vil gi store variasjoner i indeksen mellom de berørte årene.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

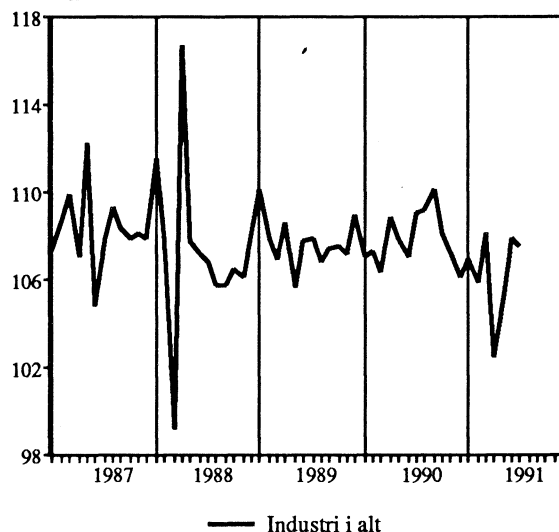
OLJE- OG GASSPRODUKSJON

Råolje (mill. tonn) og naturgass (mrd. S m3). Ujusterte tall

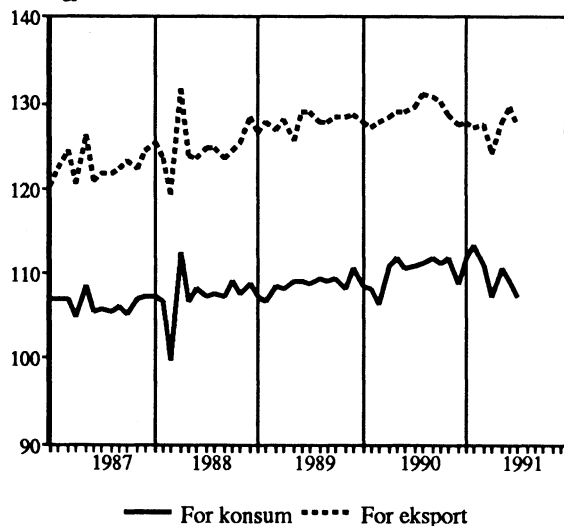
PRODUKSJONSINDEKS

Sesongjustert. 1980=100

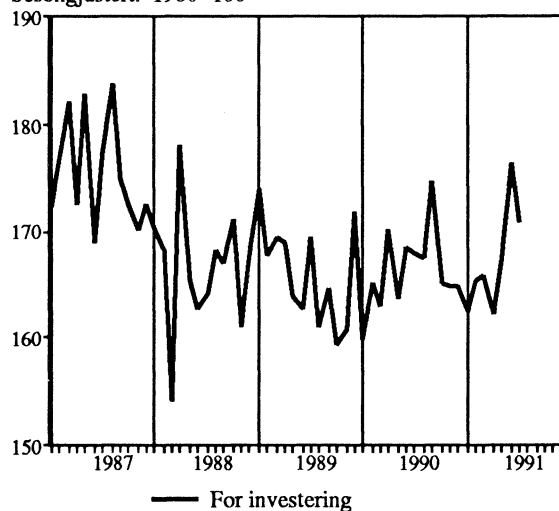
PRODUKSJONSINDEKS ETTER ANVENDELSE

Bergverksdrift, industri og kraftforsyning uten oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

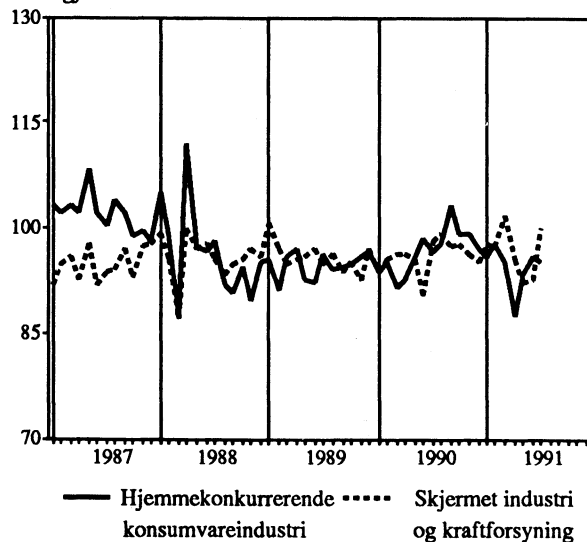
PRODUKSJONSINDEKS ETTER ANVENDELSE

Bergverksdrift, industri og kraftforsyning uten oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

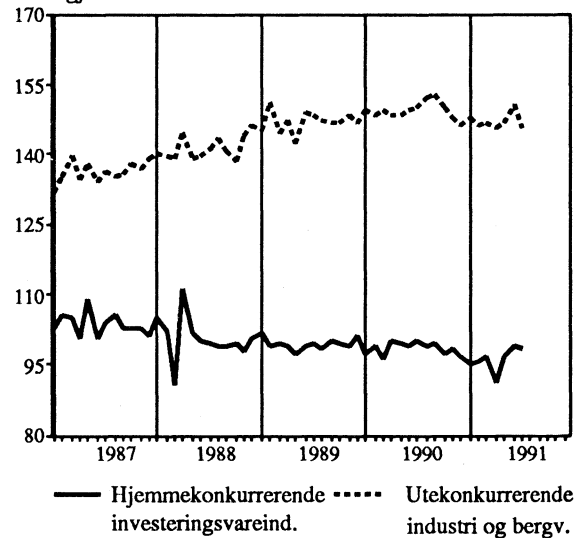
PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE

Bergverksdrift, industri og kraftforsyning uten oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE

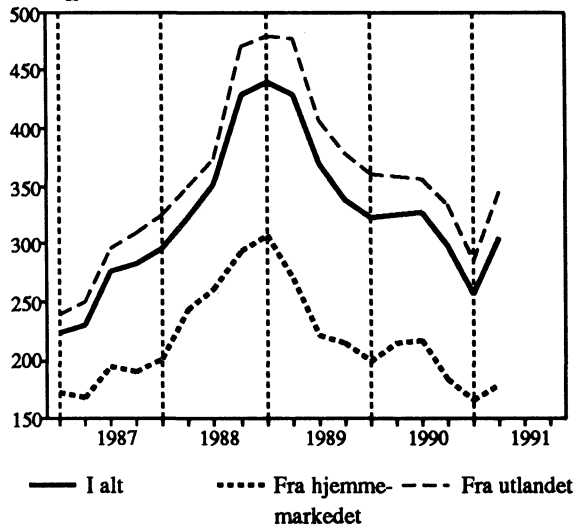
Bergverksdrift, industri og kraftforsyning uten oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

ORDRETLILGANG.

Metaller

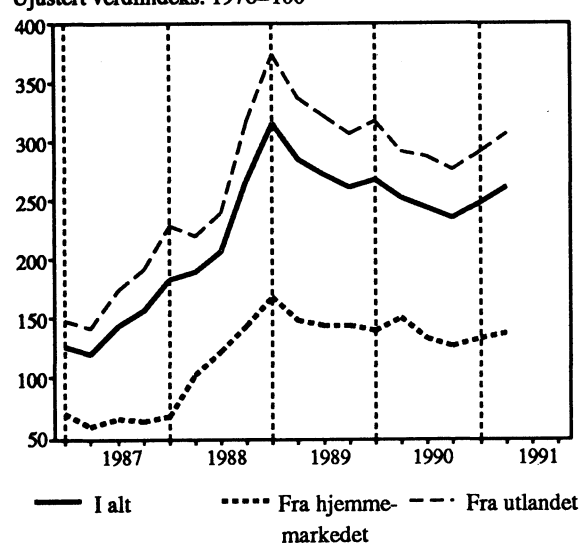
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

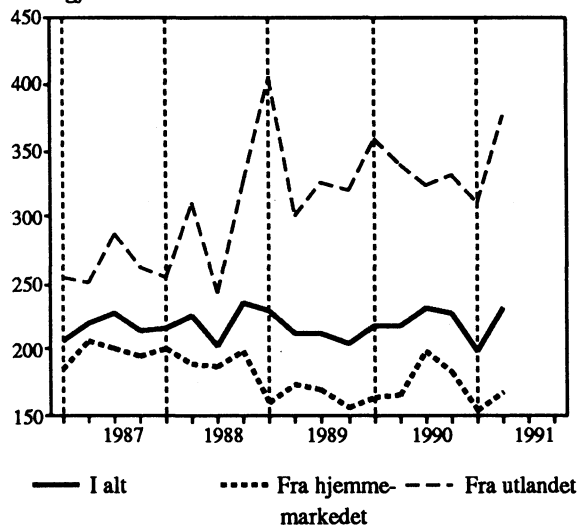
ORDRERESERVER

Metaller

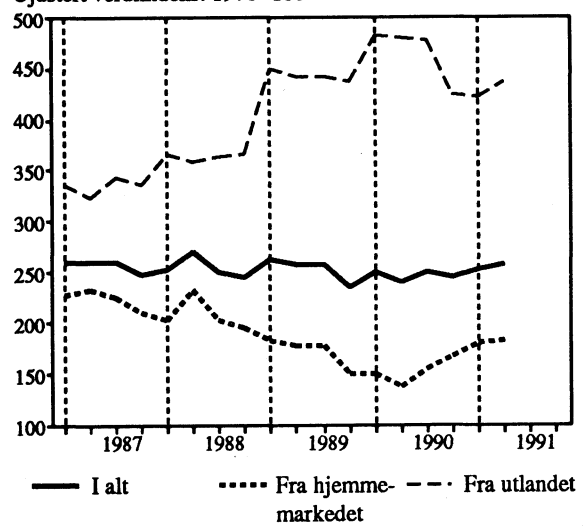
Ujustert verdiindeks. 1976=100

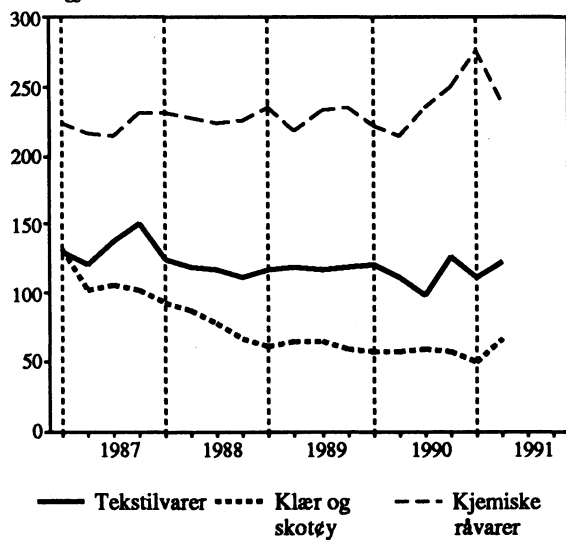
ORDRETLILGANG

Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer mv.
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

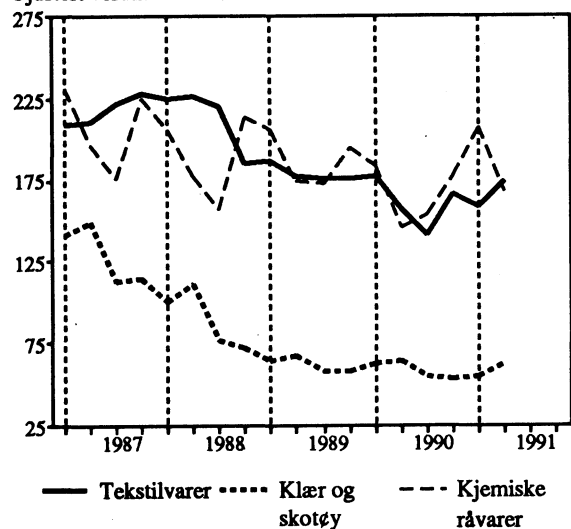
ORDRERESERVER

Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer mv.
Ujustert verdiindeks. 1976=100

ORDRETLILGANG

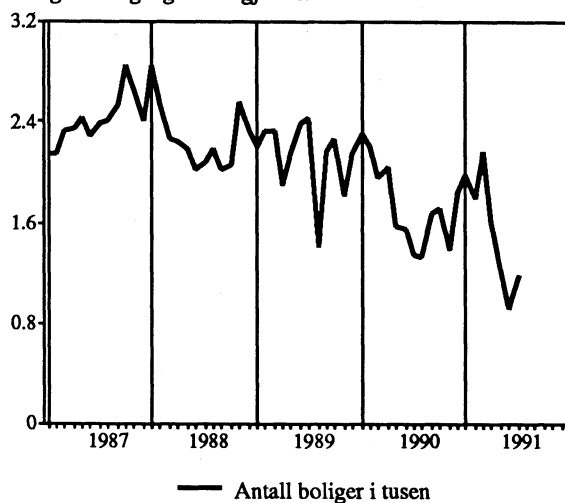
Tekstilvarer, klær og skotøy og kjemiske råvarer.
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

ORDRERESERVER

Tekstilvarer, klær og skotøy og kjemiske råvarer
Ujustert verdiindeks. 1976=100

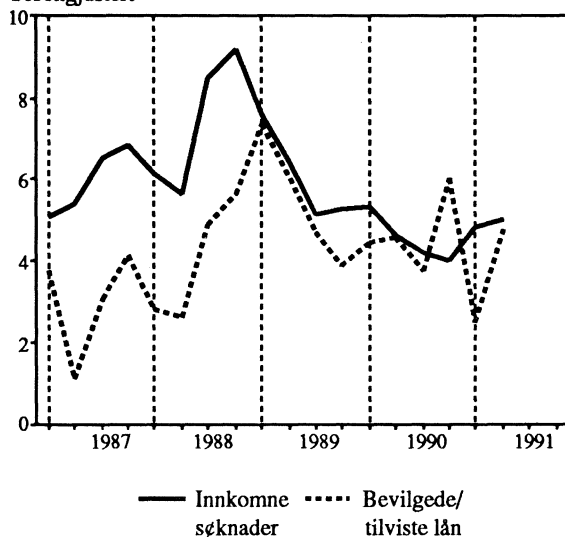
BYGG

Boliger satt igang. Sesongjustert

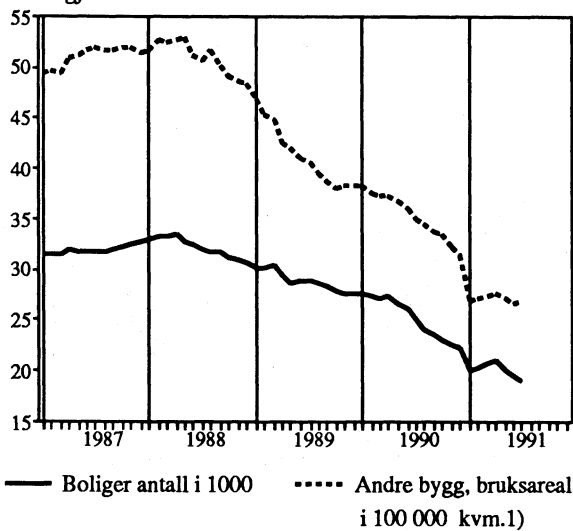
BOLIGLÅN NYE BOLIGER

Antall oppføringslån fra Husbanken i 1000. Sesongjustert

BYGG UNDER ARBEID

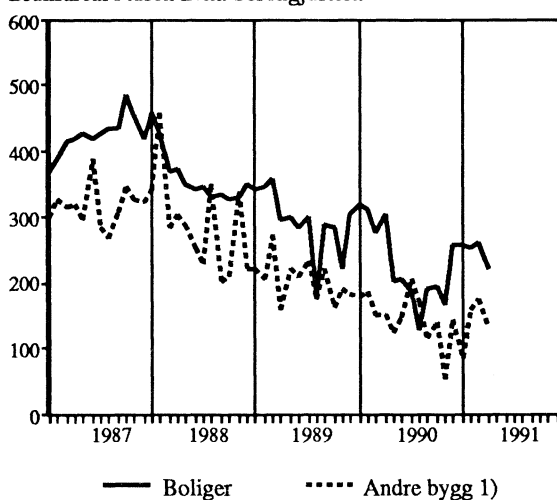
Sesongjustert

1) Utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Over 60 kvm bruksareal

BYGG SATT IGANG

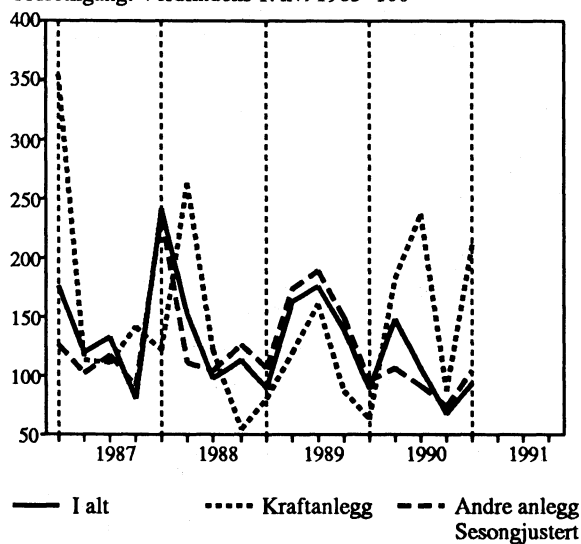
Bruksareal i tusen kvm. Sesongjustert.

1) Utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Over 60 kvm. bruksareal.

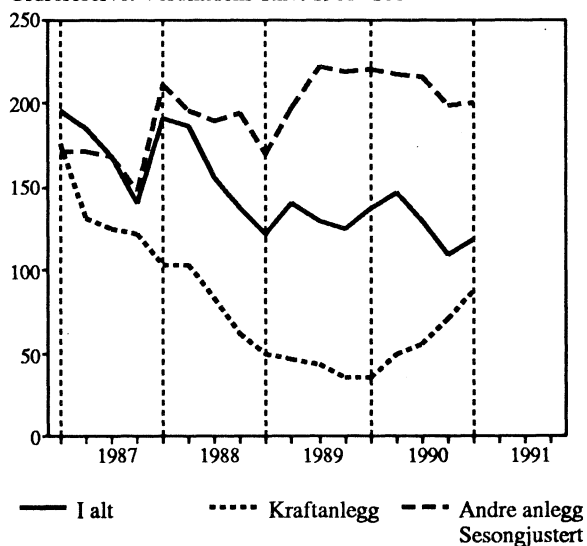
ANLEGGSVIRKSOMHET

Ordretilgang. Verdiindeks 1. kv. 1985=100

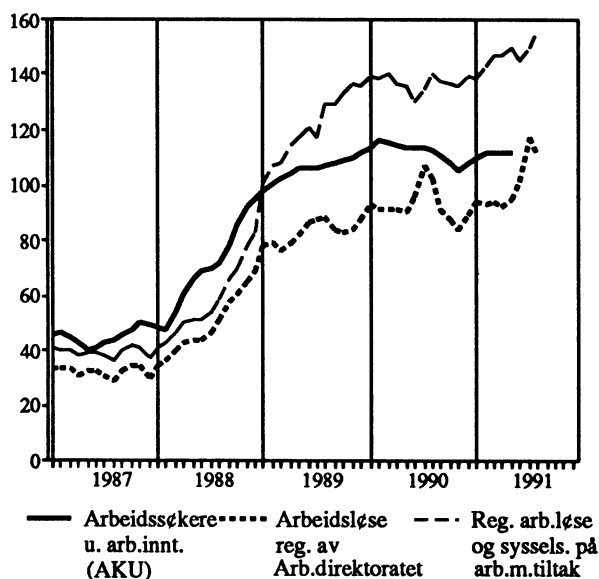
ANLEGGSVIRKSOMHET

Ordreserve. Verdiindeks 1.kv. 1985=100

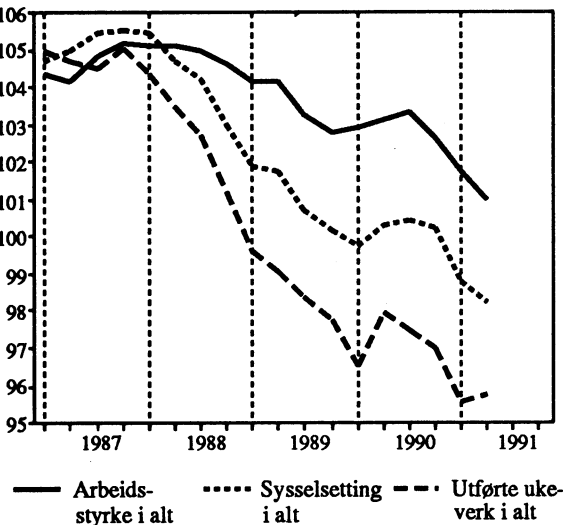
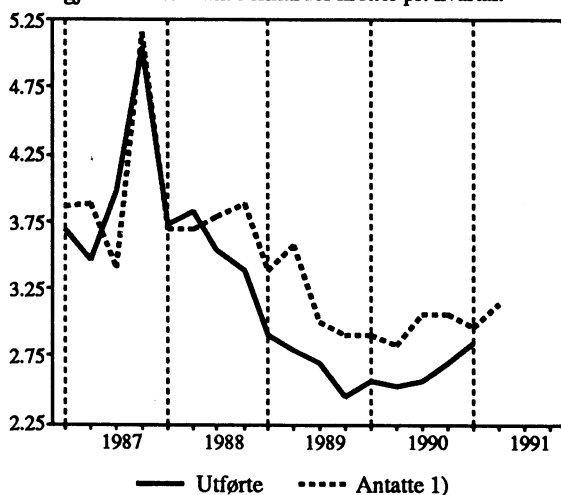

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

ARBEIDSLEDIGE

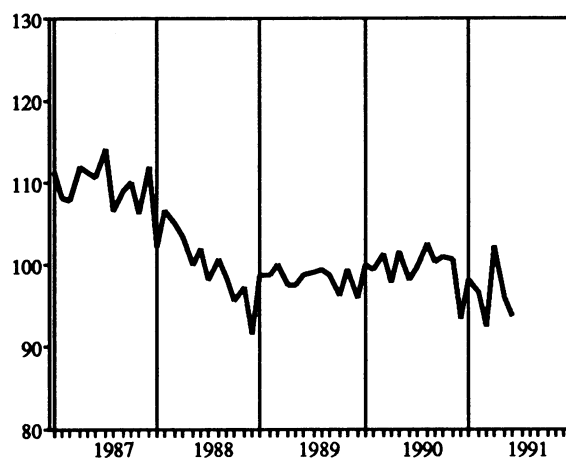
ARBEIDSSTYRKE, SYSSELSETTING OG UTFØRTE UKEVERK I ALT IFLG. ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN 1985=100. Sesongjustert.

ANTATTE OG UTFØRTE INVESTERINGER I INDUSTRI
Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner pr. kvartal.

1) Anslag gitt i samme kvartal. Tallet for 4. kvartal 1987 inneholder korreksjoner for foregående kvartaler.

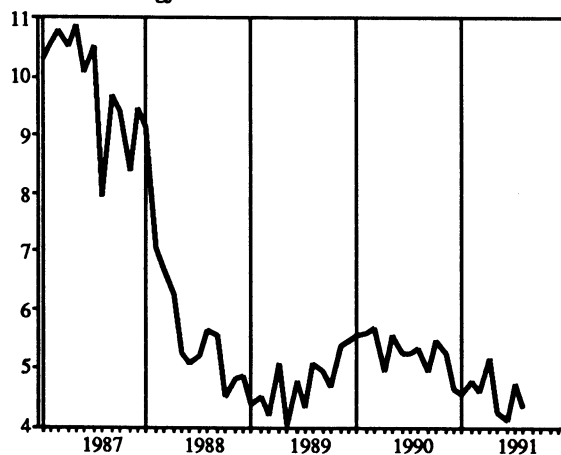
DETALJOMSETNING

Sesongjustert volumindeks. 1988=100

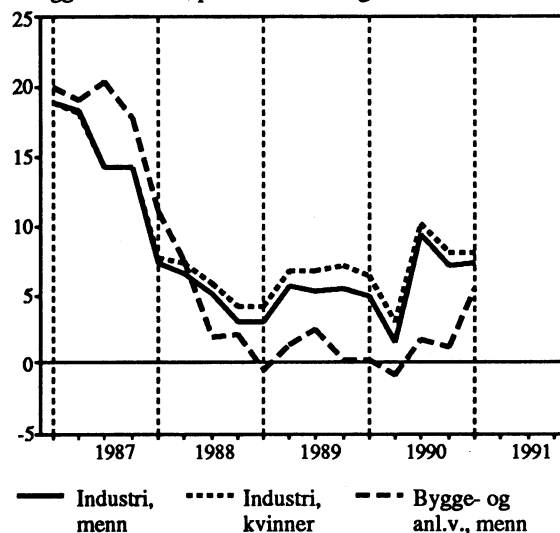
REGISTRERTE NYE PERSONBILER

1000 stk. Sesongjustert.

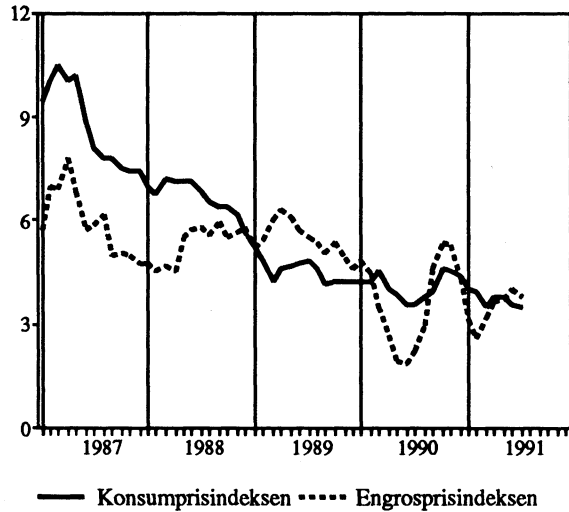
LØNNINGER

Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og bygge- og anleggsvirksomhet, prosentvis endring fra ett år før.

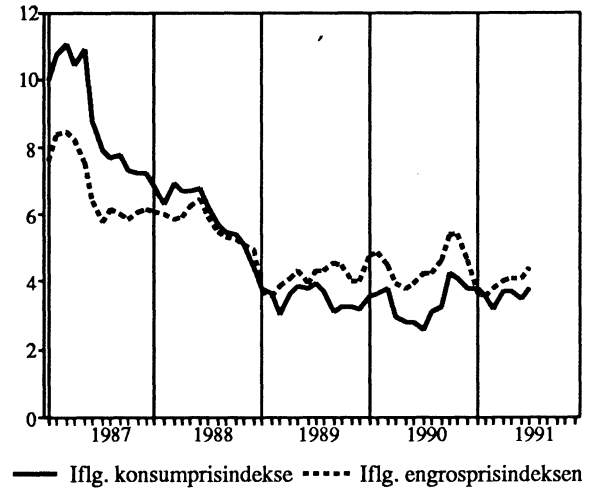
INNENLANDSKE PRISER

Prosent endring fra ett år tidligere

PRISSTIGNING FOR KONSUMVARER 1)

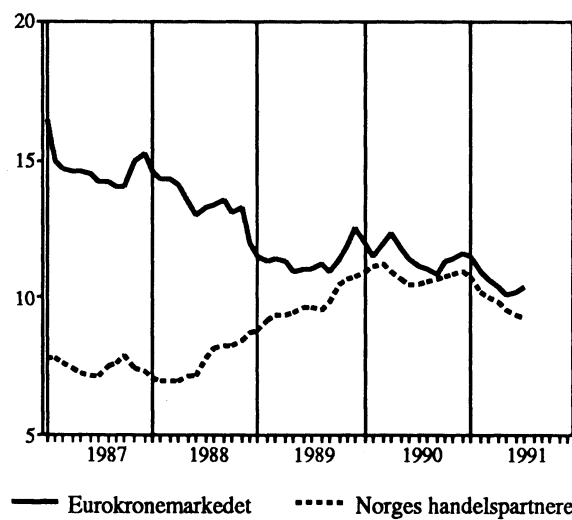
Prosent endring fra ett år tidligere.

1) Konsumprisindeksen for varer omsatt gjennom detaljhandelen og engrosprisindeksen for varer til konsum.

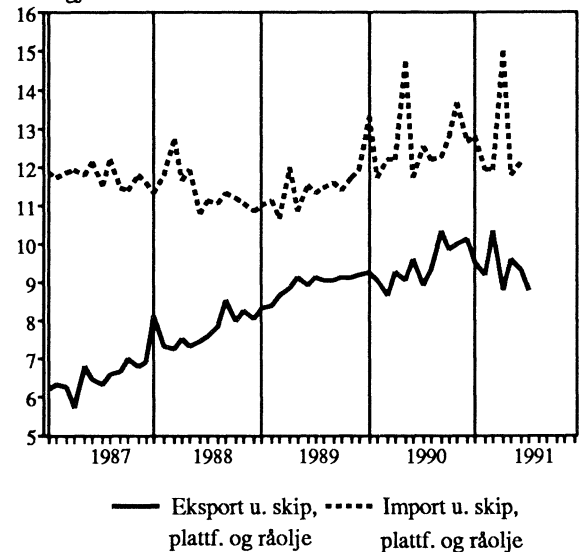
NOMINELL RENTE PÅ TRE-MÅNEDERS PLASSERINGER

Prosent

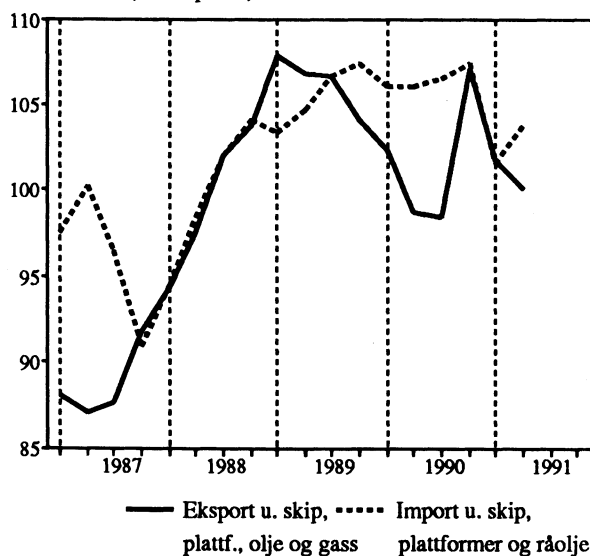
UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER

Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner.

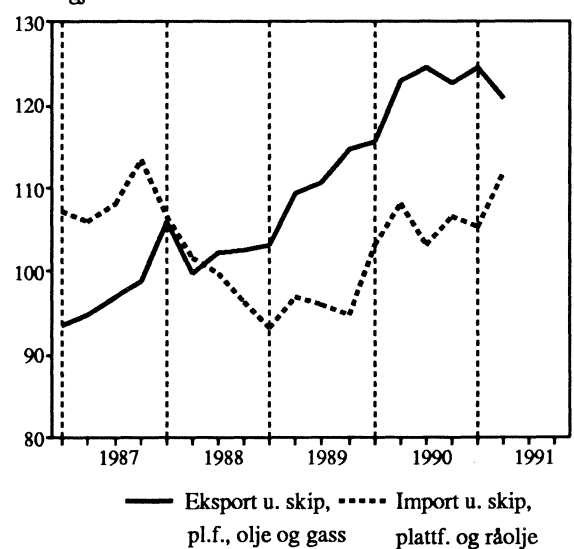
UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER

Prisindekser (enhetspriser). 1988=100

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER

Sesongjustert volumindeks. 1988=100

NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTVALGTE OECD-LAND

TABELL C1: BRUTTONASJONALPRODUKT
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991 anslag	1992 prog- nose
Danmark	3,7	3,1	-0,6	0,9	1,1	1,6	1,1	2,1
Frankrike	1,7	2,3	2,4	4,2	3,9	2,8	1,4	2,7
Italia	2,9	2,5	3,0	4,1	3,0	2,0	1,7	2,7
Japan	4,9	2,5	4,6	6,2	4,7	5,6	3,5	3,5
USA	3,0	2,8	3,7	4,5	2,5	0,9	-0,2	3,1
Storbritannia	3,6	3,2	4,7	4,2	1,9	0,6	-1,8	1,6
Sverige	2,1	1,1	2,9	2,3	2,1	0,3	-0,9	0,4
Tyskland (vest)	2,0	2,3	1,7	3,7	3,8	4,5	2,8	2,2
Norge	5,3	4,2	2,0	-0,5	0,4	1,8	2,6	3,1

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL C2: PRIVAT KONSUM
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991 anslag	1992 prog- nose
Danmark	5,5	4,1	-1,7	-0,8	-0,8	0,8	1,3	2,3
Frankrike	2,4	3,7	3,0	3,4	3,2	3,1	2,0	2,6
Italia	3,0	3,8	4,2	4,1	3,6	2,7	2,0	3,3
Japan	2,7	3,1	4,3	5,2	4,4	4,0	2,8	3,7
USA	4,6	4,3	2,8	3,6	1,9	1,0	0,1	2,6
Storbritannia	3,9	5,7	6,0	6,9	3,9	1,0	-1,0	1,6
Sverige	3,0	4,8	4,6	2,5	1,1	-0,3	0,8	1,0
Tyskland (vest)	1,7	3,4	3,5	2,8	1,5	4,3	2,6	2,2
Norge	9,9	5,6	-1,0	-2,8	-2,6	2,6	2,0	2,9

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL C3: OFFENTLIG KONSUM
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991 anslag	1992 prog- nose
Danmark	2,4	1,5	2,5	0,2	-1,3	-0,7	-0,8	-0,3
Frankrike	3,2	1,7	2,8	2,9	0,2	3,1	2,6	2,3
Italia	3,5	2,9	3,7	2,8	0,9	1,0	1,0	1,0
Japan	1,7	6,2	-0,6	2,2	2,1	1,4	2,4	1,5
USA	7,3	4,0	2,6	0,2	2,3	2,8	1,1	-0,6
Storbritannia	0,0	2,0	1,1	0,6	0,6	1,7	0,6	1,5
Sverige	2,1	1,2	1,3	0,6	2,2	1,9	1,0	1,0
Tyskland (vest)	2,1	2,5	1,5	2,2	-1,6	2,9	1,9	1,6
Norge	3,3	2,2	4,0	0,5	2,3	2,3	2,9	1,0

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL C4: BRUTTOINVESTINGER I FAST REALKAPITAL
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991 anslag	1992 prog- nose
Danmark	10,8	16,2	-7,4	-4,8	0	-0,9	-2,5	3,3
Frankrike	1,1	3,3	5,2	8,6	7,5	4,0	0,6	2,7
Italia	2,5	1,6	5,8	6,8	4,5	3,0	0,7	3,2
Japan	5,8	5,8	10,4	11,9	8,9	10,8	5,0	3,9
USA ¹	5,5	0,0	2,6	5,6	1,6	-0,1	-7,0	7,0
Storbritannia	3,0	1,7	8,6	14,1	4,0	-1,9	-9,4	1,0
Sverige	6,0	-0,6	7,6	6,0	10,9	-1,8	-6,6	-4,5
Tyskland (vest)	0,0	3,2	2,2	4,6	7,2	8,8	5,3	4,0
Norge	-13,9	23,9	-2,1	1,6	-4,8	-28,5	-0,5	5,6

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

¹ Private bruttoinvesteringer.

NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTVALGTE OECD-LAND

TABELL C5: EKSPORT AV VARER OG TJENESTER
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991 anslag	1992 prog- nose
Danmark	4,1	-0,3	4,8	7,3	6,0	8,1	3,4	4,8
Frankrike	2,1	-1,1	2,7	8,1	10,3	5,2	2,3	6,4
Italia	3,8	3,8	3,3	4,8	9,9	7,5	4,6	5,5
Japan	5,6	-5,2	3,9	10,7	15,0	10,7	4,5	6,5
USA	-1,7	3,0	13,5	18,3	11,0	6,2	4,5	6,9
Storbritannia	5,9	3,7	5,1	0,3	4,5	4,8	-0,2	4,9
Sverige	2,2	3,3	3,9	3,0	2,4	1,2	0	3,7
Tyskland (vest)	6,7	0,0	0,8	5,8	11,1	9,7	11,2	5,1
Norge	6,9	1,6	1,2	5,5	10,6	7,8	4,7	4,0

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL C6: IMPORT AV VARER OG TJENESTER
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991 anslag	1992 prog- nose
Danmark	8,6	6,4	-2,2	1,4	4,2	2,6	2,7	5,0
Frankrike	4,7	7,0	7,9	8,7	8,2	6,3	3,4	5,4
Italia	4,7	4,6	10,1	7,0	9,0	6,7	4,1	5,8
Japan	-0,1	2,8	8,7	21,3	22,1	11,7	5,0	7,0
USA	3,9	9,4	7,5	7,1	6,0	2,9	-0,4	7,8
Storbritannia	2,7	6,4	7,6	12,8	7,3	1,6	-3,2	4,7
Sverige	8,0	5,5	7,2	4,7	7,1	0,5	-1,0	2,2
Tyskland (vest)	3,7	3,6	4,8	5,7	8,3	11,8	12,9	5,9
Norge	5,9	9,9	-7,3	-1,7	1,0	2,6	1,7	4,6

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL C7: PRIVAT KONSUM
Prosentvis prisendring fra foregående år.

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991 anslag	1992 prog- nose
Danmark	4,7	3,5	4,8	4,9	5,1	2,6	2,8	3,1
Frankrike	5,7	2,7	3,1	2,7	3,4	3,0	3,1	3,0
Italia	9,0	5,8	4,9	5,3	6,3	6,2	6,4	5,5
Japan	2,2	0,6	-0,2	-0,1	1,8	2,4	2,5	2,1
USA ¹	3,4	2,4	4,7	3,9	4,5	5,0	4,3	3,9
Storbritannia	5,2	4,3	4,1	5,0	5,6	4,7	6,0	4,5
Sverige	6,9	4,5	5,3	6,0	7,2	9,3	9,5	3,7
Tyskland (vest)	2,0	-0,5	0,6	1,4	3,0	2,5	3,3	4,0
Norge	5,9	7,6	7,9	6,2	4,2	4,3	3,8	4,5

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL C8: ARBEIDSLEDIGHET
I prosent av den totale arbeidsstyrken¹.

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991 anslag	1992 prog- nose
Danmark	9,0	8,0	8,0	8,6	9,3	9,6	9,8	9,2
Frankrike	10,2	10,4	10,5	10,0	9,4	9,0	9,4	9,7
Italia	9,6	10,5	10,9	12,2	12,1	11,0	11,3	11,2
Japan	2,6	2,8	2,8	2,5	2,3	2,1	2,2	2,3
USA ²	7,1	6,9	6,1	5,5	5,3	5,5	6,7	6,3
Storbritannia	11,2	11,2	10,3	8,2	6,2	5,5	8,2	9,6
Sverige	2,8	2,7	1,9	1,6	1,4	1,5	2,8	3,6
Tyskland (vest) ²	7,2	6,4	6,2	6,2	5,6	5,1	5,0	5,1
Norge	2,6	2,0	2,1	3,2	4,9	5,2	5,1	4,5

Kilde: Historiske tall for Norge: AKU-tall fra Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.

¹ Alle land unntatt Danmark følger ILO-definisjon av ledighet.² Unntatt militære styrker.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

TABELL D1: SVERIGE

		1988	1989	1990	1991					
					Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli
Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1985=100	103	106	103	98	99	95	94	..	..
Arbeidsløshetsprosent		1,6	1,4	1,5	2,3	2,2	2,1	2,1	2,2	..
Ujusterte tall:										
Ordretilgang ¹	1985=100	126	137	135	122	142	141	123	..	..
Konsumpriser	1985=100	114,9	122,3	135,1	146,3	146,9	147,7	147,8	147,6	147,7

¹ Verdi av tilgang på nye ordrer til industrien.

TABELL D2. DANMARK

		1988	1989	1990	1991					
					Jan.	Feb.	Mars	April	Mai	Juni
Sesongjusterte tall:										
Salgsvolum, industrien	1985=100	106	109	109	110	111	114	110	112	..
Detaljomsetningsvolum	1985=100	100	100	100	101	100	101	103	100	..
Arbeidsløshetsprosent		8,5	9,2	9,5	9,7	9,8	9,9	10,1	10,3	..
Ujusterte tall:										
Ordretilgang ¹	1985=100	110	124	123	134	130	122	126	146	..
Konsumprisindeks	1985=100	112,7	118,1	121,2	122,5	122,8	123,0	123,3	124,1	124,4

¹ Tilgang på nye ordrer i investeringsvareindustrien.

TABELL D3: STORBRITANNIA

		1988	1989	1990	1991					
					Jan.	Feb.	Mars	April	Mai	Juni
Sesongjusterte tall:										
Industriproduksjon	1985=100	114,0	119,1	118,7	114,2	112,6	113,5	112,8	..	..
Ordretilgang ¹	1985=100	115	121	112	91	94	90	110	95	..
Detaljomsetningsvolum	1985=100	117,7	119,9	120,4	118,6	118,5	122,8	118,8	118,2	119,7
Arbeidsløshetsprosent		8,1	6,3	5,8	6,7	7,0	7,4	7,6	7,9	8,1
Ujusterte tall:										
Konsumprisindeks	1985=100	112,9	121,9	133,4	137,7	138,4	138,9	140,7	141,3	141,8

¹ Volumet av tilgangen på nye ordrer til verstedindustrien fra innenlandske kunder.

TABELL D4: TYSKLAND (VEST)

		1988	1989	1990	1991					
					Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli
Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1985=100	106	111	117	121	121	121	120	123	..
Ordretilgang ¹	1985=100	107	120	133	136	141	137	..	..	..
Detaljomsetningsvolum	1985=100	111	114	123	131	134	128	..	..	..
Arbeidsløshetsprosent		8,7	7,9	7,2	6,3	6,2	6,2	6,3	6,3	6,4
Konsumpriser	1985=100	101,2	104,2	107,0	108,8	108,8	109,2	109,6	110,2	110,5

¹ Volumet av tilgangen på nye ordrer til investeringsvareindustrien fra innenlandske kunder.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

TABELL D5: FRANKRIKE

		1988	1989	1990	1991					
					Jan.	Feb.	Mars	April	Mai	Juni
Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1985=100	107	111	113	114	113	109	113	113	..
Arbeidsløshetsprosent		10,2	9,6	9,0	9,1	9,2	9,3	9,4	9,5	..
Ujusterte tall:										
Konsumpriser	1985=100	108,7	112,5	116,3	118,4	118,6	118,7	119,1	119,4	119,7

TABELL D6: USA

		1988	1989	1990	1991					
					Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli
Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1985=100	110,9	114,6	115,6	112,0	111,2	111,3	112,1	113,2	..
Ordretilgang ¹	1985=100	121,4	128,5	125,8	117,5	112,1	116,1	118,4	116,8	..
Detaljomsetningsvolum ²	1985=100	120,1	122,8	122,3	119,7	120,3	119,8	120,6	..	..
Arbeidsløshetsprosent		5,5	5,3	5,5	6,5	6,8	6,6	6,9	7,0	6,8
Konsumprisindeks	1985=100	110,1	115,3	121,6	125,6	125,5	125,8	126,2	..	..

¹ Verdi av tilgang på nye ordrer på varige varer.² Mrd. dollar i 1982-priser.

TABELL D7: JAPAN

		1988	1989	1990	1991					
					Jan.	Feb.	Mars	April	Mai	Juni
Sesongjusterte tall:										
Industriproduksjon ¹	1985=100	113,1	120,1	125,6	130,4	129,8	127,2	127,6	130,2	126,7
Ordretilgang ²	Mrd. yen	1097	1254	1393	1438	1501	1493	1460	1448	..
Arbeidsløshetsprosent		2,5	2,3	2,1	2,0	2,0	2,1	2,1	2,1	2,1
Konsumpriser	1985=100	100,7	103,5	107,0	110,2	110,0	110,1	109,9	110,0	..

¹ Industriproduksjon og gruvedrift.² Verdien av tilgangen på nye ordrer til maskinindustrien fra innenlandske kunder.

Nye forskningsrapporter

RAPPORTER

NATURRESSURSER OG MILJØ 1990

Rapporter nr. 91/1, sidetall 153, 1991. ISBN 82-537-3024-1. Pris kr. 90,-.

Statistisk sentralbyrå utarbeider statistikk over miljøforhold og regnskaper for en del viktige naturressurser. Det utvikles også metoder og modeller for å analysere miljøforhold og naturressurser i sammenheng med øvrig samfunnsutvikling. Publikasjonen Naturressurser og miljø gir en årlig oversikt over dette arbeidet.

Naturressurser og miljø 1990 består av oppdaterte ressursregnskaper for energi og fisk og utslippsregnskap for luft, samt resultater fra analyser basert på disse regnskapene. Videre presenteres analyser av jordbruksforurensninger og skogskader. Rapporten inneholder også resultater fra en intervjuundersøkelse av holdninger til miljøproblemer og et sammendrag av konklusjonskapet i OECD's nye miljøtilstandsrapport.

Torbjørn Eika og Per Richard Johansen:

VIRKNINGER AV INNTEKTSREGULERINGSLOVENE 1988-90.

Rapporter nr. 91/6, sidetall 48, 1991. ISBN 82-537-3053-5. Pris kr. 80,-.

I denne rapporten presenteres beregninger av virkninger på lønns-, pris- og inntektsutviklingen av inntektsreguleringsloven som var i kraft fra våren 1988 til våren 1989 og forlengelsen av denne loven som virket fra utløpet av den første og til våren 1990. Også endel realøkonomiske virkninger er omtalt.

Den faktiske utviklingen i norsk økonomi fram til vinteren 1990 og anslag for en mulig utvikling fram til 1992 er sammenlignet med et beregnet forløp for hvordan økonomien ville ha utviklet seg uten lovregulering, eventuelt uten noen forlengelse av reguleringen fra våren 1989 til våren 1990. En mulig øvre grense for gjeninnhenting av lønnsvekst som gikk tapt under reguleringene er anslått med utgangspunkt i beregnede virkninger av opphevingen av lønnsstoppen i 1978-79.

Beregningene er utført på Statistisk sentralbyrås makroøkonomiske kvartalsmodell, KVARTS, og er basert på statistikk fram til og med 4. kvartal 1989 tilgjengelig i mars 1990. Tilsvarende beregninger ble utført også i 1988 og 1989, men da i større grad basert på anslag for den økonomiske utviklingen. Arbeidet med analysen ble avsluttet i mai 1990 og alle konklusjoner angående virkningen av lovreguleringen refererer seg til tilgjengelig informasjon på dette tidspunktet.

Beregningene peker i retning av at inntektsreguleringen førte til et varig lavere nominelt nivå på priser og lønninger og dermed en bedret kostnadsmessig konkurranseevne for norske bedrifter. Disse positive virkningene kan tilskrives den første reguleringen, mens forlengelsen ikke ga ytterligere positive effekter.

Per Sevaldson:

TALLET PÅ INNVANDRERE OG DERES ETTERKOMMERE FRAM MOT ÅR 2050.

Rapporter nr 91/10, sidetall 72, 1991. ISBN 82-537-3567-7. Pris kr. 60,-.

Statistisk sentralbyrå har gjennomført beregninger av mulige utviklingsbaner for tallet på innvandrere og etterkommere etter innvandrere her i landet. Beregningene viser utviklingsbaner fram til år 2050 for tallet på innvandrere og deres etterkommere under alternative forutsetninger om den årlige nettoinnvandring til Norge. Innvandrene er gruppert etter hvilken gruppe av land de kommer fra. I tillegg til totaltall er også utviklingen i aldersfordelingen for innvandrere- og etterkommergruppene vist. Det er også gitt tall som spesifiserer generasjoner av etterkommere.

Mens tallet på personer født i utlandet som var bosatt her i landet ved utgangen av åttiårene utgjorde noe under 4 1/2 prosent av samlet folketall, kan denne andelen med en årlig nettoinnvandring omtrent som gjennomsnittet i 1980-årene være steget til 11 prosent i år 2050. Innvandrere fra utviklingsland utgjør i dag under 2 prosent av folkemengden, og vil med tilsvarende vekst kunne komme opp i 7 prosent av folketallet i 2050. Tar vi også med i beregningene de som er etterkommere etter innvandrere, kommer vi opp i betydelig høyere tall, 24 prosent av folketallet i 2050 for alle innvandrere og 15 prosent for dem med røtter i utviklingsland. Tallene vil da omfatte personer som selv er født i Norge og som også kan ha både mor, bestemor og for noen til og med oldemor født i Norge.

Knut A. Magnussen og Jens Stoltenberg:

EN DISAGGREGERT ETTERMODELL FOR OFFENTLIG TRANSPORT I MODAG/MSG.

Rapporter 91/11, sidetall 40, 1991. ISBN 82-537-3568-5. Pris kr. 70,-.

I de makroøkonomiske modellene MODAG og MSG er offentlig transport (all transport utenom egentransport) en egen produksjonssektor som omfatter både lufttransport, veitransport, sjøtransport, transport med jernbane, sporvei mv. og post og telekommunikasjoner. I forbindelse med KLØKT-prosjektet (Klima, økonomi og tiltak) var det av interesse å studere samspillet mellom de ulike

transportgruppene og det ble derfor som et delprosjekt utviklet en modell til dette formålet. I rapporten dokumenteres modellens oppbygging, egenskaper og anvendelsen av modellen. På bakgrunn av modellen kan en trekke følgende konklusjoner om offentlig transport:

- Husholdningenes etterspørsel etter offentlige transporttjenester avhenger av utviklingen i relative priser, total forbruksutgift og beholdningen av privatbiler.

- Med unntak for sjøtransport, ser leveranser av transporttjenester til næringsliv og offentlig forvaltning ut til å stå i et rimelig fast forhold til produksjon eller total vareinnsats i de mottakende sektorene over tid.

- Innføring av en CO₂-avgift vil, dersom vi ser bort fra virkninger via økt energieffektivitet, ha små effekter på utslipp av CO₂ fra offentlig transport. Reduksjonene er størst for lufttransport og sjøtransport.

DISCUSSION PAPER

Nils Martin Stølen:

IS THERE A NAIRU IN NORWAY?

Discussion Paper no. 56, 1990.

Unemployment in Norway stayed at a rather low level both in the sixties and the seventies. In the same period Norwegian manufacturing industries lost competitiveness. A lower rate of unemployment than the equilibrium rate, which misleadingly often is called the nonacceleration inflation rate of unemployment (NAIRU) may be an important reason for this. During the eighties there was considerably higher unemployment while the loss in competitiveness continued. This may indicate an outward shift in the Phillips curve, implying an increase in the equilibrium rate.

Two interpretations of a rising equilibrium rate have been offered in the economic literature. The "structuralists" emphasize increasing structural problems in the economy. The "hysteresis" approach posits an equilibrium rate that automatically follows in the path of the actual rate of unemployment. This paper investigates the existence of rising structural problems and hysteresis effects in the Norwegian labour market.

Ådne Cappelen:

MACROECONOMIC MODELLING: THE NORWEGIAN EXPERIENCE.

Discussion Paper no. 57, 1991.

This paper describes the institutional background of Norwegian large scale macroeconomic modelbuilding. Such models were in general subject of harsh criticism during the 1970s. We discuss how modelbuilders in Norway have responded to this

criticism in terms of model specification, micro-foundations and model testing.

Paper presented at the conference on New Approaches to Empirical Research in Macroeconomics, Ebeltoft, Denmark, May 24-27, 1990. A somewhat shorter version of this paper will appear in *Scandinavian Journal of Economics*.

Rolf Aaberge and John Dagsvik:

HOUSEHOLD PRODUCTION, CONSUMPTION AND TIME ALLOCATION IN PERU.

Discussion Paper no. 58, 1991.

Based on the neo-classical theory of time allocation, consumption and production we estimate a particular econometric model for Lima and the rural areas of Peru. This model is well suited for carrying out policy simulations on how households time allocation and the income distribution are affected from different policy measures such as increased schooling and wage rates. The econometric model is sufficiently general to account for simultaneous decisions on time allocation in large households both across sectors (wage work and selfemployment) and across adult family members.

We also report a series of policy simulation results for Lima.

Rolf Aaberge and John Dagsvik:

INEQUALITY IN DISTRIBUTIONS OF HOURS OF WORK AND CONSUMPTION IN PERU.

Discussion Paper no. 59, 1991.

Firstly, this paper examines the relative differences in observed hours of work, consumption (income) and welfare among individuals and households in Peru in 1985-1986. For this purpose a Gini-related measure of inequality is employed.

Secondly, the paper reports the results of some policy simulations which are based on a structural micro-econometric model. The main purpose has been to examine the impact of changes in wage rates and in length of schooling, respectively, on distributions of hours of work, consumption and welfare.

Tor Jakob Klette:

ON THE IMPORTANCE OF R&D AND OWNERSHIP FOR PRODUCTIVITY GROWTH.

Discussion Paper no. 60, 1991.

The first part of this paper develops a semi-parametric growth accounting framework, which permits a simultaneous study of productivity changes, scale economies and market power, extending the approach developed by Hall (1988). The framework is consistent with the presence of quasi fixed-capital and requires only minimum restrictions on the technology. Applying this framework, the sec-

and part of the paper explores the impact of R&D investments and various ownership characteristics on changes in productivity at the establishment level, using a comprehensive set of Norwegian establishment data for the period 1976-85. On average I find no evidence for significant scale economies. There seems to be significant market power in only one out of five industries. R&D-investments are shown to have a positive impact on productivity, and yield a relatively high private rate of return. Corporate restructuring and public ownership do not seem to affect productivity.

Knut H. Alfsen:

USE OF MACROECONOMIC MODELS IN ANALYSIS OF ENVIRONMENTAL PROBLEMS IN NORWAY AND CONSEQUENCES FOR ENVIRONMENTAL STATISTICS.
Discussion Paper no. 61, 1991.

Experiences from Norwegian natural resource accounting and associated resource and environmental analysis based on macroeconomic models are presented together with a number of case studies. Recommendations for further work in the field of environmental economics are offered and consequences for the organization of environmental statistics are outlined.

Haakon Vennemo:

AN APPLIED GENERAL EQUILIBRIUM ASSESSMENT OF THE MARGINAL COST OF PUBLIC FUNDS IN NORWAY.
Discussion Paper no. 62, 1991.

The purpose of this paper is to estimate the marginal cost of public funds (MCF) in Norway. An econometrically specified large scale applied general equilibrium model of the Norwegian economy is employed to derive the results. The paper considers three types of financing; poll tax, wage income tax and VAT; and seven types of government expenditure. Results indicate that the MCF is above unity in Norway. The wage income tax is more expensive than the poll tax, while the VAT is in between.

It is claimed that this particular ranking follows primarily from the preference specification. The female labour supply response is the primary reason why the MCF of wage income tax is that much higher than the poll tax.

Haakon Vennemo:

THE MARGINAL COST OF PUBLIC FUNDS: A COMMENT ON THE LITERATURE.
Discussion Paper no. 63, 1991.

The paper derives formulas for the marginal cost of public funds in a general equilibrium model. The MCF depends on how expenditure is financed, and the paper goes through a wide range of possibilities.

Special emphasis is put on the most common functional forms of applied general equilibrium models. The formulas are used to explain and correct results and statements in the literature on the marginal cost of public funds. Implications for tax reform are also discussed.

REPRINT

Olav Bjerkholt, Eystein Gjelsvik and Øystein Olsen:

THE WESTERN EUROPEAN GAS MARKET: DEREGULATION AND SUPPLY COMPETITION.

Reprint no. 45, 1991. ISBN 0-412-35340-7.

Særtrykk fra Recent Modelling Approaches in Applied Energy Economics. Chapman and Hall, Great Britain, 1990.

Prospects for natural gas demand in Western Europe are evaluated, especially the effects of deregulating the transmission of gas. The analysis indicates a big potential for future growth in gas demand, provided prices are brought down to competitive levels. The common carrier principle is discussed in theoretical terms and with regard to future implementation. The competitive battle between the three great outside suppliers to the European Continent - Norway, the USSR and Algeria - is simulated in a game theoretic setting by means of a dynamic oligopoly model, providing forecasts of the gas market well into the next century.

Sarita Bartlett, Steinar Strøm and Øystein Olsen:
RESIDENTIAL ENERGY DEMAND - THE EVOLUTION AND FUTURE POTENTIAL OF NATURAL GAS IN WESTERN EUROPE.
Reprint no. 46, 1991. ISBN 0-412-35340-7.

Særtrykk fra Recent Modelling Approaches in Applied Energy Economics. Chapman and Hall, Great Britain, 1990.

The paper presents an energy demand model for European households, focusing on the residential demand for space heating. The formal framework is a dynamic, discrete-continuous choice model, distinguishing between fuel choices in new and existing dwellings respectively and allowing transitions from one fuel system to another. In addition to fuel prices and incomes, a number of structural variables link energy demand to characteristics of the dwelling stock.

Model simulations illustrate empirical features of the model. A main result in these simulations is that natural gas remains a primary fuel choice in the residential sector in Europe, and over time this fuel will thus gradually increase its average share in the dwelling stock.

Michael Hoel, Bjart Holtsmark and Jan Vislie:
THE EUROPEAN GAS MARKET AS A BAR-GAINING GAME.

Reprint no. 47, 1991. ISBN 0-412-35340-7.

Særtrykk fra Recent Modelling Approaches in Applied Energy Economics. Chapman and Hall, Great Britain, 1990.

The paper gives a brief description of the market for natural gas in Western Europe, which is dominated by a few large net exporters and a few large net importers. The market is treated as a cooperative game.

In some numerical examples the core in year 2000 is calculated. It is demonstrated how the core is highly dependent on the size of the assumed upper limit for the share natural gas from USSR has of total gas consumption on the Continent.

Knut H. Alfsen, Lorents Lorentsen and Karine Nyborg:

ENVIRONMENTAL EFFECTS OF A TRANSITION FROM OIL AND COAL TO NATURAL GAS IN EUROPE.

Reprint no. 48, 1991. ISBN 0-412-35340-7.

Særtrykk fra Recent Modelling Approaches in Applied Energy Economics. Chapman and Hall, Great Britain, 1990.

Acid rain, due to emission of e.g. SO₂, and the enhanced greenhouse effect, mainly caused by emission of CO₂ from the combustion of fossil fuels, are among the dominant international environmental problems in the world today. However, there exist potential environmental benefits of a large-scale transition from coal and oil to natural gas in Europe. Reductions in SO₂ and CO₂ emissions as well as deposition of sulphur in Europe from alternative hypothetical transitions are reported in this paper. Large reductions in sulphur emissions seems possible, while the reduction in European CO₂ emissions from such a transition are smaller.

Iulie Aslaksen, Kjell Arne Brekke, Tor Arnt Johnsen and Asbjørn Aaheim:

PETROLEUMS RESOURCES AND THE MANAGEMENT OF NATIONAL WEALTH.

Reprint no. 49, 1991. ISBN 0-412-35340-7.

Særtrykk fra Recent Modelling Approaches in Applied Energy Economics. Chapman and Hall, Great Britain, 1990.

The wealth of the petroleum resources is an important component of the national wealth. In the paper the wealth of petroleum resources is defined and the changes in this wealth are analysed. We point out important conceptual difficulties in defining the wealth of petroleum. The theoretical discussion is illustrated with calculations. In the last part of the

paper optimal management of the national wealth is discussed under different assumptions about the preference function and expectation formation.

Ådne Cappelen and Eystein Gjelsvik:

OIL AND GAS REVENUES AND THE NORWEGIAN ECONOMY IN RETROSPECT: ALTERNATIVE MACROECONOMIC POLICIES.

Reprint no. 50, 1991. ISBN 0-412-35340-7.

Særtrykk fra Recent Modelling Approaches in Applied Energy Economics. Chapman and Hall, Great Britain, 1990.

This article starts with a brief presentation of the "Dutch disease" hypothesis. Then macroeconomic development in three oil and gas producing European countries are compared with the economic development in Denmark and Sweden for the period 1970-1987. This comparison reveals that countries with oil-revenues have developed quite differently from each other and the same variation is also apparent among non-oil producing countries. This suggests that differences in policies may be as important as oil-revenues.

The next issue that is analysed is how different rules for spending oil-revenues would have affected the Norwegian economy from 1975 to 1988. A policy-rule based on consuming the real return from the potential oil-wealth is compared with a rule where only the real return from an oil-fund which consists of revenues from oil actually extracted were consumed. Using a small macroeconomic model of the Norwegian we conclude that the economic situation would have been very different under these two rules compared to what we have observed.

Kjell Berger, Olav Bjerkholt and Øystein Olsen:
THE OPTIONS FOR INDEPENDENT OIL-EXPORTING COUNTRIES IN THE 1990s.

Reprint no. 52, 1991. ISBN 0-412-35340-7.

Særtrykk fra Recent Modelling Approaches in Applied Energy Economics. Chapman and Hall, Great Britain, 1990.

The purpose of the paper is to analyse the options in the medium term for non-OPEC countries highly dependent upon petroleum reserves. A picture of the oil market in the 1990s is outlined in terms of a reference scenario by means of a simulation model developed by the Central Bureau of Statistics. In the model OPEC behaviour is of central importance for the projected market development. An OPEC breakdown scenario and a scenario with cooperation between OPEC and other oil producing countries (IPEC) are simulated and compared to the reference scenario. It is argued that from a Norwegian point of view cooperation may seem as a

relatively cheap insurance premium in order to avoid a breakdown of OPEC and diving crude oil prices.

Knut Anton Mork, Hans Terje Mysen and Øystein Olsen:

BUSINESS CYCLES AND OIL PRICE FLUCTUATIONS: SOME EVIDENCE FOR SIX OECD COUNTRIES.

Reprint no. 53, 1991. ISBN 0-412-35340-7.

Særtrykk fra Recent Modelling Approaches in Applied Energy Economics. Chapman and Hall, Great Britain, 1990.

The paper investigates the relation between oil price fluctuations and business cycles. A particular emphasis is on the hypothesis of asymmetric effects on GDP of changes in oil prices. Possible theoretical explanations are discussed. A reduced form (autoregressive) model is specified to test this hypothesis and the oil, price/GDP correlation empirically for a number of countries, differing both in size and in net oil trade position. Consistent with findings of previous authors in the field, the results show significant correlation between oil prices and GDP for the USA. For the other countries included

in the study, the conclusions are not as sharp as for the USA.

Kjell Arne Brekke and Bernt Øksendal:

THE HIGH CONTACT PRINCIPLE AS A SUFFICIENCY CONDITION FOR OPTIMAL STOPPING.

Reprint no. 55, 1991. ISBN 0-444-88630-3.

Særtrykk fra Stochastic Models and Options Values. North-Holland: Elsevier Science Publishers B.V., 1991.

It is known that the value function of an american option has to satisfy a differential equation with free boundary condition. Proofs that the high contact condition specifies the correct boundary condition was previously given only in one-dimensional cases. This paper generalizes the result to multidimensional cases. Moreover, previous theorems could only prove that the condition is necessary. In this paper we prove that the condition is sufficient, a solution to the free boundary problem is the optimal value function. Potential applications of the results are illustrated with examples from the theory of optimal resource extraction.

Økonomiske analyser

Utkommer med omlag 9 nummer pr. år.
Prisen for et årsabonnement er kr. 300,-,
løssalgsspris Nr. 1 kr. 60,-, ellers kr. 40,-.
Forespørsler om abonnement kan rettes til
opplysningskontoret i Statistisk sentralbyrå.
Publikasjonen utgis i kommisjon hos
H. Aschehoug & Co. og Universitets-
forlaget, Oslo, og er til salgs
hos alle bokhandlere.

Statistisk sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo 1
Tlf. (02) 86 45 00